

Az igehirdetés bolondsága

Egyetemistáknak,
értelmiségieknek és gyülekezeti tagoknak

Dr. Fabiny Tibor

egyetemi tanár

Budapest

2002

„Mivel tehát a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg Istent a maga bölcsességében, tetszett Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket.”

1Kor 1,21

Tanítványaimnak és kollégáimnak, akik nyitottak vagy nyitnak Isten igéje felé.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	7
-------------	---

Egyetemistáknak

1. Hitfogyatkozás	13
2. Áháb és Illés.....	18
3. Senkiből valakivé.....	28
4. A kereszt bolondsága	33
5. Fogadjátok be egymást	39
6. Konfliktusaink: az idő.....	46

Értelmiségieknek

1. Isten népe	55
2. Ki a lelki ember?.....	67
3. A világ kísértése.....	75
4. Megújulás.....	82
5. Öntudat vagy dicsekvés	72

Gyülekezeti közösségnek

1. Közösségépítés.....	95
2. Az elveszett nemzedék.....	102
3. A boldogmondások és a lelki szegények	106
4. Boldogok akik sírnak	110
5. Boldogok a szelídek.....	117
6. Oltalom és veszély	122
7. Egységes gyülekezet.....	129

Templomi gyülekezetnek

1. Szentek legyetek!.....	138
2. A keresztény öröm.....	145
3. Az Úrtól tanult imádság.....	152
4. Növekedés és rothadás	167
5. Megigazulás.....	174
6. Az igazi és a hamis vallásosság.....	182
7. Cselekedetek vagy hit?	186
8. Megtetszett-e az óembered?	191
9. A Mester búcsúzik.....	194
Mai hitvallásom (Utószó helyett).....	202

ELŐSZÓ

Rendkívüli és szokatlan igehirdetés-gyűjteményt tart kezében az olvasó. Ugyanis nem egy gyakorló lelkész, hanem egy tanár prédikációi ezek, aki több mint két évtizede oktat irodalmat angol szakos egyetemistáknak.

Eredetét és lényegét tekintve az ige hirdetése kétségtelenül szóbeli tevékenység; Jézus elhangzott szóbeli tanítását is csak később rögzítették írásban a tanítványok. Az apostolok azonban már levél formájában hirdették az igét. A szóból írás lett, az írás őrizte meg és hordozta évszázadokon, évezredekén át az isteni szót. A tapasztalat azt mutatja, hogy ma is sokat épülhetünk mások leírt igehirdetéseiből.

Pályakezdő egyetemi oktatóként 1986-ban elvégeztem az Evangélikus Teológiai Akadémia levelező tagozatát. Ám először csak két évvel később – mintegy harminchárom évesen – mertem szószékre lépni. Magamat sokáig méltatlannak, az igehirdetés ügyét pedig szentnek tartottam. Nagy energiát fordítottam a készülésekre, sokszor több időt, mint egyetemi előadásaimra. Mondanivalómat mindig leírtam, s néha egy új gondolat kedvéért az igehirdetés szövegét újra fogalmaztam. A prédikációkat nem felolvasás formájában adtam át, de a kezemben tartott, kidolgozott mondanivalótól általában nem tértem el. Volt olyan esztendő, amikor úgy adódott, hogy egyszer sem álltam szószéken, ám a közelmúltban egyre többet hirdethetem Isten igéjét. Benső örömet és békességet ad nekem ez a szolgálat.

A kötet alcíme: *egyetemistáknak, értelmiségieknek és gyülekezeti tagoknak szóló bibliai üzenet* – némi magyarázatot igényel.

Az igehirdetések első egyetemistáknak szól. Van közöttük egyetemi istentiszteleten elmondott igehirdetés, de legtöbb áhítat, amelyet a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész-

szettudományi Kara érdeklődő hallgatóinak tartottam. Az utolsó áhítat a 2002-es választások felfokozott légkörű két fordulója között hangzott el.

Több alkalommal szolgáltam igehirdetéssel evangélikus vagy református értelmiségi fórumon, országos konferencián vagy a Luther Szövetség könyvbemutatóján. Az ilyen közegben tartott prédikációk tudatosan közelítenek a tematikus bibliai előadás műfajához, amikor például az „Isten népe”, „a lelki ember”, a „világiasság” kérdéseiről szövegek.

Több évtizedes töprengés vezetett el ahhoz a felismeréshez, hogy Isten ígéje nem érvényesülhet egyház nélkül, s az egyház pedig valójában a gyülekezetekben él. Több alkalommal szolgáltam igemagyarázattal az óbudai és a budahegyvidéki evangélikus gyülekezetekben, ahol az ige megszólaltatásán keresztül igyekeztem építeni a krisztusi közösséget.

1988 óta alkalmilag istentiszteletek keretében is hirdetek ígét Budapesten és vidéken, idehaza vagy külföldön egyaránt. Az evangélikus egyház liturgiája szerint az előírt, s az egyházi évnek megfelelő textus alapján szólnak az igehirdetések. A konkrét helyzetekben elmondott prédikációknak utólag adtam címet.

Az Utószó helyett mai hitvallásomat bocsátom közre, amely közvetett módon bepillantást enged az evangélikus egyházunkban indult megújulási küzdelmeinkbe.

A korai angol irodalom oktatásán túl teológiával is foglalkozom, elsősorban a biblaértelmezés elvi kérdéseivel, a hermeneutikával. Ám vallom, hogy az elmélet *magaslatáról* a gyakorlat *valóságos* talajára kell lépnünk. Tanszékről – szószékre. Teológiailag szólva: a hermeneutika elvezet az ekkéziológiáig.

Krisztus követőjeként Luther tanítása alapján („wittenbergi katolikusként”) az egyetemes papság eszméjében hiszek. Vagyis papnak tekinthető minden hívő ember, akit Isten Szentlelke megérintett és a hitben növekedett. Luther is ugyanakkor tanár is volt, aki a katedréről is hirdetett ígét és a szószéken is tanított. Én sem tudok, és nem is akarok tanári tapasztalataimtól elszakadni, amikor irodalmi és művészi illusztrációkkal is élek a

prédikációkban. A külsőleg is elhívott, s életüket a szolgálatban elégett lelkészekről is sokat tanultam.

Az olvasó bizonyára hamar észreveszi, hogy az itt következő igehirdetések különböznek a manapság egyre népszerűbb meditatív, esszyszerű prédikációktól. Azok újszerűséget, az eredetiséget igénylik, az enyémekek vállaltan hagyományosak, mert biblikusak. Nagy veszteség lenne, ha kivesszne egyházunkban az egyszerűséget tudatos képviselő hang, a reformáció korának „a Szentírás önmagát magyarázza” elve. Nem saját ötleteimmel kívánom megragadni a hallgatót és az olvasót, hanem megpróbálom bevonni őt a Biblia – számára először talán túlságosan megszokottnak tűnő, valójában mégis meglepetés-szerűen új – világába. Hiszem és vallom, meg kell tanulnunk (újra) *biblikusan* gondolkodni. A divatossá vált kifejezőmódokkal szemben én a „klasszikus” igehirdetés stílusát követem, amely számomra biblikus, lutheri és nyitott a jelenre. Az itt olvasható igehirdetéseket a Szentírással a kezünkben érdemes tanulmányoznunk. Tehát ne az igehirdető saját ötleteire, meglátásaira figyeljünk, hanem arra, ami nem az övé!

Talán elmondhatom, hogy az elmúlt két évtizedben saját egyházam lelkészein kívül többször is hallgattam a református Cseri Kálmán igehirdetéseit; az elmúlt esztendőben pedig nagy lelki és szellemi élményt jelentett Túróczy Zoltán (1893-1971) evangélikus püspök igehirdetéseinek kiadásra történő előkészítése. Az ő tiszta és világos, egyszerre kifejtő és megszólító igehirdetési stílusuk áll hozzám közel.

Némi töprengés után adtam prédikációimnak ezt a címet: *Az igehirdetés bolondsága*. Az egyik áhitat a kereszt bolondságáról szól. Luther Márton magát „Isten udvari bolondjára”-nak nevezte. A „bolond(ság) bölcsessége” téma Shakespeare-oktatóként is sokat foglalkoztatott. Az elmúlt két évtizedben diákjaim tucatnyi szemináriumi dolgozatot és diplomamunkát készítettek Shakespeare bölcs bolondjairól. Pál apostol, Luther és Shakespeare közösen tanúskodnak arról, hogy a bolondság az igazi bölcsesség.

A világ szemében, tudományos pályafutásom szempontjából ugyancsak bolondságnak tűnhet, hogy szakmai karrier építése helyett az igehirdetés bolondságára adtam a fejem.

De megérintett Isten igéje, s ezért másképp nem tehetek.

Szeretném ezt az érintettséget mindazok számára továbbadni, akik olvassák ezt a kötetet, ám az olvasás közben nem reám figyelnek, hanem arra az üzenetre, amelyet szerény képességeimmel közvetíteni szeretnék.

A kötetet azoknak a tanítványaimnak, barátaimnak és kollégáimnak ajánlom, akik nyitottak vagy nyitnak Isten igéjére.

Budapest, 2002 júniusában

Fabiny Tibor

EGYETEMISTÁKNAK

1.

HITFOGYATKOZÁS*

Textus: Lk 22,31–32 és Lk 18,8

„Simon, Simon, íme a Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát, de én könyörögtem érted, hogy el ne fogyatkozzék a hited: azért, ha majd megtérsz, erősítsd atyádfiait.”

„De mikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?”

Kedves Igehallgató Gyülekezet!

I.

Ma reggel a *hitről* szeretnék szólni Nektek.

A hit természetéről, mozgásáról, feszültségéről, harcáról, a szép harcról, a hit drámájáról. Isten ígéje segítségével szeretném megosztani veletek azt a keveset, amit ebből a hatalmas kérdésből talán megértettem.

Két szakaszt olvastam fel. Az első Jézusnak Péterrel való beszélgetése közvetlenül az utolsó vacsora után, a Gecsemáné-kertbeli lelki tusa előtt. A nagy hangon fogadkozó Péternek mondja Jézus: „A Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát, de én könyörögtem érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited!” A másik szakasz szintén Lukács evangéliumából való. Egy példázat után teszi fel Jézus a kérdést: „De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?”

A két szakaszban közös, hogy Jézus felvillantja annak veszélyét, hogy a hit elfogyatkozhat, szinte észrevétlenül kiapadhat, elszáradhat! Mint a homokórában a lefelé pergő homokszemek, a hit is elillanhat! A hit fogyóeszköz!

* Elhangzott a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészkarán, hétkezdő áhítatként, 1995. március 27-én.

Ez a veszély fennállhat a világban és egyéni életünkben is.

A világban: „De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?” Ha a tudósok beszélhetnek napfogyatkozásról és holdfogyatkozásról, akkor a hit titkait boncolgatva mi talán beszélhetünk hitfogyatkozásról. A világ – odakint mindig hitetlen – és ez a természetes.

Az elmúlt negyven évben a modern ateizmus „majdnem diadalában” nem az volt a tragikus, hogy „odakint” tombolt az istentelenség, hanem az, hogy a kinti viharok idebent is sokan áldozatai lettek. A nagy szorongatásban legjobbaink veszték el. Hitek sorvadtak el, gerincek törtek meg. A külső körülmények ma kedvezőbbek, de a veszély ma is fennáll. Ha az egyház idomul a világhoz, s a világot „klerikalizálni” akarja, akkor önmaga szekularizálódik, identitását fokozatosan elveszíti, elgyengíti, elfogyasztja önmagát. Amikor felenged a nyomás, amikor divattá, vagy amikor karrierlehetőséggé lesz a kereszténység, ugyanolyan veszélybe kerülhetünk, mint a nyomorgatás idején. És ilyenkor beteljesedik Jézus mondata: „De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?”

II.

De most tegyük félre az elvilágiasodott egyházzal szembeni félelmetes víziót, s irányítsuk arra figyelmünket, hogy milyen szerepet játszik a hit egyéni életünkben.

Mi a hit? – kérdezzük először.

Válaszunk: a hit nem természetes dolog, sőt! Bátran mondhatjuk, hogy a hit egyenesen természetellenes! A kereszténységbe, a református, vagy evangélikus egyházba bele lehet születni – a hitbe viszont nem lehet beleszületni!

A Zsidókhoz írt levél szerzője szerint: „A hit pedig a remélt dolgokban való bizodalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.”

Induljunk ki abból, hogy a hit meggyőződés (a görögben: *elenchos* = bizonyosság, igazolódás). Gondoljunk bele: minden

meggyőződést megelőz a gondolkodás, igazságkeresés, egy szellemi-lelki harc. A meggyőződés egy gondolati harc eredménye.

A hit gondolkodásmódunk megváltozása, meta-noia, szemléletünk, életvitelünk 180 fokos fordulata. A hit tehát harc eredménye. Olyan küzdelemé és birkózásé, mint amilyen Jákob tusakodása volt az angyallal.

A hit, a meggyőződés akkor lesz az enyém, ha Jákobbal együtt felismerem: akkor vagyok győztes, ha elfogadom, hogy legyőztem. Akkor nyerem el identitásomat, ha felismerem, hogy Istené vagyok. Amint John Donne írja: „ha gúzsba nem kötsz, nem leszek szabad/ sem szűz, ha nem megejtve általad!”

A hit azonban egyúttal a meggyőződés után: bizalom (görögül: hypostasis). A hit bizalommal egy irányba fordulás, szent egy-ügyüvé válás. A hit nem más, mint valamin csüngen, tapadni, lógni. A hit ahhoz az emberhez hasonlít, aki a szántóföldben elrejtett kincset talál, mindenét eladja, és megveszi a földet. „Ahol a ti kincsetek, ott van a ti szívetek” - mondja Jézus (Mt 6,21). Tehát a hit nemcsak az értelemnek, hanem a szívnek és az akaratnak egy irányba történő odafordulása.

III.

Azonban a dolog itt még nem ér véget. A hitnek története, sőt egyenesen drámája van. Amiről eddig szóltam, az csak az első felvonás volt. A hit megszerzésénél csak egy dolog nehezebb: a hitet megtartani. Ez a feszültségteli harc a hit drámájának második felvonása.

Jézus fizikai közelségében a tanítványok fogadkoztak. Péter ezt mondja: „Uram, kész vagyok veled menni, akár a börtönbe, vagy a halálba is.” Jézus azonban tudja: amint a Magvető jó magot vet a földbe, az Ellenség azonnal megjelenik, és konkolyt szór a búza közé.

Hallani olyan divatos tévtanítást, hogy „nincs Sátán”, csak Istenben kell hinni, nem a Sátánban! Jézus pedig világosan beszél arról, hogy ahol ő dolgozik, az Ellenség ott azonnal működésbe

kezd!

„A Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát.” – A kép Jób könyvét idézi fel: A Sátán bejáratos volt az Úrhoz, az Úr példaképpen dicséri a feddhetetlen hitű Jóbót, a Sátán szerint viszont mindez csak annak tulajdonítható, hogy Jóbnak mindene megvan. Ezek után a Sátán „kikéri” Jóbót. Az Úr: „Mindenét kezembe adom, csak ő magára nem vethetsz kezet!”

Félelmetes kép! Az Úr kiszolgáltatta Jóbót a Sátánnak! Jézus szerint Pétert is! Mindnyájunkat kiszolgáltatta neki! A Sátán jögot formálhat ránk!! Ennyire elhagy bennünket az Isten? Igen. S ha egyedül szállunk szembe a Sátánnal, akkor természetes, hogy megsemmisülünk és elveszünk. A Biblia nyelvén ez a kárhozat. „Olyanok leszünk, mintha nem lettünk volna.” (Abdiás)

IV.

Ám igénkben ezt olvassuk: „De én könyörögtem érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited.” Nem egyedül harcolunk. Jézus küzd mindannyiunkért. Az erőszaknélküliség fegyverével: az imádsággal. Mi önmagunkban gyengék vagyunk, még saját hitünkre sem építhetünk. Péter is még fogadkozása estéjén megbotlott: háromszor tagadta meg Mesterét. De Krisztus könyörgött a hitéért, s ezért Péter felállhatott. Ha Rá nézünk, tudunk tengeren járni. Ha „rajta csüngünk”, akkor segít, hogy megálljunk a hitben!

De ha tekintetünket levesszük róla, elsüllyedünk és elveszünk. A Bibliában nemcsak a megbotló Dávidokról, Péterekről hallunk, hanem Bálámokról, Júdásokról, a hit nagy hajótöröttjeiről. Akik magasan voltak és mélybe zuhantak. Ma is vannak „hivatalból hívők”, „Bálámok”, akiknek a hite már nem Krisztuson csüng, hanem valami egészen máson.

Vigyázzunk mi is, hogy megtartassunk! A hit feszültségét nehogy elveszítsük! Nehogy unalmas megszokássá váljon a hitünk! Nehogy üres, sztereotip alkalmakká váljanak áhítataink! Nehogy természetessé váljék a hit! A hit nem natura (természet), hanem gratia (kegyelem).

Pál apostol is figyelmeztet, hogy „aki áll, el ne essék” (1Kor 10,12). Az értünk imádkozó Jézuson kell csüngenünk, belé kell kapaszkodnunk, hogy megálljunk, megmaradjunk, megtartassunk a hitben, és el ne vesszünk.

Adja Isten, hogy életünk végén Pál apostollal együtt mi is elmondhassuk: „Ama nemes harcot megharcoltam, a hitet megtartottam, és végezetül eltétetett nékem az élet koronája.” Ámen.

Imádkozzunk!

Urunk Jézusunk!

Köszönjük Neked, hogy Te nemcsak hitünk szerzője, hanem beteljesítője is vagy!

Köszönjük Neked, hogy küzdöttél velünk, amikor szívünket átütötted, és bűnös énünk vad ösztökéje már nem rugódozott tovább ellened.

De még inkább köszönjük, hogy imádságban küzdöttél, és továbbra is küzdesz értünk, hogy a hitben megálljunk, megtartassunk, és el ne vesszünk!

Segíts, hogy a hit szép harcát mindnyájan megharcolhassuk, és futásunkat elvégezhessük.

Ámen.

ÁHÁB ÉS ILLÉS*

Textus: 1Kir 21

Kedves igehallgató egyetemi ifjúság!

Az Illés-történetek számos fontos epizódjáról hallottatok igehirdetést az elmúlt hetekben. Hallottatok a tisbei Illés váratlan megjelenéséről Aháb király idején, hogy miképpen jövendölt szárazságot, hogyan táplálták a hollók.

Arról, hogy Isten embere miként gondoskodott a sa-reptai özvegyről, s miként lehelt életet az özvegy fiába.

Arról, hogy Aháb király miképpen üldözte Illést, akit ő „Izrael megrontójának” nevezett.

Arról, hogy a Karmel hegyén 450 Baál próféta ellenében Illésen keresztül az Úr miképpen bizonyította, hogy nem Baál, hanem Ő az Isten.

Arról, hogy Illés szolgálatának e látványos igazolása után Jezabel miképpen vette üldözőbe „Isten emberét”; s hogy Illés a magasságból miképpen jutott lelki mélységbe: hogy a rekettyeborokor alatt miképp kívánta saját halálát, hogy az Úr angyala miképp adott mégis újra testi-lelki erőt a prófétának.

Arról, hogy Illésnek a Hóreb hegyén a szélzúgás, a földrengés, a tűz után miképpen szólalt meg az Úr „halk, szelíd hangja”.

És legutóbb arról, miképp hívta el Illés Elizeust utódjául azáltal, hogy „rádobta a palástját”.

A mai alkalommal egy kézzelfogható konkrét példát mutat nekünk Isten igéje, hogy (1) a bűn Izrael vezetőinek életében miképpen nyilvánult meg, és mily alattomos módon valósult meg;

* Elhangzott a Károli Gáspár Református Egyetem egyetemi istentiszteletén, 1995. május 30-án.

(2) Isten számára „betelt a pohár” és Illésen keresztül Ítéletet hirdet; (3) az ítélethirdetés mit eredményezett: kegyelmet.

I. A bűn történetének drámája

Nábót története egyszerre izgalmas „krimi” és „dráma” (Nábót tragédiája).

1. felvonás: Ahábnak megtetszik Nábót szőlője, meg akarja venni, Nábót nem adja neki, Aháb elkeseredik.
2. felvonás: Intim családi jelenet – Aháb felfedi bánatát Jezábelnek, Jezábel megígéri, hogy kezébe veszi majd a dolgokat.
3. felvonás: Jezábel cselszövése, a koncepciók per kitervelése.
4. felvonás: a koncepciók per a forгатókönyv szerinti lezajlik, Nábót megkövezése.
5. felvonás: Jezábel átadja Ahábnak Nábót szőlőjét, Aháb birtokba veszi azt.

Vegyük az egyes felvonásokat részletesen szemügyre!

1. felvonás: Aháb megkívánja Nábót szőlőjét

A jezréeli Nábótnak Aháb király palotája mellett szőlője volt. Aháb királynak megtetszett ez a szőlőskert, és mivel palotája mellett volt, arra gondolt, milyen célszerű lenne azt birtokba venni és veteményes ill. zöldségkertté alakítani.

Ezért Aháb tisztességes ajánlatot tett Nábótnak: jobb szőlőt adna helyette vagy pénzben megadná az árát.

Nábót nemet mond a királynak, a történet folyamán ez az egyetlen aktív megnyilvánulása, később passzívan szenved el mindazt, ami vele történik. Érve: „Az Úr őrizzen meg attól, hogy odaadjam neked atyái örökségemet.” Nábót a mózesi törvényre hivatkozik: „A földet senki se adja el véglegesen, mert enyém a föld.” (3Móz 25,23) „Izrael fiai közül mindenki ragaszkodjék atyái törzsének az örökségéhez.” (4Móz 36,7)

Aháb reakciója egy durcás kisfiúéhoz hasonló: megsértődik. Elkeseredve és haragosan hazamegy, lefekszik az ágyra, a fal felé fordul, és nem eszik semmit. Aháb lelki beteg lesz. Hatalmi erőszakkal nem érvényesíti a vágyát, az eseményeknek csupán passzív szereplője és haszonélvezője lesz. Ne felejtjük el: Aháb a 10. parancsolat ellen vét: „Ne kívánd a te felebarátod barmát vagy bármi tulajdonát.”

2. felvonás: Intim családi jelenet

Jezábel megkérdezi lelki beteg férjét: „Min keseredett el úgy a lelked, hogy semmit sem eszel?” Aháb elmondja lelke bánatát. Jezábel válasza: „Hát nem te uralkodsz most Izraelben? Kelj föl, egyél és légy jókedvű! Majd én megszerzem neked a jezréeli Nábót szőlőjét.” Jezábel tehát kijelenti, hogy kezébe veszi az ügyet. Aháb nem tiltakozik.

Milyen is volt Aháb és Jezábel házassága? Látszatra meleg, intim, bensőséges házastársi viszony, szoros összetartozás, erős családi kötelék. Jezábel nemcsak vigasztalja elkeseredett férjét, hanem azonnal kész cselekedni, hogy kigyógyítsa bánatából. Látszatra micsoda hitvestársi szeretet!

Valójában ez a házasság egy bűnszövetség, a bűn stabilizája, tartja össze ezt a házasságot. Valójában ez a házasság vegyes házasság volt: Aháb – Izrael királya Jahvét imádta. Jezábel – idegen, Astarót papjának a lánya (aki Tírusz és Szidón királya volt), tíruszi Baál prófétákat hozatott az országba, akik a pogány vallás misszionáriusai lettek.

Aháb bűne az volt, hogy engedte ezeket a Baál-prófétákat, és így Izraelben az Úr tisztelete egy szintre került a Baál-kultusszal. Jezábel valószínűleg szereti férjét (talán nagyon szereti férjét), de nem érti Izrael Istenét. Mai szóval „ökumenét” akart megvalósítani. Ilyeneket mondhatott Ahábnak: „A te vallásodban kevés a szimbólum!” „Nálam van termékenység szimbólum.” „Az én istenem, Baál megfér a te isteneddel!” És a Bibliában is ezt olvassuk: „Baál 450 prófétája és Aserának 400 prófétája evett

Jezábel asztalánál.” (1Kir 18,19) A Baál prófétái talán megférnek az Úr embereivel. Talán az ország politikailag is stabilabb, prosperálóbb, gazdagabb e vegyes házasság hatására.

Jezábel neve a Bibliában szimbólummá lett. Isten népébe, az egyházba beférkőző idegen szellemi–lelki erők szimbólumává. A Jelenések 2,20-ban a tiatirai gyülekezethez írt levélben olvassuk: „De panaszom van ellened, mert engedsz annak az asszonynak, Jezábelnek, aki magát prófétának mondja, tanít és elhitei az én szolgálóimat, hogy paráználkodjanak, és egyenek a bálványáldozatokból.”

Jezábel azoknak az idegen szellemi erőknek a szimbóluma, akik erjeszteni kívánják a tisztaságot. Ma is van ilyen hamis öku-mené, hamis pluralizmus. Ha nem vagyunk „örök”, nem „vigyá-zunk”, a tanításba észrevétlenül beszivárognak attól idegen elemek és elpusztítják a tiszta tanítást. Ma is létezik „más evangélium”, „New Age”, „szinkretizmus” – vigyázzunk!

Ez a házasság nemcsak vegyes házasság, hanem a nő viseli a nadrágot, a nőé a férfiszerep. Aháb lenne a király, de Jezábel markában tartja férjét, nevében cselekszik, helyette gyakorolja a hatalmat.

Shakespeare *Macbeth*-jében is Duncan király meggyilkolása előtt Macbeth habozik, a lelkiismeretére hivatkozik. Lady Macbeth a „férfi” a családban, ő tanítja Macbethet a képmutatásra:

„Csalni a világot: Légy, mint a világ ...
lásson ártatlan virágnak, S légy a kígyó alatta...”
„Részeg volt a remény, amibe öltöztél?
Ezután ennyibe veszem szerelmedet is!”

Közös vonás Jezábel – Aháb ill. Lady Macbeth – Macbeth házasságában: erős, aktív, hatalomvágyó asszony, gyenge papucsférj.

Mi Aháb bűne? A gyengeség. Hogy engedi Jezábelnek tervei megvalósítását. Enged az idegen erőnek, ezért parázna, azaz hűtlen lesz Izrael Istenéhez. Az isteni szövetség helyett az evilági szövetséget erősíti meg, keveredik a pogánysággal. Az evilági–birodalmi erő fordítottan arányos a szellemi-lelki erővel.

A kereszténység történetében többször is kísértett az államegyház eszméje. Ma is kísért, amikor intézményeket kap vissza, és politikai hatalmat kíván szerezni eszméi érvényesítése céljából. Az egyház bűne – mint Aháb bűne –, hogy a lelkiismeretében hódolt be az idegen hatalomnak. (Nem az a baj, hogy „engedelmeskedett” a világi vagy idegen hatalomnak, hanem, hogy a *lelkét* adta át neki.)

Aháb bűne így nem egyszerűen a férfiúi gyengeség, hanem az, hogy nem ragaszkodott lelkiismereti meggyőződésének megvalósításához, fokozatosan elveszítette hitét, és szánalmas bábfigurává vált asszonya kezében. Enged neki, behódol. És Isten ilyenkor mindig támaszt prófétákat... de erről majd később szólunk.

Összefoglalva: ez a házasság bünszövetség, a bűn tartja össze. Ez még nyilvánvalóbbá válik a következő felvonásból.

3. felvonás: Jezábel cselszövése, a koncepció per kitervelése

Jezábel vérbeli drámai, shakespeare-i figura. Nemcsak a hatalom démonikus akarójára, a férjét irányító Lady Macbethre emlékeztet, hanem a hidegvérű machiavellista „cselszövőre”, akik matematikai pontossággal kiszámítják gonosz tetteik minden lépésének következményét. Így a *III. Richard* címszereplője, a *Lear király* Edmundja, vagy az *Othello* Jágója is eszünkbe jut Jezábel cselszövése kapcsán.

Férje iránti „szeretetéből” kigondolja, hogyan kell Nábóttal leszámolni. Aháb nevében levelet ír Jezeél vénjeinek és nemeseinek, hogy hirdessenek bűnt, ültessék Nábót a nép élére, állítsanak két hamis tanút, akik azzal vádolják majd Nábót, hogy „átkozta az Istent és a királyt”, utána kövezzék halálra Nábót.

Tökéletes koncepció perrel van dolgunk. Mintha párezer évvel később Moszkvában készítették volna el e kirakatper forgatókönyvét!

Szabad legyen a hazai egyháztörténetből, jelesül az evangélikus egyháztörténet közelmúltjából egy döbbenetes hasonló példát idéznem! Közismert, hogy Ordass Lajos püspök

1948-ban élesen ellenezte az egyházi iskolák erőszakos államosítását. Az egyházi iskolák voltak az „egyház szőlői”, ahol a jövő számára nevelték–metszették, nyesték az ifjú szőlőtöveket.

A szőlőskert gazdája (Nábót vagy Ordass püspök) nem volt hajlandó átadni az atyák drága örökségét a hatalomnak (mint Nábót a szőlőskertet Ahábnak, vagy Ordass az egyházi iskolákat az államnak). A szőlőskert gazdáját – a püspököt – hatalmi erővel kellett elmozdítani, mert hivataláról nem volt hajlandó lemondani. A gazdát csak koncepciós kirakatperrel lehetett eltávolítani.

Ahogy Nábótot a hamis tanúk király- és Istenkáromlással vádolták be, az egyházi iskolák gazdáját, Ordass püspököt is nevelésügyi ürüggyel „a dollársegély bejelentésének szándékos elmulasztása” címen 1948 szeptemberében kétévi börtönre ítélik. Mindkét esetre igaz: az atyák örökségét hűségesen őrizőktől a hatalom csak koncepciós perrel szabadulhat.

4. felvonás: A koncepciós per végrehajtása

A történelemben nemcsak az a tragikus, hogy vannak hatalmon lévő gonosz erők (Jezábelek, Lady Macbethek és III. Richárdok), hanem az, hogy e gonosz hatalom mindig megtalálja a maga embereit a közhivatalokban. Ezek a csinovnyikok szolgai módon végrehajtják a leggonoszabb intézkedéseket is.

Jezeél város polgárai, a vének és a nemesek forgatókönyvszerűen végrehajtották Jezábel tervét: hamis tanúkat állítottak Nábót ellen, kivitték a városból, és halálra kövezték.

5. felvonás: Jezábel átadja Ahábnak Nábót szőlőjét

Jezábel mint aki jól végezte dolgát, férje iránti szeretetéből megszerezte Nábót szőlőjét. „Megszerezte” – mai magyar szó. Magyarországon mi is szerzünk, azaz lopunk, csalunk, gyilkolunk, és nem jogosan kapunk valamit. Aháb szemét becsukva, fülét bedugva megkapja a vágyott birtokot.

II. Ítélet hirdetése

Előbb szóltunk arról, hogy Isten mindig akkor állít prófétát, amikor elhatalmasodik a bűn, amikor „betelik a pohár”. Amikor elszabadul a gonosz, akkor ahogy János apostol mondja: „Isten a kövekből is támaszthat prófétákat.”

Az Úr szólt a tisbei Illésnek, hogy menjen Ahábhoz, aki éppen Nábót szülőjében van, és ezt hirdesse neki: „Öltél és birtokot szereztél. Ahol a kutyák felnyalták Nábót vérért, ugyanott nyalják fel a te véredet is!”

Aháb és Illés ill. a hatalom és a próféta találkozása: drámai pillanat! A hatalom stabil, az ország politikailag, gazdaságilag prosperál. A próféta viszont nem simul bele a látszat-világ törvényeibe. A hatalom többségben van – a próféta egyedül, a hatalom stabil – a próféta „őrültnek” tűnik.

Korábban Aháb „Izrael megrontójának” nevezte Illést, most pedig „ellenségemnek”. „Rámtaláltál ellenségem?” Már megint nyugtalanítasz? Már megint zavarogsz? Már megint háborogsz? Már megint kiabálsz? Nem veszed észre, hogy egyedül, vagy? Hogy őrült, elmebeteg vagy?

A próféta nem ismer látszatot, felszínt! Shakespeare *Hamletje* is „próféta lélekről” tanúskodik, amikor „látszik-ot, asszonyom, nem ismerek” kijelentéssel elutasítja a hamis világ elvárásait.

A próféta mindig nyugtalanító, zavarkeltő, kellemetlen, népszerűtlen alak. Mi bűnös emberek nem szeretjük hallani az igazságot. Bűnös énünknek fáj az isteni ige, „ami élő és ható, élesebb minden kétélű kardnál, és áthatol az elme és a lélek, az izületek és a velők szétválásáig, és megítéli a szív gondolatait és szándékait.” (Zsid 4,12)

Ahábnak is ilyen fájdalmat okozó, kétélű éles kard volt Illés prófeciája: „Rád találtam, mivel arra adtad magad, hogy olyat tégy, amit rossznak lát az úr. Veszedelmet hozok rád... kisöpörlek

téged... kiirtom Izraelből Aháb férfiutódjait... mert felbosszan-
tottál, és vétekbe vitted Izraelt.

Jezábelről pedig így szól az Úr: A kutyák eszik meg Jezábelt Jezréel falánál. Nem volt senki más olyan, aki annyira ráadta magát annak cselekvésére, amit rossznak lát az Úr, mint Aháb, mert félrevezette a felesége, Jezábel.”

Isten tehát megítéli Ahábot, Jezábelt és házasságukat mint bűnszövetséget. Ami kívülről jónak, stabilnak, bensőséges viszonynak tűnt, az Isten szemében utálatos! Isten igéjének ítélete helyreállítja a hamis világ megromlott látásmódját. Az isteni perspektíva diametrálisan viszonyul az emberi perspektívához.

Isten igéjének ítélete fájdalmat okoz nekünk és megsebez bennünket. De *nekünk* van szükségünk az ítéletre! Azért, hogy a bűntől megkeményedett szívünk puhuljon. Azért, hogy a kétélű éles kard, mint a sebészorvos kése – noha fájdalmat okoz nekünk – mégis „leoperálja” a szívünkre nőtt rákos daganatot.

Aháb számára Isten ítélő igéje tetté vált, elérte célját, a szó talált – mélyen megérintette őt. Jezábelről nem szól az ige, ő valószínűleg menthetetlen, de „Amikor Aháb meghallotta ezeket a szavakat, megszagatta ruháját, a testére zsákruhát öltött, böjtölt, zsákruhában is hált, és csöndesen járt-kelt.”

A minket megítélő isteni igének gyógyító ereje van!

„Bukj fel az árból, Istenem

Szükségem van a haragodra

El ne sodorjon a semmi sodra.” – írja József Attila.

Bárcsak ma is meghallanánk Isten igéjének üzenetét, hogy Isten igéje megítél bennünket, de örömhírt is hordoz számunkra! Isten igazságos Isten és szerető Isten, de nemcsak „és”, hanem „mert”. Isten igaz, mert szeret bennünket, és azért ítél, mert kegyelmes. Az ítélet nélküli kegyelem olcsó kegyelem (Bonhoeffer). Hitünk szerint mi is ítéletet érdemlünk, mi is adósok vagyunk, ítéletünket, a kárhozatot Jézus Krisztus szenvedte el, a mi adóslevelünket Krisztus a keresztfára szögezte!

III. Kegyelemhirdetés

Amikor az Úr meglátta, hogy az ítélő ige hatására Aháb mennyire megalázta magát, így szólt Illéshez: „Látod, mennyire megalázta magát előttem Aháb? Mivel megalázta magát előttem, az ő idejében nem hozom rá azt a veszedelmet, majd csak a fia idejében hozok veszedelmet a házára.”

Az Úr mindig kész a halálra ítélt embernek is halasztást adni, mert nem gyönyörködik a bűnös ember halálában, hanem azt akarja, hogy minden ember megtérjen és éljen. Aháb megalázta magát, de teljes őszinte megtérésről nem szól az ige.

Egy másik gonosz királyról, Manasséről a Krónikák könyvében (2Krón 33,9–13) azt olvassuk, hogy tévelygésbe vitte Júdát, igen gonosz dolgokat cselekedett, de amikor bilincsbe verve Babilonba vitték „igen megalázta magát ősei Istene előtt. És amikor imádkozott hozzá, megkönyörült rajta az Úr. (Erről a megalázkodásról szól a csodálatos szépségű apokrif Manassé-imája.)

De Dávid király is – aki Uriás meggyilkoltatásával még Ahábnál is nagyobb bünt követett el – Náthán prófeta példázatának hatására nemcsak csöndesen járt-kelt, mint Aháb, hanem szólni, beszélni is tudott Istenéhez. Az 51. Zsoltárban az újjá teremtő Istenhez tudott így fohászolni: „Tiszta szívet teremts bennem, Istenem... Nyisd meg ajkamat, Uram és dicséretedet hirdeti szám. A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem!” – A befelé fordulás nem elég, bűneink kimondására is szükség van.

Adja Isten, hogy *de profundis* is tudjunk Jézus Krisztus keresztjébe kapaszkodva a kegyelmező Isten megmentő szeretetére hagyatkozni! Amen.

Imádkozzunk!

Istenünk, mennyei Atyánk!

Köszönjük Neked, hogy már Illés prófétád nevével is arra tanítasz bennünket, hogy elijalam (az én Istenem az Úr), vagyis Te

vagy az Úr, nem más isten, nem idegenek, hanem Te, a Teremtő, a fenntartó, a szabadító, a minket szerető Atya vagy az Úr.

Köszönjük, hogy emberi életsorsokat társz fel előttünk, s ezeken az életsorsokon, történeteken keresztül Te beszélsz hozzánk. Köszönjük, hogy emberi példát adsz nekünk a hűségről, hogy atyáink drága örökségéért, a ránk bízottakért felelőséggel tartozunk. Köszönjük, hogy figyelmeztetsz bennünket, hogy nekünk is őrt kell állnunk. A hatalom ármánykodásával, fondorlatával és erőszakával szemben Nábótként kell védelmeznünk a Te szőlőskertedet!

Köszönjük, hogy feltárod előttünk a bűn iszonyatos mélységét, az emberi önzést, irigységet, gyengeséget. Köszönjük, hogy óva intesz bennünket, hogy lelkiismeretünkben egy jottányit se engedjük a Tőled idegen szellemi és lelki erőknek! Köszönjük, hogy figyelmeztetsz bennünket a hatalom ármányaira és cselvetéseire! Köszönjük, hogy Te a mi sötét és eltitkolt bűneinket látó és azokat megítélő Isten vagy.

Köszönjük, hogy a Te ítéleted alá menekülhetünk, mert Te ítéleted alá rejtetted kegyelmedet! A minket illető ítéletedet áthárítottad drága szent Fiadra. S mi az ő halálának gyümölcséből, széttörtött testéből és kiontott véréből élhetünk.

Legyen ezért Neked hála és dicsőség, most és mindörökké!

Ámen!

3.

„SENKIBŐL VALAKIVÉ”*

Jn 8,37–47

„»Tudom, hogy Ábrahám utódai vagytok, de ti meg akartok ölni, mert az én igémnek nincs helye bennetek...« Ezt mondták neki: »A mi atyánk Ábrahám.« Jézus így szólt hozzájuk: »Ha Ábrahám gyermekei volnátok, Ábrahám cselekedeteit tennétek. De ti meg akartok engem ölni...« Ti atyátoctól, az ördögtől származtok.”

1Kor 1,18–31

“Mert a keresztről szóló beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk, Istennek ereje... azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében nem előkelők, sőt lenézettek; és a semmiket, hogy semmikké tegye a valamiket...”

Kedves egyetemista ifjúság! Kedves kollégák! Kedves testvérek!

Ma reggeli áhítatunk alapigéjeként két textust olvastam fel: János evangéliumából és Pálnak a Korinthusbeliekhez írott leveléből. Azt az üzenetet, amit át szeretnék Nektek adni e két textus közvetíti számomra a legvilágosabban.

Két mondatot kívánok kiemelni:

- 1) Nem azok vagyunk, akiknek látszunk, vagy akiknek gondoljuk magunkat.
- 2) Isten ereje a döntő, és nem a mi vélt vagy valós képességünk vagy vallásosságunk.

* Elhangzott a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészkarán, 1996. március 25-én.

1) Nem azok vagyunk, akiknek látszunk, vagy akiknek gondoljuk magunkat.

Életünket általában eltervezzük magunknak, s valamilyen eszme szerint előbb-utóbb berendezzük. Ez az alapeszme lehet a materializmus, a humanizmus és természetesen a keresztény hit is.

Mindegyikben közös az, hogy (bizonyos hatások alapján) az életünket mi tervezzük, és előbb-utóbb valami zárt rendszert hozunk létre, amit megszokunk, amiben kényelmesen, otthonosan érezzük magunkat. Ez alól a kereszténység sem kivétel. A ránk örökített hagyomány vagy valami közösségélmény lehet az alap, amire életünket építeni kívánjuk.

Így volt ez Jézus korában a farizeusokkal. Mi sokszor túlságosan negatív képet alkotunk a farizeusokról, pedig Jézus korában ők voltak a „szuperhívők”: imádkoztak, böjtöltek, a törvényt betartották. Tudatosan vallották, hogy ők „Ábrahám fiai”. Mint ma is vannak sokan, akik valami magasabb rendűségtől vezéreltetve „büszkék”, hogy „keresztények”.

S ezek között a szuperhívők között megjelenik egy Galileából származó vándortanító, aki Isten országáról beszél, leül a bűnösökkel, a megvetettekkel egy asztalhoz, és csodákat tesz.

Mit kérdeznek a farizeusok? Ki ez a szektás bolond? Talán samaritánus? (Ez olyan, mint ha ma azt mondanánk – ez cigány!) Mi lenne, ha ma megjelenne közöttünk egy cigány, itt a KGRE-n, tanítana, csodákat tenne? Mi is bizonyára azt mondanánk, amit a farizeusok: „Ördög van benne!”

A farizeusok tehát annyira zártak, megmerevedett hitűek lettek, hogy hitéletükben nem maradt hely az élő Isten számára! Jézus Krisztus megjelenése pedig Isten radikális, valóságos betörése volt a vallásosak, a kegyesek világába! Jézus Krisztus megjelenése a farizeusok számára: meghökkenés, botrány, blaszfémia!

Jézus a velük való párbeszédben rámutat: „Ti büszkék

vagytok arra, hogy Ábrahám magva, Ábrahám gyermekei vagytok, de valójában csak test szerinti gyermekei vagytok. Ábrahámnak Isten volt az Atyja! A „ti Atyátok” nem Ábrahám, és nem az Isten, mert ha az volna, akkor hallgatnátok beszédemre, és nem akarnátok megölni! Ti az Ördög atyától valók vagytok. Az emberölő volt kezdettől fogva!”

Döbbenetes állítás: akikről azt gondolják, hogy a legközelebb állnak Istenhez, és akik magukról is ezt gondolják, azokról Jézus bebizonyítja, hogy a legmesszebb állnak Istentől.

Gondoljunk Bosch portréjára: Jézus az igazi Isten, az igazi Szent, az igazi valóság: közelében a legvallásosabbak is vicсорító szörnyekké válnak. Ha messze lennének tőle, akkor talán szépek, tökéletesnek látszanának, nem tűnne fel, kik is kők valójában!

Isten országának tehát alapvetően más, sőt fordított értékrendje van, mint az emberi világnak, az emberi vallásosság értékrendjeinek. Az Isten országába vezető úton nincsenek kibérelt páholyülések, Istennek bármikor úgy tetszhet, hogy a senkiből valakit, és a valakiből senkit csináljon.

Erről szól a Magnificat, Mária éneke: „Magasztalja az én lelkem az Urat. Hatalmasokat döntött le trónjukról, és magalázottakat emelt fel.”

Erről szól a tanítványok története: Engem mindig megfog a tanítványok evangéliumbeli képe: kicsinyes, pitiáner, irigy, nagyszájú, értetlen emberek – igazi emberek! S ezekből lesznek az isteni erővel felruházott apostolok, akik csodákat tesznek.

Testvérem! Senki vagy? Minden lehetsz! De vigyázz: ha már „valaki” vagy (igazi hívő, kegyes ember), ha nem ragaszkodsz eléggé Istenhez, s ha nem vagy eléggé nyitott, akkor bármelyik pillanatban „valakiből” „senkivé” lehetsz. A hitben nem lehet büszkélkedni, a hitben nem lehet „dicsekedni”. Minél magasabban áll valaki, annál mélyebbre zuhanhat!

Összefoglalva: mi sok mindent gondolhatunk magunkról, de csak Isten tudja, hogy kik vagyunk, és mivé leszünk. Ehhez kapcsolódik a második gondolatsor.

2) Isten ereje a döntő, és nem a mi vélt vagy valós képességünk vagy vallásosságunk.

Ahogy Jézus is „szektás bolondnak”, „ördögösnek” tűnt a farizeusoknak, úgy az első keresztyének tanítása is botrány és bolondság: botrány a zsidóságnak, bolondság a görögöknek.

Az evangélium, a keresztről szóló beszéd azonban Istennek ereje, egy sajátos szubverzív, felforgató erő, amely – mint láttuk – hatalmasságokat dönt le, és megvetetteket emel fel, amely bölcseket szégyenít meg, és bolondokat választ apostolokul!

Erre a paradoxonra épül a János evangéliuma: „Ha a földbe esett gabonamag el nem hal, csak egymaga marad; ha pedig elhal, sok gyümölcsöt terem.” (Jn 12,24); ill. a Korinthusbeliekhez írt levél egyik része: „azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében bolondok, hogy megszégyenítse a bölcseket”.

Ez a paradoxon a keresztyénség lényege. 1. Miért kellett az Istennek emberré lennie (Cur Deus Homo?) – kérdezte Anzelmus. 2. Miért kellett Krisztusnak meghalnia? Fontos a kellett, mert nem véletlenül történt, nem áldozatul esett Krisztus, hanem áldozatul adta magát.

Ez a paradoxon a kereszt teológiájának (theologia crucis) a lényege. Isten dicsősége elrejtőzik önmaga ellentétébe, a kereszt gyalázatába! – sub contrario suo.

Az emberi bűnre nem a kegyes emberi igyekezet, hanem Isten cselekedete, Isten ereje a válasz! Ezt kell meglátnunk, hogy Isten értünk hozott második legnagyobb cselekedete – a kereszt. Az első az, hogy megteremtett bennünket. De az ember teremtettségével visszaélt. Ezért volt szükség a megváltás hatalmas művére.

Fontos üzenet ez ma számunkra, hogy mi nagyokos bölcsek- „bölcsészek” is meglássuk e paradoxon lényegét. Különösen most Böjttben, Nagypéntek és Húsvét felé közeledve elmélkedjünk Isten erején, az evangélium szubverzív hatalmán és a megváltás paradoxonján:

1. Nem azok vagyunk, akiknek látszunk!

2. Egyedül Isten ereje a döntő.
3. És Isten képes a megváltás művét a senkiken, a bolondokon a halálon keresztül elvégezni!

„Ha a földbe esett gabonamag el nem hal, csak egymaga marad; ha pedig elhal, sok gyümölcsöt terem.”

Ámen!

Imádkozzunk!

Istenünk, mennyei Atyánk!

Köszönjük Neked, hogy a Beléd vetett hit segítségével látást is adsz nekünk! Olyan látást, amilyennel a természetes, az érzéki ember nem rendelkezik, hanem csak a lelki ember. Olyan látást, amelynek segítségével helyére zökken a fordított, feje tetejére állított világ. Köszönjük, hogy Jézus Krisztus által, az ő keresztyén megmutatod nekünk, hogy valójában kik vagyunk, mit érdemelünk.

Köszönjük, hogy a nekünk járó ítéletet áthárítottad Önmagadra, szeretett Fiadra! Köszönjük, hogy mi Jézus halálából élhetünk! Hogy Övé a kereszt és mi az ő halálának gyümölcséből élhetünk!

Köszönjük, hogy Te minket senkiből valakikké, nincstelenekből a Te országod örököseivé tettél.

Köszönjük, hogy figyelmeztetsz minket, hogy e nagyszerű örökséget nehogy elveszítsük! Hogy ne önmagunkban, hanem csak Tebenned bízunk, rajtad csüngjünk. Segíts nekünk: lelki próbáinkban légy velünk, el ne tántorodjék tőled életünk! Ámen.

4.

A KERESZT BOLONDSÁGA*

Textus: 1Kor 1,18–31

“Mert a keresztről szóló beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk, Istennek ereje. Mert meg van írva: „Elvesztem a bölcsék bölcsességét, és az értelmesek értelmét elvetem.” Hol a bölcs? Hol az írástudó? Hol e világ vitázója? Nem tette-e bolondsággá Isten a világ bölcsességét? Mivel tehát a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg Istent a maga bölcsességében, tetszett Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket. És miközben a zsidók jelt kívánnak, a görögök pedig bölcsességet keresnek, mi a megfeszített Krisztust hirdetjük, aki a zsidóknak ugyan megütközés, a pogányoknak pedig bolondság, de maguknak az elhívottaknak, zsidóknak és görögöknek egyaránt, az Isten ereje és az Isten bölcsessége. Mert az Isten „bolondsága” bölcsőbb az emberek bölcsességénél, és az Isten „erőtlenége” erősebb az emberek erejénél.

Mert nézzétek csak a ti elhívásokatokat, testvéreim; nem sokan vannak köztetek, akik emberi megítélés szerint bölcsék, hatalmasok vagy előkelők. Sőt azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében bolondok, hogy megszegyenítse a bölcséket, és azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében nem előkelők, sőt lenézettek; és a semmiket, hogy semmikké tegye a valamiket; hogy egyetlen ember se dicsekedjék az Isten színe előtt. Az ő munkája az, hogy ti a Krisztus Jézusban vagytok. Őt tette nekünk Isten bölcsességgé, igazsággá, megszentelődéssé és megváltássá, hogy amint meg van írva: „Aki dicsekszik, az Úrral dicsekedjék.”

* Elhangzott a MEKDESZ konferenciáján, Nyárlőrincen 1999. május 2-án, majd átalakított formában a Kelenföldi református ifjúság bibliájában 1999. szeptember 24-én.

Kedves Testvéreim!

Az Apostolok cselekedeteiben olvassuk, hogy a Caesariában raboskodó Pál apostol II. Heródes Agrippa király előtt védekezik. A hivatalában lévő helytartó Festus félbeszakítja Pál apostolt: „Bolond vagy te Pál, a sok tudomány megzavarta az eszedet.” (26,24)

A bizonyágtévő beszéd hatásos: Festusnak Festus nyelvén, Agrippának Agrippa logikájával beszél Pál. Olyannyira hatásosan, hogy Agrippa felkiált: „Még hamarosan meggyőzől és kereszténnyé teszel!” (26,28)

Pál apostol lelki ember, ő ismeri, érti, olvassa a pogány Festus és a zsidó Agrippa gondolkodását, de ők nem értik Pált. „A nem lelki ember nem fogadja el az Isten lelkének dolgait, mert ezeket bolondságnak tekinti... a lelki ember azonban mindent megítél, de őt senki sem ítéli meg.” (1Kor 2,14–15)

Amikor ez az epizód történik, Pál már megírta a korinthusbeliekhez a levelét, azt, hogy a keresztről szóló beszéd bolondság a görögöknek és botrány a zsidóságnak. Pál a második missziói útján Athénből ment Korinthusba (ApCsel 18).

Korinthus ekkoriban gyorsan fejlődő modern világváros volt (kb. 700 ezer lakossal): rómaiak, görögök, zsidók, szírek, egyiptomi kereskedők, gazdagok és szegények laktak ebben a metropoliszban. A városban volt Aphrodité temploma, melynek ezer papnője az érzéki szerelem kultuszát szolgálta. Szellemi életében a gnosztikus (pneumatikus) tanítás érvényesült – vallási szinkretizmus volt jellemző a városra.

A gyülekezet alapítása. Pál szombatonként a zsinagógában tanított, de elűzték, és egy Jusztusz nevű istenfélő házában tanított a zsinagóga mellett. Kriszpusz zsinagógái előljáró megtért házanépével. Másfél évig tanított itt Pál. Majd a zsidók feljelentették Gallio prokonzulnál, aki nem volt ellensége, de Pál távozását javasolta. Innen ment Pál Efezusba, ahonnan több levelet írt Korinthusba (1Kor 5,9 – az első levél már válaszevél volt). Az

általával alapított gyülekezeteknek szól, azoknak, akiket Ő [Krisztus] „elhívott és saját népévé tett”.

A levél témája. A gyülekezetben felütötte fejét a pártoskodás, a szakadás, a versengés. A gyülekezeti tagok azon vitatkoztak, hogy „kiéi is ők” – Pálé, Apollósé vagy Kéfásé. A gyülekezet tagjai ismét emberi módon gondolkodnak, ennek eredménye, hogy széthúzás van köztük. Az isteni módon való gondolkodás a keresztről szóló beszéd hirdetése: egységet teremthet. Pál apostol a zsidóknak zsidóul, a görögöknek görögül, a rómaiaknak „rómaiul” közvetve, „taktikával” adagolta az evangéliumot.

A korinthusi gyülekezetnek azonban már nem retorikai beszédre van szüksége. Velük már nem kell „captatio benevolentiae”-vel kezdeni, velük már nem kell különösebb kapcsolópontot keresnie. Pál nem ügyeskedik, udvariaskodik, hanem élesben, hatalmas erővel szólaltatja meg az evangéliumot. Ez a beszéd prédikáció, történet: a kereszt erejének, dűnamizsának hirdetése: „Mert a keresztről való beszéd bolondság azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk (megtartatunk) Istennek ereje.”

Pál apostol itt a világot két csoportra osztja: 1. Akik elvesznek (elkárhoznak) 2. Akik üdvözülnek (megtartatnak, megváltatnak; az eredetiben *szodzo* = sértetlenül megőriz).

A kereszt egyrészt bolondság (moria), másrészt Istennek ereje, hatalma (dűnamisz). Mi is a kereszt? Mi is a kereszt teológiája? Nem a „fa”, nem a „jelkép”, hanem a keresztről való beszéd, az arról szóló igehirdetés.

A „kereszt” számunkra sűrített szimbólum, amely magába foglalja a megfeszített Krisztus teljes történetét – beleértve az ószövetségi előkészületeket, Jézus halálát és feltámadását is! A kereszt Jézus Krisztus hirdetése = az Isten szabadítása = Jézus Krisztus váltságsszerző halálának prédikálása.

Pál apostol igehirdetése: üzenet átadás, tanúskodás, tanítás, vizsgáztatás, azaz az evangélium (a jó hír) egyszerre.

Nemcsak beszél Isten, hanem adja hatalmát is. Az igehirdetés azonos Isten igéjével. A keresztről szóló beszéd nem emberi bölcselkedés, hanem az erő (dünamisz) – Isten erejének a története, átadása. A kereszthirdetése: Isten cselekvése!

Az emberi értékrend alulról próbál Istenhez közelíteni, az isteni logika pedig épp az ellenkezője: felülről jön az emberhez! A világ és Isten értékrendje diametrális ellentétben van. Ami az embernek bölcsesség, az Istennek bolondság, ami Istennek bölcsesség – az az embernek bolondság. Az ember elképzeli Istent – filozofál, vitázik, „keres” (a hellén szellemre oly jellemző!), Isten pedig cselekszik. „Azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében bolondok, hogy megszegyenítse a bölcséket, és azokat választotta ki, akik a világ szemében erőtlenek, hogy megszegyenítse az erőseket.”

Irodalmárok számára kincsesbánya a Korinthusi levél: egyrészt paradoxonokkal van tele, másrészt sajátos drámaiságot jelenít meg. Isten a Nagy Rendező, a Nagy Dramaturg: a bolondokat kiemeli, a bölcséket elveszíti, az erőtlenekeket kiválasztja, az erőseket megszegyeníti.

Gondoljunk most Anna énekére (1Sám 2): „Az Úr tesz szegénnyé és gazdaggá, megaláz és felmagasztal. Főlemeli a porból a szűkölködőt, kiemeli a szemétből a szegényt.”

Vagy gondoljunk a Magnificatra (Lk 1) „Magasztalja az én lelkem az Urat! Hatalmas dolgokat cselekedett karjával, szétszórta azokat, akiknek gögős az indulat. Hatalmasokat döntött le trónjáról, és megalázottakat emelt fel. Éhezőket látott el javakkal, és bővelkedőket küldött el üres kézzel.”

Ha Isten cselekszik, ott megmozdul a világmindenség, minden megfordul, dráma: peripeteia. Isten legnagyobb cselekedete a kereszth. Hogy egyszülött Fiát adta áldozatul, hogy nem nekünk kell kiengesztelni az Istent, és áldozatot hozni a bűnért, hanem ő hozott áldozatot. Önmagát, Fiát bűnné tette értünk, aki elviselte helyettünk és érettünk a kárhozatot. Elvesztette, megölte gyermekét! Ez a keresztről szóló beszéd. Ez botrány a zsidóknak, akik jelt keresnek; és bolondság a görögöknek, akik bölcsességet kívánnak.

Hogyan tette ezt az Isten? „Az Isten bolondsága” Elrejtette bölcsességét a kereszt gyalázatába, önmaga ellentétének látszatába. Luther így fogalmazott: „*larva dei*”: Isten álarca. Aki nem érti, annak „botránkozás” és „bolondság”.

De nemcsak a pogányokat és a zsidókat tréfálta meg az Isten, hanem mindnyájunkat: keresztényeket, teológusokat is. Mert mi állandóan újra termeljük a „pogányságot”, és a „zsidóságot” magunknak. Krisztus keresztje, a keresztől szóló beszéd viszont állandóan „destabilizál”. A kereszt arra van, hogy a mi hitünket is „megbotránkoztassa”, destabilizálja, azért, hogy felfrissüljünk! Hogy sohasem a saját hitünkben, kegyességünkben, hanem Isten erejében higgyünk!

Luther a Heidelbergi disputációban szembeállítja a dicsőség teológusát a kereszt teológusával: „Nem az a méltó a teológus névre, aki Isten láthatatlan dolgait a teremtettségben értelemmel szemléli, hanem az, aki Isten látható dolgait is árnyékként, a szenvedések és a kereszt által érti meg. A dicsőség teológusa a rosszat jónak, a jót rossznak mondja, a kereszt teológusa azt mondja, ami az igazság.”

A kereszt adja az egyedül helyes látásmódot. A keresztet szemlélni kell, hogy visszaadja igazi látásunkat. A kereszt megrémít, de meg is vigasztal. A kereszt megtámad bennünket, megtámadja hitünket. A kereszt saját vallásosságunkat, sőt hitünket is megalázza, megrendíti, aláássa – „dezorientál, hogy reorientáljon”.

Mózesnek is hátulról mutatta meg magát. S ezzel az „üdvömohó” kíváncsi Mózeset meg is alázta. Isten önmaga dicsőségét a szenvedésben, a mocsokban, önmaga ellentétében mutatja meg. Isten így elrejtí önmagát, de a keresztre tekintőnek feltárul ez a titok. A kereszt titka – bölcsessége.

Minket is megaláz, porba dönt. Tőle szokatlan, idegen dolgokat cselekedett (*opus alienum*), csak azért, hogy igazi arcát mutassa meg (*opus proprium*).

Mit jelent a kereszt bolondsága?

A keresztről való beszéd a Krisztusról szóló beszéd, az igehirdetés vállalása. Mert ez a beszéd „bolondnak” tűnik a világ szemében. S ha bolondnak mondanak, legyek akkor nekik bolond! Merek és akarok „bolondul” élni, a világ elvárásaira fütyülni! Ez a kereszténységben az esztétikai arculat: a „clown”, az extravagancia, a polgárpukkasztás. Shakespeare drámájában a bolond mondja ki az igazat.

Persze különbség is van az esztétikai bolond és a kereszt bolondja között. Az esztétikai bolondság – sokszor szerep vagy póz, a kereszt bolondsága – vállalt sors. Egyedül a bolond normális.

Vállaljuk-e a kereszt bolondságát? Keresztezte-e a kereszt a mi életünket? Dekonstruálta-e a kereszt a mi keresztény hitünket? Felfrissítette-e a kereszt a mi hitünket? Megértettük-e, hogy a kereszt sokkal nagyobb a mi hitünkénél? Ámen.

5.

FOGADJÁTOK BE EGYMÁST*

Textus: Róm 14,1–4 és Róm 15,7–8

„A hitben erőtlent fogadjátok be, de ne azért, hogy nézeteit bírálgassátok. Az egyik azt hiszi, hogy mindent ehét, az erőtlen pedig zöldségféléket eszik. Aki eszik, ne vesse meg azt, aki nem eszik. Aki pedig nem eszik, ne ítélje meg azt, aki eszik, hiszen az Isten befogadta őt. Ki vagy te, hogy más szolgája felett ítélkezel? Tulajdon urának áll, vagy esik. De meg fog állni, mert van hatalma az Úrnak arra, hogy megtartsa... Fogadjátok be tehát egymást, ahogyan Krisztus is befogadott minket az Isten dicsőségére. Mert mondom: Krisztus a zsidóság szolgájává lett az Isten igazságáért, hogy megerősítse az atyáknak adott ígéreteket.”

Kedves Fialat Testvéreim az Úr Jézus Krisztusban!

A ti közösségeketek: benső problémáitokat, bánataitokat és örömeiteket, konfliktusaitokat és küzdelmeiteket én közelebről nem ismerhetem. Kicsit kívülről jöttem ma hozzátok, de Jézus Krisztusban hitem szerint testvéretek vagyok. S ezért e félévkezdő csendesnapon talán mégsem egy idegen ember áll előttetek. Pállal együtt kérem: fogadjatok be most magatok közé egy rövid időre. Nem tanárként, hanem Krisztus tanítványaként vagyok veletek, ezért hadd hajoljunk közösen az ige fölé! Pál apostol a Rómaiakhoz írt levelében, e teológiailag legsűrűbb, legmélyebb írásában sem feledkezik el a keresztyén élet gyakorlati kérdéseiről, a gyülekezet építéséről. Isten igazságosságáról, Krisztus engesztelő áldozatáról, a hit általi megigazulásról, a keresztségről, Izrael sorsáról vagy a

* Elhangzott a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának félévkezdő teológus csendesnapján 2000. február 3-án.

hatalomnak való engedelmességről szóló hatalmas teológiai gondolatok sem térítik el Pált attól, hogy a gyülekezeti élet látszólag kicsinyes kérdéseivel foglalkozzék.

Pál apostol nem „szobateológus” volt, hanem az élet teológusa. Számára nem válik ketté elmélet és gyakorlat, ahol ő megfordul és beszél, ott minden „élesben” történik. A keresztyén közösség, a gyülekezet építése nem elvont teoretikus probléma, hanem valóság. Pál úgy építette a gyülekezetet, hogy eközben a zsidó szent szövegek – amit mi Ószövetségnek nevezünk – mindvégig átvették gondolkodását. Pál e szövegekben élt és mozgott, azt mondhatnánk, hogy – s teológusok társaságában talán szabad egy idegen szót használni – „intratextuálisan” gondolkodott. A most minket is megszólító igében Pál apostol a befogadásról szól. Pál gondolkodásmódját követve lássuk először, mit jelent a befogadás az Ószövetségben, majd az Újszövetségben, harmadszor az egyházban, és végül egy teológus közösség életében.

1. Befogadás az Ószövetségben

Keresztyén hitünk története azzal kezdődik, hogy a bűn következtében, Istentől elidegenedett, törvénytelen gyermekek, fattyak lettünk, akik nem örökölhették az Atya országát. Ádám eltékozolta az ajándékba kapott istenképűséget, s azóta önerőből képtelen arra, hogy kimásson a szakadékból és visszakerüljön az élet forrásához.

Isten azonban kiválasztott, „adoptált” magának egy népet az engedetlen, rakoncátlan etnikumok tengeréből. „Népemmé foglak tenni titeket és a ti Istenetek lesztek.” (2Móz 6,7) Akit Isten kiválasztott, adoptált magának, azt nem taszítja el önmagától: „Hiszen nem veti el az Úr a saját népét az ő nagy nevéért, mert tetszett az Úrnak, hogy saját népévé tegyen benneteket” (1Sám 2,22) – mondta búcsúbeszédében Sámuel.

Ezt a népet Isten támogatja, tanításokkal látja el, a nép hűtlensége ellenére is hű marad hozzá, és végezetül befogadja majd

az ő dicsőségébe (Zsolt 73,24). Ugyanakkor az Úr állandóan figyelmezteti egykoron idegen, vad, törvénytelen népét, hogy emlékezzen arra, hogy ő is idegen és jövevény volt Egyiptom földjén, ezért neki is be kell fogadnia a jövevényeket, az idegeneket és az árvákat. Ha Veled ezt cselekedtem, Te tartozol azzal, hogy Te is hasonlóképpen cselekedj másokkal. (2Móz 22,20)

2. Befogadás az Újszövetségben

Az Újszövetség szerint Isten nemcsak kiválasztja, megszólítja, hanem „meg is látogatja” népét. (Lk 1,68;78) Az elveszés előtt álló emberiséget látogatja meg az Isten, s aki befogadja az ő egyszülött Fiát, az Isten fiává lesz. Jézus ezekkel a szavakkal sírt Jeruzsálem felett: „nem hagynak belőled követ kövön, mert nem ismerted fel meglátogatásod idejét.” (Lk 19,44)

János apostol a prológosában arról ír, hogy a világosság bejött a világba, de a sötétség „nem fogadta be őt” (Jn 1,15), „a világ általa lett, de a világ nem ismerte meg őt” (Jn 1,10) „saját világába jött és az övéi nem fogadták be őt” (Jn 1,11).

Az a kisebbség, amely azonban mégis befogadta őt, és az Ő élő, éltető beszédét, azokat fiaivá adoptálja. „Akik pedig befogadták, azokat felhatalmazta arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek.” (Jn 1,12) Akit fiúvá, gyermekévé fogad a mennyei Atya, az örökös is, mert örökölni fogja az ő országát.

Adoptálás révén a fiúság lelkét kaptuk, s nem a szolgaság vagy az idegenség lelkét hordozzuk többé, van otthonunk, „abbánk”, aki vár minket. Ahogy az Isten befogadott bennünket, nekünk is úgy kell egymást befogadni. Gyönyörűen ír erről Pál apostol a Filemonhoz írt levélben a megtért rabszolga Onézimosz érdekében „visszaküldöm Neked őt, vagyis az én szívemet... ha tehát engem társadnak tartasz, fogadd őt, úgy mint engem” (12 és 17. vers) A görög *proszlambanomai* kifejezés olvasható itt, ami a testvéri közösségbe, az egyházba való befogadást jelenti.

3. Befogadás az egyházban

Az egyház alapvetően befogadó intézmény. Nem exkluzív társaság, mint a gnosztikusok elit köre, vagy modern korunkban a szabadkőművesség páholya, ahová csak a „beavatottak” kerülhettek be. A krisztuskövető egyház univerzális igényű, s ezért nyitott mindenkinek! Az egyház, mint Krisztus teste testrészekként fogadja a tagokat, mindazokat, akik a keresztség szentségében részesültek. A zsidóságból lett keresztényeknek az volt az első nagy kihívás, hogy, hogy az egyház a körülmételetleneknek, a pogányoknak is kinyitotta a kapuit. Pál apostol a pogányok apostola volt: a Római levél hirdeti legszebben, hogy a vad olajfát (a pogányokat) Isten beoltotta az eredetileg szelíd olajfába (a választott nép közé). Emezek hitetlensége – a letört ág – tette lehetővé a pogányok befogadását. De Istennek van hatalma arra, hogy újra beoltsa saját népét.

Azt hallottuk a felolvasott részben, hogy „Krisztus a zsidóság (a körülmételettség) szolgálja lett az Isten igazságáért, hogy megerősítse az Atyáknak tett ígéreteket.”. Ugyanakkor azért is, hogy a népek, vagyis a pogányok „irgalmáért dicsőítsék az Istent” (15,8–9) Krisztus áldozatában tehát megerősítést nyert igazságossága és irgalma egyszerre, amelyek Krisztus nélkül feszültségben, sőt ellentmondásban álltak egymással.

A befogadottak népe képezi a testet, vagy más néven a *koinoniát*, a közösséget. Ebben a testben vannak erősebb és gyengébb tagok. Hogyan viszonyuljanak ők egymáshoz? Konfliktusok támadtak a római gyülekezetben is. Egyik ilyen probléma volt Pál apostol idejében a húsevés kérdése. Tudnunk kell, hogy Rómában a kis keresztyén gyülekezetet a pogány világ tengere vette körül, ahol a bálványáldozati kultusznak igen sok köze volt a mindennapi élethez. A mészáros, aki levágta az állatot, általában azt valamilyen Istennek szentelte oda – s ezáltal

titokzatos kapcsolat létesült a hús és a pogány istenség között. Ezért a húsevés kérdésében a római és a pogány keresztyének gyülekezete is két csoportra oszlott. Az egyik vegetáriánus módon tartózkodott a húsevéstől, hiszen szerintük annak a pogány istenséghez volt köze. A másik csoport viszont azt vallotta, hogy semmi ereje sincs már a bálványoknak, s a húst semmilyen kultusz sem teszi tisztátalanná. A két csoport kölcsönösen gyanakodva nézett egymásra. Az első (orthodoxoknak is nevezhetnénk őket) túl lazának, szabadosnak (mai szóval liberálisnak) tartotta a másikat, a másik viszont hitben erősebbnek gondolta magát, mondván, hogy a pogány kultuszoknak már semmi jelentősége sincs, és a zöldségévők még nem jutottak el a Krisztusban elnyert szabadságra. Ebben a helyzetben mondja nekik Pál apostol, hogy egymás megítélése helyett fogadják be egymást: „Aki eszik, ne vesse meg azt, aki nem eszik, aki pedig nem eszik, ne ítélje meg azt, aki eszik.” (14,3)

A keresztyén közösség olyan *koinonia*, ahol az erősebbeknek a gyengéket kell hordoznia. Ne önmagatok körül forogjatok, ne magatoknak kedvezetek, hiszen Krisztus sem magának kedvezett, amikor az emberek gyalázatát a gyengék kedvéért magára vette. Ne pereskedjete, ne méricskéljete és ítélgessete, hanem „Fogadjátok be egymást, ahogy Krisztus is befogadott minket az isten dicsőségére.” (15,7)

Mi rakoncátlan fattyak voltunk, de Isten Krisztus érdeméért mégis fiúvá adoptált minket. Krisztus követőiben a Krisztus lelke van, akivel együtt örökösök is vagyunk, s vele együtt részesedünk Isten szellemi javaiban.

A *koinonia* tehát részesítés-részesedés-részesülés egyszerre. A magyar nyelv elszegényedésére vall, hogy amíg a reformáció idején „közösülés” szóval fejezték ki a közösködést, azaz a szellemi-lelki javakban való részesedést, mára azonban a szónak a jelentése leszűkült. A szent javakban való részesülés látható formában az úrvacsorában jelenik meg.

A hívők közössége a *communio sanctorum*, az egyház *corpus mixtum*, azaz „kevert test” mint Augustinus is tanította. Ám

ebben a kevert testben – mint Luther írja – „ki-ki másnak a szégyenét el kell, hogy fedezze”. Fogadjuk be tehát egymást, hordozzuk egymás terhét, fedezzük el egymás vétkeit – hiszen egy test tagjai vagyunk. Azzal teljesítjük be Krisztus törvényét, ha egymás terhét hordozzuk. Képzett vagy fiatal testvérem? A képzettségedet add tovább, mert az nem a tiéd, hanem a tanulatlanoké. Tiszta vagy? A tisztaságod nem a tiéd, hanem a bűnös testvéreidé. Osszuk és szórjuk egymás között szét talentumainkat, karizmáinkat, ne rekedjen meg nálunk az energia, hanem az egész testben áramoljon! Az egész testet kell éltetnünk a nálunk, vagy bennünk lévő erővel. Krisztus ebben a példánk, aki tisztaságát adta a mi bűneinkért, és isteni szabadságát áldozta fel, hogy a zsidóság szolgájává legyen.

Egy félreértést kell itt eloszlatnunk. Krisztus nem „külső példa”, akit nekem, bűnös embernek imitálnom kellene, ha így cselekszem, akkor állandóan kudarcot vallok. A középkori szerzetesség önmegváltó cselekedeteinek kudarcáról szól a reformáció. Akkor mégis mennyiben „példa” nekünk Krisztus? Annyiban, hogy mielőtt „példa” lenne, elsősorban ajándék ő nekünk. Isten adománya, hogy Krisztus lelkében részesít bennünket. Így immáron nem kívülről kell őt utánoznunk, hanem belülről, hiszen az Ő szent testének a tagjai vagyunk. S ekkor, ha benne élünk, az *imitatio Christi* nem kínkeserves erőlködés, hanem természetes, szerves mozgás. Ha mozdul a fej, a végtagoknak is mozdulnia kell.

4. Befogadás a teológusok közösségében

Fiatal testvéreim, azzal jöttem közétek, hogy közösségi életek részleteit nem ismerem, de mégis egy test tagjai vagyunk. Bizonyára, mint minden közösségben, nálatok is adódnak feszültségek és viszályok. Különbözőek vagyunk. Vannak, akik faluról jöttek, vannak, akik városból, vannak kollégisták és otthonlakók, vannak fiúk és lányok, párok és egyedül állók, vannak

zsenik és szerényebb képességűek, vannak bibliaszövetségesek és vannak liberálisok. Fogadjátok be egymást! A fundamentalisták ne rekesszék ki a liberálisokat a hívők seregéből. A liberálisok pedig a fundamentalistákat az értelmesekek közösségéből! Én nem vagyok fundamentalista, de tanultam a fundamentalistáktól, nem vagyok liberális, de tanultam a liberálisoktól. Ne zárjátok, ne rekesszétek ki egymást, hanem egymás értékei által gazdagodjatok. Isten bölcsessége sokkal mélyebb a mi magunk gyártotta kategorizálásnál! Ha mi magabiztosan tudjuk, hogy ki az okos és ki a hívő, akkor elzárjuk magunkat Isten számunkra mindig új, friss igazságokat kinyilatkoztató meglepetéseitől.

A túl magabiztos hívők ellenpéldájaként álljon mindig előttünk Jézus és a kánaáni asszony története. Jézus is először keményen magabiztos és elutasító: „Csak Izrael népéhez jöttem.” De Jézus nem röstell meglepődni: „Asszony, nagy a te hited!” (Mt 15,28) Mi is történik? Jézus fölülmúlja Jézust.

Hívó testvérem, Te is múld felül a hitedet!

Okos testvérem, Te is múld felül az okosságodat!

És „fogadjátok be egymást, ahogy a Krisztus is befogadott minket az Isten dicsőségére”. Ámen.

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk!

Hálát adunk neked, hogy szereteteinkkel megérhettük a sokszor szorongva várt 2000. esztendő! Köszönjük, hogy hátunk mögött tudhatjuk a vizsgák nehéz időszakát! Bocsásd meg nekünk, ha ellened vétettünk, és sok jótéteményedet elmulasztottuk. Tudjuk, hogy magunkat károsítottuk meg, ha ellened vétkeztünk.

Szent Fiú, Úr Jézus Krisztus! Add, hogy a te tiszta hangodat, örömhíredet mindig meghalljuk, s az értünk hozott áldozatodat szemünk elől sohase tévesszük!

Vigasztaló Szentlélek! Lehelj életet a mi gyenge hitünkbe! Bontsd le közöttünk az előítéletek falait, hozd el közénk az egymás megértésének és befogadásának pünkösdi csodáját! Igazságnak

Lelke, jöjj közénk! A mi emberi igazságunk nyugodtan vesszen, de a te igazságod csorbát ne szenvedjen! Áldd meg magyar népünket! Légy jelen e féltékeny csendesnapon, és kísérd áldásoddal a most következő szemeszter minden napját! Veni Sancte Spiritus! Ámen!

6.

KONFLIKTUSAINK: AZ IDŐ*

Ef 5,15–17

„Jól vigyázzatok tehát, hogyan éltek; ne esztelenül, hanem bölcsen, kihasználva az alkalmas időt, mert az idők gonoszak. Éppen ezért: ne legyetek meggondolatlanok, hanem értsétek meg, mi az Úr akarata”. (Károli: „áron is megvegyétek az alkalmatosságot”).

Kedves Diákok! Kedves Testvérek!

I. Az idő tapasztalata

Mindannyiunk egyik legnagyobb küzdőtársa: az idő. Állandóan konfliktusba kerülünk vele és sokszor mi maradunk alul. Határidőre el kell készíteni egy szemináriumi dolgozatot, éppen a mai napon kell beadni az V. éveseknek a diplomamunkát. Vizsgáinkat mi osztjuk be, mi tervezzük meg, hogy hány napot hagyunk rájuk. Aztán ismét csak „kifutunk az időből”.

Az idő hatalmas úr. Én akkor éltem meg igazán, amikor tizennyolc évesen egyetem előtt elvittek katonának, s az esztendő folyamán három-négy alkalommal hazajöhettünk szabadságra. A két-három nap szabadságot úgy kellett beosztani, hogy az alatt mindenkiel találkozzam, az alatt „minden megtörténjen”. Fogytak az órák, fogytak a percek és elérkezett a pillanat és fel kellett szállni a hódmezővásárhelyi vonatra. Amint elindul a vonat, véget ért a szabadság intenzív ideje és egy új idő dimenzió kezdődött.

Tizennégy évig lejárta a szegedi egyetemre tanítani: volt a héten két intenzív napom: a felfokozott „szegedi idő” és volt a „budapesti idő”. Mindnyájan átéljük hétköznapjainkban az idő erejét és hatalmát.

* Elhangzott a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán, 2002. április 15-én.

A művészeteknek is központi témája az idő. Ovidius az *Átváltozásokban* leírta: „*tempus edax rerum*”. Az idő „megeszi”, felfalja a dolgokat. A művészet azonban „dacol” a faló idővel. A költő az örökkévalóságnak alkot. Az idő elpusztíthatja a szépséget, a szerelmet, de a költő megőrökíti azt! Erről szólnak Shakespeare szonettjei: „*Márvány s királyi arany oszlopok / nem élnek túl hatalmas versemet*” (55. szonett); „*Falánk idő, nyüdd az oroszlán körmét / s falasd a földdel édes fiait.../ De tombolj bár, vén idő, legvadabban / örökifjan él kedvesem e dalban*” (19. szonett)

Tudjuk, a reneszánsz ikonográfiában kétféleképpen ábrázolták az időt: egyrészt mint Chronost/Saturnust, aki felfalja saját gyermekeit, mindent elpusztít; másrészt mint atyát, aki megszabadítja lányát, az igazságot: *veritas filia temporis*, az igazság az idő leánya, tartja a régi latin mondás. Az igazság végül kiszabadul, az idő napfényre hozza igazát: nincs olyan dolog, ami napfényre ne kerülne. Ez sokkal inkább pozitívabb időfelfogás, mint az első. Az előbbi kép, szimbólum mögött egy *determinisztikus, ciklikus* időszemlélet áll – az örök visszatérés mítosza”, amin ezt Nietzsche vagy a tudós Mircea Eliade megfogalmazta.

A második kép mögött egy *lineáris* idő szemlélet húzódik meg, s ez a biblikus időfogalom.

II. Keresztyénség és az idő

A keresztyén hitnek, s ennek forrásának, a Szentírásnak is központi gondolata az idő. Szent Ágoston úgy fogalmazott: Isten *nem időben*, hanem *idővel* teremtette az embert. A *Vallomások XI.* könyvében pedig felteszi a kérdést: „*Tehát mi az idő? Ha senki nem kérdezi tőlem, akkor tudom. Ha azonban a kérdezőnek kell megmagyaráznom, akkor nem tudom.*” (358. old. Gondolat kiadó, 1982) Simone Weil, a francia gondolkodó írja: „A tér és az idő keresztjére feszítve élünk mi, emberek”.

Isten és az idő kérdése is elválaszthatatlan egymástól. Northorp Frye írja: lehet, hogy Nietzsche-nek igaza van és „Isten

halott”, de csak annyiban, hogy az Isten mint „főnév” halott. De Isten nem főnév, hanem ige. Lényege, hogy átfogja az időt. Isten azt mondja magáról: „vagyok, aki vagyok”, amit többféleképpen is fordíthatunk: „leszek, aki vagyok”, „voltam, aki leszek” stb.

Jézus Krisztus mondja magáról az Újszövetségben: „Én vagyok az Alfa és az Omega... aki van, aki volt, és aki eljövendő” (Jel 1,8).

Az Ószövetség szerint Isten az időnek és a történelemnek is az Ura:

„Mert ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapi nap, amely elmúlt, mint egy őrültásnyi idő éjjel” (Zsolt 90, 4). Dán 2,71-ben azt olvassuk: „Ő szabja meg a különböző időket és alkalmakat. Királyokat taszít le, és királyokat támaszt!” Erről énekel Mária a *Magnificat*-ban: „Hatalmasokat döntött le trónjáról és megalázottakat emelt fel”. (Lk 1,52)

Az Újszövetségben több kifejezés is van az időre: a *kairosz* – az alkalom, a pillanat; a *kronosz* - a mennyiségi idő; az *aion* – a korszak; a *hémera* a napok. Az Újszövetségben többször is ez a kép fordul elő: betöltődik az idő”: ami üres volt – feltöltődik, mint a homokóra. Ez igaz a *kairoszra* (Mk 1,15 „...” – betölt az idő), és a *kronoszra* (Gal 4,4 „...” – eljön az idő teljességében). Az Isten „szabja meg” az időket, ha ő az idő és a történelem ura, akkor tényleg „betöltődik az idő”. Istennek üdvterve van az emberrel. Erről szól az üdvösségtörténet, a *Heilsgeschichte*, ami más mint a *Weltgeschichte* (világtörténelem). A kettő keresztezheti egymást, az isteni történelem – az üdvtörténelem – és a világtörténelem találkozik egymással. De ez eddig rejtetten történt. 2000 évvel ezelőtt a názáreti Betlehemben egy eldugott kis városban jelent meg Isten. Ám a keresztyén hit arról szól, hogy egyszer ez nyilvánvaló módon is meg fog történni. Az igazság – Krisztus – egyszer, „azon a napon” mindenki számára megjelenik, mert ő az idő kezdete – közepe – és vége.

III. A megtapasztalt idő

De mi van addig? Akik fogják a keresztyén hitet – pontosabban: akiket megfogott a keresztyén hit – azok már a jelenben is megtapasztalják az isteni időt. Jézus többször mondta: „ma lett üdvössége e háznak” „ma velem leszel a paradicsomban” „Isten országa közöttetek van”. Isten országa nem csupán „imminens” (közele) valóság, hanem „immanens” valóság. Mi már a megváltás idejében élünk. Krisztussal valóban eljött egy új *aion*, új korszak: a történelemben, és az emberi lelkekbe is. Valaki egyszer így mondta: „a szektásoknak nincs idejük” (mindig rohannak, hogy minél több lelket megtérítsenek, mielőtt visszajön az Úr.) Ám Jézusnak van ideje, ő sohasem rohant, a kicsikre, a jelentéktelenekre is mindig volt ideje. A Keresztyén embernek is mindig van ideje – bármennyire is küzd az idővel. Ezért adta Isten az ünnepet: a pihenés napját („szenteld meg az ünnepnapot”); a liturgikus év ünnepeit; a családot, a barátságot, szerelem, a bensőséges kapcsolatok idejét; az imádságot: az Istennel való bensőséges kapcsolat, a lelki feltöltődés idejét.

Tehát nem a bűnbeesés, hanem a megváltás idejében élünk, s ezért mondhatjuk: „Van időm, Uram” „Ráérek Uram”.

IV. Az alkalmas idő

Nem lenne teljes, ha nem szólnék arról a kronoszról és kairoszról, amiben magyar népünk jelenleg lázasan él: a két választási forduló közötti időszakról. Steril lenne az ígéretek, ha ezt a kérdést megkerülném. Felfokozottan – várakozva – csalódottan – újralelkedve éljük meg mindannyian ezt az időt „Használjátok fel az időt, mert rossz napok járnak”. „Áron is megvegyétek az alkalmatosságot” „az idők gonoszak”. Nem helyes, ha templomban vagy oktatási intézményben nyíltan politizálunk. Istentől kapott emberi szabadságjogunk az önálló véleményalkotás, állampolgári kötelességünk az állásfoglalás és a szavazás. Egyházi oktatási intézményekben is a szabad, önálló

állásfoglalásra, az állampolgári kötelesség teljesítésére biztathatunk csupán. Egy áhítat keretében most azért mégis szabad személyes nézetemet, hitemet megvallanom nektek.

Csodálatosnak, felemelőnek tartom a két nappal ezelőtti Kossuth téri megmozdulást. Emberileg, személy szerint én is nagyon szeretném, ha ez a lelkesedés megfordítaná a matematikai valószínűség törvényszerűségeit. Hiszem, hogy meg kell minden tőlünk tisztességesen telhetőt tenni, hogy úgy legyen, ahogy mi szeretnénk: „Használjátok fel az időt, mert gonosz napok járnak”. Igen, tegyünk meg minden tőlünk telhetőt, de ha keresztyének vagyunk, ne magunkban, a mi politikai erőnkben, hanem Istenben bízunk! Jeremiás próféta írja: „Átkozott az a férfi, aki emberekben bízik, és testi erőre támaszkodik, az Úrtól pedig elfordul a szíve” (Jer 17,5). Noha én a jelenlegi kormány pártján vagyok, és azt szeretném, ha ők győznének, de hiszem, hogy nem a Fidesz, hanem az Úristen a történelemnek és a magyar hazának is az Ura! *Minden földi hatalom – legyen az jó vagy rossz – ideiglenes!* Abba az Istenbe bízunk, aki rejtőzködő Isten, akinek az akaratát mi nem tudjuk sohasem teljesen kifürkészni! Szuverén nagyságát sértjük, ha pogány módon az ő akaratát befolyásolni akarjuk! Az apostol a fejvesztés ellen figyelmeztet minket: „Ne legyetek meggondolatlanok, hanem értsétek meg mi az Úr akarata”. Ezért hát ne démonizáljuk a másikat!

Bármelyik oldalra is tartozunk, bizonyára nagyon szeretnénk, ha a „mieink” győznének. A keresztyén hívő ember számára azonban nem az a lényegi kérdés, hogy „mi győzünk”, vagy „ők győznek” a hétvégén. A keresztyén hívő ember számára a lényeg az, hogy *ő győzött!* Krisztus a halálával és feltámadásával győzött a gonosz ereje felett. A végső csata nem előttünk, hanem mögöttünk van! Oscar Cullmann svájci teológus szavai szerint a Krisztus utáni történelem idejére a „már igen” és „még nem” feszültsége jellemző. A döntő csata megtörtént, de ez csak a történelem végén válik mindenki számára világossá. Ez lesz majd a „kihirdetett győzelem napja”, a „V” (victory) day”. Igen, remélhetjük, hogy a mi vágyaink elképzeléseink szerint alakulnak a

választások jövő vasárnap. De ha valóban Istenben és nem emberben, testi erőben bízunk, akkor felemelt fejjel, megbékélt lélekkel tudjuk elfogadni a többségi akaratot – mint Isten akaratát. Akkor nem csalódunk, akkor nem lesz a fél ország depressziós, hanem ezt mondjuk: Atyánk, meghajlunk a te akaratod előtt. Noha nem értjük tetteid, arcod fátyollal el van takarva előlünk, akkor is a tied a dicsőség, tiéd a győzelem! Addig azonban természetesen meg kell tennünk minden tőlünk telhetőt „Használjátok fel az alkalmas időt”, „Áron is vegyétek meg az alkalmatosságot”.

Egy híres imádság szavaival fejezzük be:

Atyám! Adjál nekem higgadtságot és bölcsességet, hogy elfogadjam azt, amin nem tudok változtatni. Adjál nekem bátorságot, hogy változtassak azon, amin tudok változtatni. És adjál nekem bölcsességet, hogy e kettő között különbséget tegyek. Ámen.

ÉRTELMISÉGIEKNEK

1. ISTEN NÉPE*

Textus: 1Pt 2,1–10

„Levetve tehát minden gonoszsgót, minden álnokságot, képmutatást, irigységet és minden rágalalmazást, mint újszülött csecsemők a hamisítatlan lelki tejet kívánjátok, hogy azon növekedjete az üdvösségre; mivel megízleltétek, hogy jóságos az Úr. Járuljatok őhöz, mint élő kőhöz, amelyet az emberek ugyan megvetettek, amely azonban Isten előtt »kiválasztott és drága«; ti magatok is, mint élő kövek épüljete fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljate fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által. Ezért áll ez az Írásban: »Íme, leteszek Sionban egy kiválasztott drága sarokkővet, és aki hisz benne, nem szégyenül meg.« Néktek, a hívőknek drága kincs; a hitetleneknek pedig az a kő, amelyet megvetettek az építők, sarokkővé lett, megütközés kövévé és botránkozás sziklájává; azok beleütköznek, mert nem engedelmesskednek az igének. Ők erre is rendeltettek. Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdesséte annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket. Akik hajdan nem nép voltatok, most pedig Isten népe vagytok, akik nem kegyelmezettek voltatok, most kegyelmezettek vagytok.”

Egy református értelmiségi bibliakörbe kaptam meghívást, hogy igemagyarázattal szolgáljak és beszélgetést kezdeményezzek.

feladat nem könnyű, mivel a bibliakör tagjait – egy kivételével – nem ismerem. Mindössze annyit mondtak magukról, hogy keresz-

* Elhangzott a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészkarán 1996. június 6-án.

tény hitük és magyarságtudatuk összeegyeztetésén fáradoznak. Ráadásul, a bibliaóra vezetésére meghívottak közül én vagyok az első nem gyakorló lelkész. S hogy a dolgom még ennél is nehezebb legyen: ígét és témát is nekem kellett keresnem és választanom.

Hosszas töprengés, gondolkodás, keresgélés után egy igeszakasz bukkant fel a mélyből: „*Akik hajdan nem nép voltatok, most pedig Isten népe vagytok.*” A mai bibliaórán az „Isten népe” kifejezés jelentéséről, a „nép”, „nemzet”, „nemzetség” fogalmak bibliai értelméről, jelentéséről kívánok szólni.

I.

A kontextus

Péter apostol első levele a Krisztusban újjászületett hívők-höz szól, azokhoz, akiket Isten Jézus Krisztus halálából való feltámadása által „újonnan szült” (1Pt 1,3), akik Isten ígéje által „nem romlandó magból”, hanem „romolhatatlanból” születtek újra.

Ravasz László ezt a szakaszt így foglalja össze: „a szent nép bizonyágtétele” (2,1–10). Lenkeyné Semsey Klára: „Isten új népének létformája, méltósága és szolgálata”. Miről is szól ez a képekben és gondolatokban rendkívül sűrű szakasz? Talán az őskereszténységben keresztelési lekción volt.

- 1.) Levetkezés – felöltözés (óember: gonoszság, álnokság, képmutatás, irigykedés, rágalmozás levetkezése) új ember felöltözése. Ruha, tiszta, fehér ruha = megigazultság, megváltottság, megszentelődés képe a Bibliában.
- 2.) Újjászületett csecsemők – „tiszta, hamisítatlan tej” után vágyakozzanak. Tisztaság, csak a „tiszta”, „igei tej” az, ami táplál; *logikos gala* = ua. mint az 1Kor 10-ben a *pneumatikos gala*, „lelki ital”. (Vö. Zsid 5,12: „tejre van szükségetek, nem kemény eledelre”.)

Csak az igével való táplálkozás adja/teszi lehetővé a növekedést. Fontos, hogy vágyakozzunk a méz/a tej, a paradicsomi táplálék után.

- 3.) „*Megízleltétek, hogy jóságos az Úr*” – Zsolt 34,9: „*Érezétek és lássátok, hogy jó az Úr!*”

Szójáték: krestos ho kyrios = jó az Úr
hota krestos ho Khristos = jó a Krisztus
Khristos ho Kyrios = Krisztus az Úr
(Olyan, mint az angolban: God is good.)

- 4.) „*Akihez járulván, mint élő, az emberektől ugyan megvetett, de Istennél választott becses kőhöz.*” – A növekedésből épülés lesz! A szerves világ képe után a szervetlen világ képe.

A kő képe:

Zsolt 118,22: „*A kő, amit az építők megvetettek, szegletkő lett.*” (idézi: Mt 21,42; Mk 12,10; Lk 20,17; ApCsel 4,11; Róm 9,33.)

Ézs 28,16: „*Ímé Sionban egy követ tettem le, egy próbakövet, drága szegletkövet, erős alappal, aki benne hisz, az nem fut.*”

Dán 2,34,36: „*Kő szakad le kéz érintése nélkül, letöré az állókövet... az nagy hegyé lőn és betölté az egész földet.*”

Mindre igaz: emberektől megvetett, de Istennél becses kő.

- 5.) Ti magatok, mint „élő kövek” épüljetek lelki házzá. Növekedés – épülés – szent papsággá válás: folyamat (az újjászületés nem érzelmi fellángolás)

Az Újszövetség szerint Isten népének kell Isten templomává lenni. (6-7-8.) Idézi: Ézs 28,16; Zsolt 118,22; Ézs 8,14. Meg van írva: „*szegletkövet veszek Sionban.*” Hívöknek: „*becses, drága, érték*” (Semsey), hitetleneknek: „*megütközés, botránkozás sziklája*”. Ézs 8,14: „*És ő néktek szent hely lészen, de megütközés köve és botránkozás sziklája Izrael két házának, s tör és háló Jeruzsálem lakosainak.*” – Péter itt az üdvtörténetet foglalja össze.

A kő =Jézus

- 1.) A zsidók elvetik Jézust
- 2.) A megvetetten felépül az újszövetségi gyülekezet, a lelki Izrael háza
- 3.) A zsidó hitközösség széthullik

De nemcsak lelki házzá, hanem „papsággá” kell lenniük. Az eredetileg Izraelnek adott jelzők az Újszövetség népére illenek.

A 9-10. versben érkezünk el a tulajdonképpeni textusunkhoz: Ebben a szakaszban hangzanak el e kifejezések: nemzetség, nemzet, nép:

„választott nemzetség” – genos ekleton [választott faj]

„szent nemzet” – ethnos hagion [szent, megszentelt ethnosz]

Károli-fordításában: „megtartásra való nép”

Új fordításban: „Isten tulajdonába vett népe”

– laos eis peripoiésin [Isten tulajdon népe, laosza (Semsey)]

„nem nép voltatok” – on laos

„Isten népe vagytok” – laos theou – Ez a legerőteljesebb kifejezés!

Itt Hóseás könyve elevenedik meg, azzal a különbséggel, hogy ott az engedetlen nép lett „nem néppé” („ti nem vagytok az én népem, és én sem leszek a tiétek” 1,9), s azután a „nem népből” lett újra „Isten népe” („én népem vagy te, ő pedig azt mondja, én Istennem” 2,22). Egy nép elvesztette létét: senki, semmi lett (Nichtige), majd visszanyerte létét, és minden lett.

A Római levél is idézi Hóseást, aki ki is mondja: „*hívom a nem én népemet én népemnek*” (Róm 9,24) Az Istenhez való tartozás, a hozzá ragaszkodás adja életünk értékét! Shakespeare *Othello*-jában: „*If I love thee not chaos is come again!*”

Persze itt a Péter-levél megszólítottjai nem rendelkeznek ilyen régmúlttal, ők mindig senkik voltak, belőlük teremtett Isten magának népet, ahogy keresztelő János is mondta: „*Isten a kövekből is támaszthat fiaikat Ábrahámnak.*” (Mt 3,9, Lk 3,8)

II.

A laosz és az ethnosz

A Biblia különbséget tesz az ethnosz (héberül: goyim = az idegen) és a laosz (héberül: lam = az Istenhez tartozó) között.

Mennyivel jobb az Isten népe, a laosz theou kifejezés, mint az egyház. Az egyház nem pünkösdkor született, hanem már az Ószövetségben is ott van. Az őskeresztények is Isten népéről beszéltek, annak eredete nem Jézus születése, szolgálata, halála, feltámadása.

Az *Isten népe* kifejezés arra utal, hogy Isten „nemzetsége”, azaz Isten „nemzette”, „szülte” (Pál apostol ír erről), tehát szerves, genetikus kapcsolat van Isten és népe között. Másrészt arra utal, hogy Isten választotta, azaz megszentelt egy népet a sok közül, „tulajdonává tette” az ethnoszt; az ethnosz hágion így lesz laosszá. A laosz szóból származik a laikus: Isten népébe nem csak a papok, hanem mindenki beletartozik.

Hogyan jelenik meg ez az Ószövetségben?

„Mostan, ha figyelmesen hallgattok szavamra és megtartjátok szövetségemet, úgy ti lesztek nékem valamennyi nép között az enyéim!” (2Móz 19,6)

„Titeket kézen fogott az Úr, és kihozott titeket a vaskemencéből, Egyiptomból, hogy legyetek örökös népe.” (5Móz 4,20)

„... miként a derekára kapcsolja a férfi az övet, akként kapcsoltam magamhoz Izraelnek az egész házát, ...hogy legyenek az én népemmé.” (Jer 13,11)

Az Ószövetség végig hangsúlyozza, hogy e kiválasztottságára soha sem lehet „büszke” a nép, nem „dicsekedhet” ezzel, csak megrendülten veheti tudomásul ezt a hatalmas megtiszteltetést és felelősséget!

„Mert az Úrnak, a Te Istenednek szent népe vagy te, Téged választott az Úr, a te Istened, hogy saját népe légy néki, minden nép közül a föld színén. Nem azért szeretett titeket az Úr, sem nem

azért választott Titeket, hogy minden népnél többen volnátok, mert ti mind népnél kevesebben vagytok. Hanem mivel szeretett Titeket az Úr, hogy megtartsa az esküt.” (5Móz 7,6–8)

Az Ószövetség arra is példa, hogy Isten a hivatását nem teljesítő Izraelt megtizedelte, de a maradékot nép gyanánt fogadta vissza (Jer 30,22, Ez 14,10–11, Hós 1,8). Kik alkotják a maradékot? Krisztus idején a farizeusok, esszénusok, kumrániak mind maguknak igényelték e címet.

Mit jelent a „nép” az Újszövetségben?

Az Újszövetség bizonyossága szerint az Isten népéhez tartozik minden ember, aki Krisztust megváltójaként befogadta. (A laosz szimbolikus jelentése csak a levelekben, nem az evangéliumban szerepel.) Jézus vére által megpecsételt új szövetség új népet teremt (2Kor 6,16 *„leszek nékik Istenük, és ők én népem lesznek”). De jelent elhívást, választást a zsidók és a pogányok közül is: „Aki el is hívott minket, nemcsak zsidók, hanem a pogányok közül is, amint Hóseásnál is mondja: »Hívom a nem én népemet én népemnek, és a nem szeretettet szeretettnek. És léssen, hogy azon a helyen, ahol ez mondatott nékik: Ti nem vagytok az én népem, ott az élő Isten fiainak fognak hívni.«” (Róm 9,24–26)*

Jézus mondja: *„Annakáért elvételik tőletek Isten országa, és oly népnek (ethnosz) adatik, aki megtermi annak gyümölcsseit.”* Isten Jézus Krisztusban megforgatta az addigi rendet: a laoszból (zsidóság) ethnosz lesz, és az ethnoszból laosz. Vö. Magnificat *„Hatalmasokat dönt le trónjaikról, és alázatosakat magasztal fel.”* (Lk 1,52)

A Jelenések könyve gyönyörű látomásában: (Jel 7,9) *„Aztán látám egy nagy sokaságot, amelyet senki meg nem számíthatott, minden nemzetből (ethnosz) és ágazatból (filon) és népből (laon) és nyelvből (glossa) és a királyi szék előtt állnak vala fehér ruhába öltözve és az ő kezeikben pálmaágak.”*

Isten népe tehát minden ágazatból kihívottakból áll, mint ahogy Galata levél is írja: „*Nincs görög és zsidó, nincs férfi és nő*” – mindnyájan egyek a Jézus Krisztusban! (Gal 3,28)

Tehát az Újszövetség szerint az ethnoszból lesz laosz „*a pogányok közül népet szerez*” (ApCsel 15,14) – ez a kereszt botránya. Isten népe egy „minőségileg új faj”, az egyházatyák „harmadik fajról” *tertium genus*-ről beszélnek.

Az Úr csodálatos működésének hatására a régi laoszt az új helyzetben nem ismeri fel, elveti, ezért azt ethnoszból teremt magának új laoszt.

De folytathatjuk a sort. Az új laosz, az egyház is megkeményedhet, elvilágiasodhat, pogánnyá válhat, miközben büszkén hivatkozik Krisztusra vagy a reformátorokra. Isten akkor megint az ethnoszhoz fordul, hogy megújítsa laoszáat. Itt van a történelmi egyházak nagy felelőssége és hiányossága, hogy nem tudják az ethnoszt meghódítani. Sőt, fennáll az a kísértés, hogy az egyházból politikum, a laoszból démosz lesz! (Bármennyire is nemes emberi igyekezetnek tűnhet ez – alapjában véve démoni folyamat!)

Milyen metaforák fejezik ki a laoszt az Újszövetségben?

Fontos, hogy ne csak a szavakat kutassuk, hanem megvizsgáljuk azokat a képeket és szimbólumokat, amelyek ezt az organikus, kontinuens régi, de új közösség képét fejezi ki.

- a) Izrael – az Újszövetségben „Isten népe” a hívők (Gal 6,15–16, Ef 2,12, Mk 12, Zsid 8–10)
- b) Választott nemzetiség (1Pt 5,2)
- c) Szent nemzet – megszentelt ’ethnosz’ (1Pt 2)
- d) 12 törzs (Jak 1,1) teljesség – egység
- e) körülmetéltség – igazi körülmetélkedés (Fil 3,3–11) keresztény (Kol 2,11–12)
- f) Ábrahám fiai – (Gal 3,29, Róm 4,16) a fiúság lelke (atyák – leszármazottak)

- g) Exodus – rabságból szabadult nép (ApCsel 3,22, Zsid 11,23–29)
- h) Dávid fia, királyságának örökösei
- i) Maradék (Róm 9,27, 11,5–7)
- j) A kiválasztottak

III.

Képi illusztrációk a középkorból

Az idegen népek „beoltódását” Isten népének történetébe, az eredetileg választott nép privilegizált státuszának elvesztését jól illusztrálja a 13. századi *Biblia Pauperum*, „A szegények Bibliája”. A mély teológiai mondanivalót hordozó vizuális kompendium (amelynek elnevezése csak a 18. századra nyúlik vissza) tipológiai alapon helyezte egymás mellé az Ó- és Újszövetség eseményeit. A tipologikus gondolkodás lényege, hogy különböző szituációkban ugyanaz a lelki történés zajlik. Középen látható egy újszövetségi epizód, jobb ill. bal oldalon egy-egy ószövetségi előkép.

Az „Isten népének” bibliai gondolatát jól illusztrálja a napkeleti bölcsek története. A három királyok idegen nép tagjai voltak, mégis felismerték a Messiást. Ennek egyik ószövetségi előképe, amikor Ábner, Saul kapitánya átáll Dávidhoz (2Sám 3,6–21). A másik előkép, amikor Sába királynője Salamon királyhoz járul, ami szintén azt jelképezi, hogy a népek, az idegenek, a pogányok is eljutnak Krisztushoz, ha keresik az igazságot. A kereszténység, a krisztushit inkluzív, tehát minden ethos számára nyitott.

Egy másik kép viszont arra figyelmeztet, hogy a kiválasztottság tudatában megmerevedettek könnyen elveszíthetik az egykor elnyert státuszukat. A tíz szűz újszövetségi példázatának előképei az angyalok bukása és a zsidó nép eltaszítódása. Ám ez egyúttal mindenki számára tanulsággal járó történet. Isten népe minden nép, ethnosz számára nyitott, de akik visszaélnek helyzetükkel, azok elbuknak és elvesznek.

A zsidóság és a kereszténység kapcsolatából a 13. századi Fiorei Joachim egy érdekes víziót vázolt. A történelmet három korszakra osztotta: az Atya, a Fiú és a Szentlélek korszakára, és e korszakokat egy fa lombjaival ábrázolta. Az első korszakban a zsidóság fája volt lombos, a pogányoké száraz, a Fiú korszakában viszont elszáradt a zsidóság fája, és a választott népbe beoltódott pogányság fája lombosodott ki. A Szentlélek korszakában, ami a zsidóság megtéréseivel veszi kezdetét, egyszerre borul majd virágba a zsidóság és a pogányság fája.

IV.

Mai üzenet

Aktualizáljuk igemagyarázatunkat és verbális ill. vizuális egzegézisünket.

Mi a kapcsolat „Isten népe” és a „nemzeti nép” között? Szabad-e vegyíteni, egyesíteni, szintetizálni keresztény hitünket és magyarságtudatunkat?

Ki kell mondanom hitemet és meggyőződésemet: A laoszt nem lehet vegyíteni az ethnosszal. Isten népéhez való tartozás és magyarságtudat: két különböző dolog. Nem gyengíteni, hanem megerősíteni akarom magyarságtudatomat, amikor külön választom azt a hitemtől. Nem jó, ha elcsúszik hitem centruma: hitemnek csak egy pólusa (centruma) és nem két pólusa (centruma) lehet!

Krisztustestet és nációt nem lehet vegyíteni, mert akkor oda jutunk, hova a Deutsche Christenek jutottak.

Dóka Zoltán írja a *Summa Summarum* c. írásában: „Ha az állam és az egyház egymás dolgába avatkozik, ha az állam irányítani akarja az egyházat... és viszont: az egyház részt akar venni a politika irányításában, azaz, a világi hatalom gyakorlásában, akkor kölcsönösen megerőtlenítik egymást. Az egyház klerikalizálja az államot, az állam pedig szekularizálja az egyházat.”

Ha Krisztust és nációt, evangéliumot és magyarságtudatot vegyítünk, szintetizálunk, megerőtlenítjük egymást! (Pl. a szovjet hadsereg kivonulása nem evangélium!) A teológia a szétválasztás művésze.

Dániel könyvében olvassuk (2,43): „*vasat elegyülve láttál agyagcseréppel: azok emberi mag által vegyülnek össze, de egymással nem egyesülnek, minthogy a vas nem egyesül a cseréppel.*” A szintetizáló igény alapvetően emberi, azaz alulról jövő igény: bármennyire is nemes szándékú, racionális, erkölcsös igénynek tűnik az!

Számomra ezért nem fogadható el sem a „Regnum Marianum” katolikus eszméje, sem a reformátusságban kísértő „magyar vallás” gondolata, mindkettő a *theologia naturalis* kísértése.

Számomra a kereszténység titka éppen az, hogy nem lehet felhasználni, nem „használati cikk” – bármennyire is annak tűnik.

Isten felülről jövő igazságát nem lehet alulról, még a legtetszetősebb emberi vagy nemzeti eszmékkal sem házasítani! Ezért vallott kudarcot a zsidóság politikai Messiásképzete; ezért vallott kudarcot a szintetizáló nagykonstantinuszi kereszténység; ezért vallott kudarcot a *Deutsche Christen*-ek mozgalma.

Emberileg természetesen mindent meg kell tennünk családjunk, közösségünk, rokonaink, népünk, fajtánk felemelésére, megvédésére. De Istent nem lehet felhasználni, manipulálni saját céljaink elérésében, mert ha azt tesszük, akkor pogányokká leszünk, „keresztény színezetű” pogányokká!

Alljon itt befejezésül néhány idézet Karner Károlynak az *Evangelium és magyarság* c. könyvéből (Győr, 1942). A kötet az evangélikus teológia tanárának a 30-as évek végén ill. a 40-es évek elején írt írását tartalmazza, de ma is aktuálisak,

„*Ha a kereszténység politikummá lesz, a politika nem lesz keresztényenné. Nekünk protestánsoknak élénk emlékezetünkben van még a háború (I. vh.) keresztény-nemzeti összefogás politikai kurzusa, s ennek legfőbb tanulsága, hogy mennyire veszedelmes hitünkre, ha a vallásból politikát csinálnak.*” (3. old.)

„*A megmagyarosított kereszténységet éppen az jellemzi, hogy Istent arra akarja felhasználni, hogy biztosítsa nemzeti kívánságait, reményégeit és törekvéseit, de nem akar meghajolni Isten ítélete előtt.*”

„Sokszor a kereszténység és az egyházak nevében nem azoknak a beszéde hallatszik legmesszebbre, akiket még keresztényeknek lehetne nevezni, hanem azoké, akik 'hig keresztények', és értenek a világ nyelvén való szóláshoz.”

Összefoglalva:

Természetesen szeressük hazánkat, és dolgozzunk a 'város jólétén'. Védjük azt minden diszkriminációval vagy genocídi-ummal szemben. De ez emberi, humanista, természetes, állampolgári kötelességünk, mivel a magyar nemzet, a magyar nép gyermekei vagyunk. Nemzettudatunkat azonban ne vegyítsük valami „monizmus” jegyében a keresztény hitünkkel.

Isten népe minőségileg alapvetően más kategória, mint a „magyar nép” vagy „német stb. nép” kategória. A nemzet legyen és maradjon nemzet, az egyház legyen és maradjon egyház, mert a laosz nem ethnosz. A laosz maradjon laosz, és az ethnosz maradjon ethnosz. Ugyanúgy, hogy Isten is legyen és maradjon Isten! „Csak” Isten! Elég ez nekünk!

Ámen

2.

KI A LELKI EMBER?*

Textus: 1Kor 2,6–16

„A tökéletesek között azonban mi is bölcsességet szólunk, de nem e világnak, sem e világ múlandó fejedelmeinek bölcsességét, hanem Isten titkos bölcsességét szóljuk, azt az elrejtett bölcsességet, amelyet az Isten öröktől fogva elrendelt a mi dicsőségünkre. Ezt e világ fejedelmei közül senki sem ismerte fel, mert ha felismerték volna, a dicsőség Urát nem feszítették volna meg. Hanem hirdetjük, amint meg van írva: »Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett,« azt készítette el Isten az őt szeretőknek. Nekünk pedig kinyilatkoztatta Isten a Lélek által; mert a Lélek mindent megvizsgál, még Isten mélységeit is. Mert ki ismerheti meg az emberek közül azt, ami az emberben van? Egyedül az emberi lélek, amely benne lakik. Ugyanígy azt sem ismerheti senki, ami Istenben van, csak Isten Lelke. Mi pedig nem a világ lelkét kaptuk, hanem az Istenből való Lelket, hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk. Ezeket hirdetjük is, de nem emberi bölcsességből tanult szavakkal, hanem a Lélektől jött tanítással, a lelki dolgokat a lelki embereknek magyarázva. A nem lelki ember pedig nem fogadja el az Isten Lelkének dolgait, mert ezeket bolondságnak tekinti, sőt megismerni sem képes, mert csak lelki módon lehet azokat megítélni. A lelki ember azonban mindent megítél, de őt senki sem ítéli meg. Mert ki ismerte meg úgy az Őr gondolatát, hogy őt kioktathatná? Bennünk pedig a Krisztus értelme van.»

* Elhangzott az Evangélikus Értelmiségi Műhely összejövetelén, 1999. szeptember 29-én.

„Aki a világot meg akarja változtatni, annak a szívében kell azt elkezdeni.” Diákként került kezembe ez a Loyolai Szent Ignácnak tulajdonított mondat. Az idézetet kivettem az íróasztalomra, mert középiskolás tinédzserként úgy éreztem, hogy ez az egy mondat alapjaiban rengeti meg az egész félelmetes rendszert, az iskolában naponként belénk fecskendezett világmegváltó marxista ideológiát. Ugyanilyen erővel hasított belém, amikor itt a Deák téri szerdai ifjúsági órákon meghallottam Jézus szavát: „Mit ér az embernek, ha az egész világot megnyeri, de a saját lelkében kárt vall?” Valóban: változhat a világ, de mit ér, ha nem változik benne az ember, az emberi lélek?

Az előadásban a „lelki rendszerváltozás” szükségességéről hallottunk. Ám a lelki rendszerváltásra csak a lelki ember képes. De ki is a lelki ember? Ennek megértéséhez Pál apostolhoz fordulunk. Három kérdésre keressük a választ:

1. Mit is jelent a „lelki ember” Pál apostol szerint? – Ezzel részletesen foglalkozunk.
2. Milyen a „lelki ember” és az „értelmiségi ember” viszonya?
3. Miért van szükség az egyházban is „lelki rendszerváltozásra”? – Az utóbbi két kérdést röviden tárgyaljuk.

1. Kicsoda a „lelki ember”?

Pál apostol a Korinthusbeliekhez írt első levelében először arról szól, hogy a Jézus Krisztus kereszthaláláról szóló tanítás botrány a jelt kereső zsidóságnak és bolondság a bölcsességet kereső görögöknek. A „nem lelki ember” nem érti meg a cselekvő Isten hatalmas erejét, művét, humorát, azt, hogy „a világ bolondjait választotta ki, hogy megszégyenítse a bölcséket, a világ szemében erőtleneket, hogy megszégyenítse az erőseket” (1,27). Isten legnagyobb tette kétségtelenül a kereszt, hogy egyszülött fiát adta értünk áldozatul. A világ szemében ez kétségtelenül bolondság. De „Isten bolondsága bölcsőbb az emberek bölcsességénél” (2,25), s ezért mi is „Krisztusért bolondok” vagyunk (4,10) – írja Pál. A

„nem lelki ember” nem érti meg, hogy Isten ítélete alatt szerető kegyelme, bolondsága alatt bölcsessége rejtőzik.

A világ és Isten értékrendje diametrális ellentétben áll egymással: ami a világ szemében nagy, az Istennek kicsi, ami a világ szerint erőtlenség – az Istennek erő. A világ szerinti gondolkodás kétségtelenül sok értékes dolog felismerésére és teremtésére képes: várost – birodalmat – civilizációt képes építeni, csak éppen a lényegét nem látja: Isten furcsa és csodálatos cselekvését a teremtett, a megromlott világban.

Jézus Krisztus kereszthalála értelmetlen epizód a világ bölcsei, fejedelmei számára. „Ők” nem látják, de nekünk „adatott” valami – mondja Pál apostol. *„Nekünk kinyilatkoztatta Isten a Lélek által.”* (2,10) Az evilági gondolkodás a Szentlélek érintettsége nélküli gondolkodás. De akik Jézus Krisztusban hisznek, azok megkapták az ígért Vigasztalót, a Szentlelket.

Isten a Lélek által részesíti az embert ajándékaiban: a Lélek által olyan tudást, látást kap az ember, amelyet a világ nem képes adni. Ez a benső értelem nyugalmat, világosságot, örömet okoz. Ez nem száraz, „steril” értelem, mert kisugárzása, íze, illata van. Dániel prófétánál ezt olvassuk: *„Az okosok fényleni fognak, mint a fénylő égbolt, és akik sokakat igazságra vezettek, mint a csillagok”* (Dán 12,3). *„Az igazak fénylenek az Atya országában, mint a nap.”* (Mt 13,43)

Valamit a Szentlélek titkáról is megsejtet velünk Pál apostol: *„Mert a Lélek mindent megvizsgál, még Isten mélységeit is”* (2,10). Első hallásra furcsának, nehéznek tűnik itt az ige. Valószínűleg többről van itt szó annál, amit Paul Tillich mond, hogy az „Isten: mélység”. Az eredeti görög kifejezés („errenao”) azt jelenti: keresni, kutatni, fürkészni, felderíteni. Az angol fordítás is így hangzik: „The Spirit searches all things.” Nem az ember fürkészi ki Istent, hanem az Isten lelke fürkészi ki az embert. Arról van szó, hogy a Szentlélek hatalmas erő: keres, kutat, behatol mindenhova – nem ismer határokat, még az Isten mélységeibe is eljut.

„A szél fú, ahova akar” – mondja az evangélium. Valaki egyszer így fogalmazott: ezért a Lélekért mi nem tehetünk semmit, de ellene annál többet! Mi emberek ugyanis tökéletes technikát,

mechanizmust fejlesztünk ki magunkban, hogy elhárítsuk Isten Szentlelkét. Pedig imádságban kérhetjük a Szentháromság harmadik személyét – különösen most, egy új tanév elején: „*Veni Sancte Spiritus!*” De ne valami emberi élményen keresztül kérjük Őt, amint azt a karizmatikusok teszik, hanem úgy, ahogy ő adja magát nekünk: az ő igéjén keresztül. Így nem „lelki kalandorok”, hanem „normális keresztények” leszünk!

A Szentlélek János apostol szerint az „igazság Lelke”. Ez a lélek, akárcsak az elektromos áram, láthatatlan, de ereje, munkája megtapasztalható. Mindenhová eljut, behatol egy sajátos áttetsző „transzparens” erő.

Az igazság lelke ugyanakkor: kinyilatkoztató erő is. Megnyitja a „zárt”, Istennel szemben védekező, rejtőzködő embert. Kinyilatkoztatja igazságát és leleplezi az embert. *Apokalipszis* = kinyilatkoztatás, *alétheia* = igazság. Fedetlenség. Akit megérintett, megajándékozott a Szentlélek önmagával az maga is áttetszővé, transzparenssé válik.

A Lélek szétosztja a maga ajándékait: „*a lelki dolgokat a lelki embereknek magyarázza*” (2,13). Az emberi lelkek a Lélekből, majd egymásból részesednek, s így egymásba hatolnak (interpenetráció), s ezáltal épül fel Krisztus teste, az egyház, a *communio sanctorum* (a szentek közössége).

Pál apostol nem az emberi lélekről, a *pszichéről*, hanem a *pneumáról* szól (ami szellemet jelent). A pneuma az ember lényének az az oldala, ahol könnyen érvényesül a gonosz befolyása (Mt 12,43; 1Kor 12,11), de Isten hatása is. Minden ember rendelkezik „pneumával”, de csak akkor lesz „pneumatikus”, ha Isten lelkének hatása alá kerül. (Cserhádi Sándor) Egy lelkész valójában nem „pszichológus, hanem „pneumatológus”.

Pál apostol szembe állítja az „ember lelkét” az „Isten lelkével”. „*Ami az emberben van, azt az emberi lélek ismerheti meg, de ami Istenben van, azt az Istennek lelke.*” (2,11) Ez a keresztény ismeretelmélet! Az emberi lélek, ha megismer valamit, akkor „birtokba veszi” azt, ám az isteni lélek ezzel „birtokba veszi” és „továbbadja” azt. A keresztény ember nem tarthatja meg magának

azt, amit kapott – ugyanakkor a keresztyén ember mégis mint sajátját adja tovább azt, amit mástól kapott.

A keresztyén hit nem ismeri a plágiumot! A puritánok mondták egykor a másoktól kölcsönzött gondolataikról: „Ha egyetértek veled, akkor az enyém!” Vagyis ami az enyém, az a Gazdámé és a Tied is lehet. Nincs copyright! Egy feltétel van: add tovább a jó hírt, s nem szegényebb, hanem gazdagabb leszel, ha a kincset, az evangéliumot továbbadod!

A lelki ember a Lélektől jött tanítással hirdeti a Lélektől kapott ajándékot. S aki a Lélekre fogékony, az kilép önmaga eredendő zártságából és hajlandó lesz megnyílni másoknak is. S aki megnyílik, annak a Lélek is megnyilatkozik!

A „nem lelki” ember – Károlinál „érzéki”, az angol fordításban „natural” (természetes) ember, az eredetiben „pszichikosz”. Ez a pszichikosz áll szemben a pneumatikossal. Az emberi – pszichikosz anthroposz – lélek nem tudja befogadni Isten „pneumáját”, mert „bolondságnak” tartja és képtelen megismerni azt. A „lelki ember” (a pneumatikosz anthroposz) azonban mindent megítél, de őt senki sem ítéli meg. (15. vers) Mi ez? Keresztyén felsőbbrendűség? Hübrisz? A lelki ember, azaz az Isten pneumájában, Szentlelkében részesedett ember lát valamit, amit az „érzéki ember” (nem lelki ember) nem lát. Ha ugyanis részesülünk az isteni Lélekben, gyökeresen megváltozik, átalakul a látásmódunk. Sőt: elmondhatjuk, hogy *„kinyíltak szemeim, vak voltam és látok!”* De először megkeményített szívünket kell puhítani, megnyitni, hogy behatoljon oda Istennek Szentlelke. S ha abban részesülünk – látást kapunk.

„Mindenkit megítél, de őt senki sem ítéli meg.” (15. vers)
Az Isten Szentlelkét befogadott ember „érti” a többbit, a másikat, de a másik, a többi nem érti őt. Furcsa szerzetnek, bolondnak tartják. De ez, kedves Testvéreim, nem keresztyén felsőbbrendűség, hanem a Lélek ajándéka, ami az enyém, de mégsem tarthatok meg magamnak, azonnal tovább kell adnom. Akkor kerülök bele az isteni áramkörbe, ha ego-mat feladom, és én is áttetszővé, transzparenssé leszek. Ilyenkor – mondja Pál apostol: *„élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus”*.

A Lélek által megajándékozott ember nem saját értelmét ajándékozta tovább, hanem a Krisztus értelmét: „*bennünk a Krisztus értelme van*”. Átjárt, áthatott minket, értelmünket a Krisztus értelme, és az igehirdetés „bolondságában” adjuk azt tovább! Nem „hübrisz” ez, hanem szeretet és alázat. Annak az örömhírnék az átadása, hogy megragadott engem a Krisztus, s annak a kívánsága, hogy Téged is ragadjon magával ez az isteni Lélek és erő!

Befejezésképpen még a másik két – immár rövid – gondolat.

2. *Milyen a „lelki ember” és az „értelmiségi” viszonya?*

Bár Isten valóban a világ bolondjait, az értelmetleneket, a kisemmizetteket választotta ki, hogy megszegyenítse az értelmeseket, a bölcseket – ez az örömhír azonban nem maradhat idegen az értelmiség számára sem. Az örömhír mindenkihez szól. Az orvos Lukács kifejezetten az intelligenseknek írta az evangéliumot.

De ki is az igazi értelmiségi? Nem egyszerűen egy társadalom elitje, aki diplomával, vagy diplomákkal rendelkezik. Ha így gondolkodnánk, akkor ismét csak szakadékot támasztanánk a zárt, szűk „elit” és a „nép” között. Pál apostol azonban éppen e pártoskodástól, szakadástól óvja a korinthusiakat.

Egyszer az óbudai felnőtt fiatalok bibliaóráján egy tanárnő így szólt: „Mi ugye értelmiségiek vagyunk?” Tekintetem a körünkbe járó szemét lesütő fizikai dolgozókra esett. Ekkor jött a gondolat: „Mindenkori értelmiségi, aki az élet értelméről gondolkodik.”

Az értelmiségi – a szellemi ember – az, aki bátran gondolkodik és akit előítéletek és korlátok nem kötnek. Az Eötvös Collegium bejáratánál állítólag egykor ki volt írva: „Szabadon szolgál a szellem.” A szellem, az értelmiségi szabad, de egyúttal szolgál is. Luther mondata jut eszünkbe, az, amit *A keresztyén ember szabadságáról* írt: „*A keresztyén ember szabad ura minden-*

kinek, és nincs alávetve senkinek. A keresztény ember készséges szolgája mindenkinek, és alá van vetve mindenkinek.”

Az értelmiségi, a szellemi ember nagyon közel áll a pneumatikusz anthropolozhoz. Nem ugyanaz, csak nagyon közel áll hozzá. Nem véletlen, hogy a pneuma eredetileg „szellemet” jelent. Az értelmiségi/szellemi emberre és a pneumatikus szellemi emberre egyaránt a nyitottság a jellemző.

A szellemi ember, az értelmiségi azonban csak akkor lesz pneumatikusz anthropolozhoz, ha értelmét a Krisztus járja át. A szellem „forma” csupán, de a Krisztus értelme tölti meg azt. Ilyen volt Pál apostol, a par excellence értelmiségi, aki Krisztusért bolondulva tudott zsidóknak zsidóvá, görögöknek göröggé, a rómaiaknak rómaivá válni.

Nemcsak Shakespeare drámáira, a *Hamletre*, a *Lear királyra*, hanem keresztény hitűnkre is igaz: a „bolond” az egyedül értelmes – a bolond az „értelmiségi” ember.

3. *Miért van szükség az egyházban is „lelki rendszerváltásra”?*

Lelki emberek születésére, „lelki rendszerváltásra” nem csak a világnak, hanem az egyháznak is szüksége van. Az egyház ugyanis távolról sem csak a felülről született, lelki emberek közössége. Mennyire továbbél az egyházban is – előadónk szavával – a hatalom régi gyakorlásának módszere: kis csoport uralkodik a többség felett! Újjonnan születni, megtérni, a hitben felfrissülni, megreformálódni nemcsak az egyénnek és egyszer kell, hanem a közösségnek, az egyháznak is – folyamatosan. *Ecclesia semper reformanda est.*

A lelki ember elnyert státuszából könnyű visszaesni, és újra megkeményedni. Az egyház népe is kemény nyakú nép, amely az Isten ígéretéről elfeledkezve újra és újra hajlamos arra, hogy tánra perdüljön az aranyborjú körül. Ezért az egyháznak is megtérésre, lelki újjászületésre, lelki rendszerváltozásra van szüksége.

Ma amikor a keresztény egyház szinte az egyik pillanatról a másikra üldözött vallásból az állam által kegyelt, anyagilag és

erkölcsileg is támogatott intézménnyé válik, amikor az egykor hátrányos megkülönböztetés most társadalmi előnnyé válik, akkor: nem vész-e el, nem sorvad-e el a kereszt botránya és bolondsága?

Örülünk a visszanyert szabadságunknak, de féljünk, ha nincs már tétje keresztény hitünknek vagy egyháztagságunknak. Mert hit ott van, ahol ellenállás is van. A sem forró, sem hideg, elvilágiasodott, elpuhult kereszténységet kiköpi szájából az Úr.

Adja Isten, hogy Szentlelke segítségével megértsük, hogy mit jelent lelki embernek lenni egyéni életünkben és egyházunkban egyaránt! Ámen!

Imádkozzunk!

Szenháromság: Atya, Fiu, Szentlélek, egy igaz Isten!

Köszönjük mennyei szent Atyánk, hogy teremtettél és fenntartasz minket. Köszönjük Szent Fiu, hogy kereszthalálo árán megváltottál minket! Drága Szentlélek! Jöjj közénk, járj át és alakítsál át minket, hogy lelki emberekként kirajzolódjék rajtunk a Krisztus, s így építhessük együtt a Te országodat,

Ámen.

3.

A VILÁG KÍSÉRTÉSE*

Textus: 1Jn 2,7–17

„Szeretteim, nem új parancsolatot írok nektek, hanem egy régi parancsolatot, amely kezdettől fogva megvan nálatok: ez a régi parancsolat az az ige, amelyet hallottatok. Viszont új parancsolatot írok nektek: azt, ami igaz őbenne és tibennetek, hogy múlik a sötétség, és már fénylik az igazi világosság. Aki azt mondja, hogy a világosságban van, de gyűlöli a testvérét, az még mindig a sötétségben van. Aki szereti a testvérét, az a világosságban van, és nincs benne semmi megbotrántoztató; aki pedig gyűlöli a testvérét, az a sötétségben van, és a sötétségben jár, és nem tudja, hova megy, mert a sötétség megvakította a szemét.

Írok nektek, gyermekek, mert megbocsáttattak bűneitek az ő nevéért. Írok nektek, apák, mert ismeritek azt, aki kezdettől fogva van. Írok nektek, ifjak, mert legyőztétek a gonoszt. Írtam nektek, gyermekek, mert ismeritek az Atyát. Írtam nektek, apák, mert ismeritek azt, aki kezdettől fogva van. Írtam nektek, ifjak, mert erősek vagytok, és Isten ígéje lakik bennetek, azért legyőztétek a gonoszt.

Ne szeressétek a világot, se azt, ami a világban van. Ha valaki szereti a világot, abban nincs meg az Atya szeretete. Mert mindaz, ami a világban van, a test kívánsága, a szem kívánsága, és az élettől való kérdés, nem az Atyától, hanem a világtól van. A világ pedig elmúlik, és annak kívánsága is; de aki Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké.”

I. Reggel van. Elmúlt az éjszaka, a sötétség. Szép új napra virradtunk itt a Balaton partján. Ha hajnalhasadáskor kelünk, vagy arra ébredünk, mi keresztények két dologra is emlékezhetünk: a terem-

* Elhangzott Révfülöpön, 1999. november 6-án.

tésre, amikor a semmiből valami, a káoszból kozmosz, a sötétségből világosság lett. *„Ezt mondta Isten: legyen világosság. És lett világosság. Láta Isten, hogy a világosság jó, elválasztotta tehát Isten a sötétséget a világosságtól.”*

Ugyanakkor a feltámadásra is emlékezhetünk: Krisztus legyőzte a sötétség, a halál birodalmát. Ha valamikor részt vettünk hajnali húsvéti istentiszteleten, akkor megértettük annak a misztériumát: mit jelent hogy elfogyatkozik a sötétség és győz a fény.

János evangéliuma többször is használja Jézussal kapcsolatban a világosság szimbólumát, már a prológusban is: *„Benne élet volt és az élet volt az emberek világossága. A világosság a sötétségben fénylik, de a sötétség nem fogadta be.”* (1,4–5)

A jánosi levél szerzője – akár az apostol volt, akár egy tanítvány – az „új parancsolatról” szól, arról, *„hogy múlik a sötétség, és már fénylik az igazi világosság”*. A szeretet ez az új parancsolat, ami elűzi a sötétséget. A szeretet világosságot, a gyűlölet sötétséget teremt, a szeretet megnyit, a gyűlölet bezár és megvakít.

„Aki szereti testvérét, az a világosságban van, és nincs benne semmi megbotránkoztató; aki pedig gyűlöli a testvérét, az a sötétségben van, és a sötétségben jár (...) mert a sötétség megvakította a szemét.”

2. Kinek vagy kiknek szól ez a csendes, meditatív hang?

„Írok nektek, gyermekek”

„Írok nektek, apák”

„Írok nektek, ifjak”

Gyermekeknek, apáknak és ifjaknak szól János. A Biblia szerint ha az apák és fiak, szülők és gyermekek között kibékíthetetlen ellentét van, az a végidők előjele. Jézus ezt mondja: *„Akkor testvér a testvérét, apa gyermekét adja majd halálra, gyermekek támadnak szüleik ellen.”* (Mk 13,12)

Művészi erővel jeleníti meg ezt a konfliktust Shakespeare *Lear királya*, lelkileg megvakult szülőket gyógyítanak a látó, s ebbe belepusztuló gyermekek.

Az Ószövetség utolsó mondata Malakiás könyvében felvilantja a végítélet, a pusztulás elkerülésének lehetőségét az apák és gyermekek konfliktusában: (Az eljövendő Illés) „*Az atyák szívét a gyermekekhez téríti, a gyermekek szívét az atyákhoz, hogy pusztulással ne sújtsam a földet...*” (Mal 3,24)

János azokhoz a gyermekekhez, atyákhoz, ifjakhoz szól, akik megismerték az Atyát, akik megismerték azt, aki kezdettől fogva van, akik legyőzték a gonoszt.

Krisztusban megtörtént az atyák és fiók közötti kiegyenlítődség, a rekonziliáció. S ha itt békesség van, akkor az másokra is kisugárzik.

János azt is mondhatná:

„*Írok nektek, presbiterek*”

„*Írok nektek, felügyelők*”

„*Írok nektek, püspökök*”

„*Írok nektek, férfiak és nők.*”

Isten ígéje ugyanis generációtól, nemtől, származástól, képességtől függetlenül mindenkihez szól. Ahogyan a család is egy test, úgy a Biblia szerint az egyház is az: a Krisztus teste! Ordass püspök szerint az egyház a család előtt alapított isteni intézmény. Communio. Ahol részesedünk Krisztus halálának gyümölcseiből. Egy test tagjai vagyunk, s nem mondhatja azt a kéz a lábnak, vagy a szem a fülnek, hogy „nincsen rád szükségem”. Hordozzuk egymást és így építsük Krisztus testét, az egyházat! Amit e szakasz végén János üzen, az a test minden tagjának szól!

3. *Mi is ez az üzenet?*

„*Ne szeressétek a világot és azt, ami a világban van.*”

A rendszerváltozás előtti korszak egyházvezetősége a bibliai útmutató előszavában ezt az Igét szokta idézni, mondván: a Bibliát nem lehet szó szerint érteni, hiszen abban az is benne van,

hogy „*Ne szeressétek a világot*” és az is, hogy „*Isten úgy szerette a világot...*”. Én nem érzek ellentmondást e két igeszakasz között, s aligha hiszem, hogy az egyiket ki lehetne játszani a másikkal szemben.

3.1 *Mert miről van szó? Mi a világ?*

János apostol szerint a „*test kívánsága, a szem kívánsága és az élet kérdése*”. A kívánság, a látszat, a káprázat, a karrier, a gazdagság, a hatalom, a hírnév. Amivel dicsekszünk, amire büszkék vagyunk. Amikor autóra, nyaralóra, kertes házra, hírnévre sóvárgunk. Nem arról van szó, hogy baj az, ha Isten ad nekünk autót, nyaralót, kertes házat, hírnevet, hanem az, ha azon „csüng a szívünk” (amint Luther mondja).

Mert ilyenkor a világ, a sötétség gyermekei vagyunk. A sötétség gyermekei vagyunk, ha ilyen „kellemes” dolgokra törekszünk, s nem arra, hogy igazak legyünk.

A sötétség gyermekeinek megvakulnak a szemei, vagy legalábbis elvesztik a lényeglátás képességét. Ilyenkor a világ diktálja neked, hogy mi a valóság. A „valóság” – mondja a világ – az, amit közvetlenül magad előtt láatsz: a televízió, a sajtó: akik ott megjelennek, azok az igazán fontos emberek.

Mily naivak vagyunk, ha nem vesszük észre, hogy milyen manipulációk eredményeként tesz „híressé” egyeseket a világ, a média. Az igazi értékek pedig mindig rejteznek: Isten is *deus absconditus*, az egyháza is rejtett: *ecclesia abscondita* és a szentek is elrejtettek: *sancti absconditi*.

3.2 *Hogyan jelentkezik a világ kísértése az egyház életében?*

Világi módon gondolkodunk, ha „csak” reálisan akarjuk látni magunkat, s azt mondogatjuk, hogy „még kétszázezren sem vagyunk!” Ilyenkor nem hiszünk abban, hogy Isten a kövekből is tud fiaikat teremteni Ábrahámnak.

Világi módon gondolkodunk, ha azt hajtogatjuk, hogy „rész” vagyunk az egészben, rész a magyar társadalomban, rész az egyházak ökumenéjében. Vegyük már észre, hogy mi nem „kicsik” vagyunk a „nagyban”, hanem mi magunk is egész vagyunk, nem úgy, mint azt a nyilatkozatokban is sután deklaráljuk. Számbeli töredezettségünkben is hordozhatjuk a teljességet, Krisztus testét.

Világi módon gondolkodunk, ha azt deklaráljuk, hogy ma anakronisztikus dolog a szenvedő vagy a hitvalló egyházzól beszélni. Nem vesszük észre, hogy alapvető hibánk, hogy szociológiai és nem szakrális tényezőként beszélünk az anyaszentegyházunkról. Nem vesszük ilyenkor észre, hogy az egyházzól nem a politika, hanem a teológia az adekvát beszédmód.

Világi módon gondolkodunk, ha reflexeink a hatalom megtartására, és nem Krisztus testének gyógyítására irányulnak.

Világi módon gondolkodunk, amikor megvásároljuk az emberek lojalitását, amikor „nagy világszervezeteket” éltetjük, és lenézzük az egyszerű nyáját; amikor az értelmiséget fontosabbnak tartjuk a falusi hívőnél; amikor látványosságra, szenzációra éhezünk; amikor felkapunk „sztárokat” az egyházban, s azokat futtatjuk, vagy menedzseljük. – Ilyenkor világi módon gondolkodunk, és a sötétség gyermekei vagyunk.

Sajnos egész egyházunk népét kísérti a világi-politikai gondolkodás a hitvalló-teológusi gondolkodás helyett. Fent is – lent is.

Örülünk a politikai demokraciának, s azt hisszük, hogy az egyház is olyan mint egy kis világi parlament. A „kis” egyház utánozza a „nagy” világot fent és lent is, a vezetők és a vezetettek egyaránt; pedig a nyájnak pásztorra lenne szüksége, akinek a hangját követheti a nyáj. Tudjon a pásztor irányítani, tanítani, szólni, legyen *hitele* a szavának, és akkor engedelmeskedni fog a nyáj.

Szereptévesztés van fent és lent is egyházunkban. A pásztor és a nyáj kölcsönös, szeretetteljes viszonya helyett megbolydult méhkasra emlékeztet egyházunk.

Ítélet alatt vagyunk! Nem tudom, volt-e egyházunk történelmében olyan korszak, amikor ilyen mély hasadás, megosztottság lett volna egyházunkban, mint a rendszerváltást követő elmúlt tíz

évben. Jogos János apostol figyelmeztetése: „*itt az utolsó óra, sok antikrisztus támad*”.

János apostol veszélyről szóló figyelmeztetését komolyan a szívünkre kell vennünk. Önigazságunk hangoztatása helyett csendben Isten igéjére kell figyelnünk. Igazságra és egységre kell törekednünk!

Dél-Afrikában hirdették meg a „Truth and Reconciliation” (Igazság és kiengesztelődés) mozgalmat.

Hirdessük meg mi is: Igazság és kiengesztelődés! Mindkettőre szükség van, és a sorrend sem cserélhető fel. Ennek teológiai alapja van: Isten irgalmasságának érvényesülése: a mi bűneink Jézus kereszthalálában való büntetése történt előbb és azután békülhettünk ki az Atyával és egymással.

Mindkettő kell: igazság és egység!
Nemcsak egységre van szükség – igazság nélkül, ahogy ezt fent akarják.

Nemcsak igazságra van szükség – egység nélkül, ahogy ezt lent szeretnék –, hanem mindkettőre: kritikai szolidaritásra! Az igazság szabaddá tesz, megtisztít bennünket, s csak a tisztító vihar, a katarzis után jön a kiengesztelődés.

Van-e értelme a bűnbocsátnak, ha nem tudjuk, hogy egymásnak mit kell megbocsátani?

Isten azt akarja, hogy világosságban éljünk, s szeressük testvérünket, még ha az ellenfelünk is ő. „*Aki szereti testvérét, az a világosságban van, és nincs benne semmi megbotránkoztató, aki pedig gyűlöli a testvérét (a vele nem egy hullámhosszon gondolkodó hittestvérét), az a sötétségben jár – és a sötétség megvakította a szemét.*”

A bűn a hiúságunk, az önzőségünk, makacsságunk – ami megkeményít, megvakít bennünket. De ha nem a világ iránti vágy dolgozik bennünk, ha legyőztük önmagunkban a gonoszt, ha nem a világ kápráztató fénye, bódító illata, hanem az Isten igéje és az ő fényt és meleget sugárzó szeretete lakozik bennünk, akkor valóban Isten országát, Krisztus testét a koinoniát építjük.

Nagy a kísértés, hogy a korszellemhez idomuljunk, pedig az eltűnik a korral. Az északi mondás azt tanítja, hogy aki a korszellemmel köt házasságot, az hamar özvegyen marad.

Nagy kísértés a világosságban lévőknek, hogy elcsúsznak, és ismét a sötétségbe zuhannak. Az elmúlt vasárnapi igében Pál apostoltól hallottuk, hogy „kiestek a kegyelemből”, ha ti galaták (vagy mai galaták) a törvénynek engedelmességteljeskedtek. A mai szombat reggelen János apostol az, aki óvva figyelmeztet minket: „Vigyázzatok!”

„A világ elmúlik, és annak kívánsága is, de aki Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké.”

Adja Isten, hogy mi is tudjunk a világ kísértéseinek ellenállni, a hitben és a szeretetben megállni, hogy el ne vesszünk.

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen!” Amen.

Imádkozzunk!

Mennyei Édes Atyánk!

Köszönjük Neked, hogy a Te igéddel ma reggel is ébresztesz, felrázol bennünket. Köszönjük, hogy igéddel nem altatsz, hanem trombitaszóval figyelmeztetsz bennünket: „itt az utolsó óra!”

Köszönjük, hogy igazságodat és irgalmadat Jézus Krisztus kereszthalálában kinyilvánítottad nekünk. Köszönjük, hogy Te nemcsak hatalmas teremtő Úristen, hanem a kicsiket, elesetteket is szerető Atya vagy! Kérünk, hogy óvj meg minket attól, hogy ne a Te országodat, hanem tetszetős Bábeleket építsünk!

Kérünk, segíts a Te hangodra és ne a világ szirénhangjára hallgatnunk, ne dicsekedjünk, büszkélkedjünk, kérkedjünk.

Áldd meg ezt a hétvégi tanácskozást: egyházunk vezetőit, felügyelőit, presbitereit és tagjait.

Adj békességet mindnyájunk szívébe, hogy egyházad építésében az igazság és az egység egyformán érvényesüljön, és egyik se sérüljön! Érettünk feláldozott szent Fiad nevében kérünk, akinek nevében együtt így imádkozunk: Mi Atyánk... Ámen.

4.

MEGÚJULÁS*

Textus: Ézs 40,27–31

„Miért mondd ezt Jákob, miért beszélsz így Izrael? Rejtve van sorsom az Úr előtt, nem kerül ügyem Isten elé. Hát nem tudod, vagy nem hallottad, hogy örökkévaló Isten az Úr? Ő a földkerekség teremője, nem fárad el és nem lankad el, értelme kifürkészhetetlen. Erőt ad a megfáradtnak, és az erőtlent nagyon erőssé teszi. Elfáradnak és ellankadnak az ifjak, még a legkiválóbbak is megbotlanak. De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el.”

A bibliaolvasó útmutatónk által a ma estére kijelölt ószövetségi igeszakasz összecseng a Magnificat ma hallott üzenetével. Szakaszunkat három részre oszthatjuk:

1. Az Istennel perlekedő ember szava
2. Az Istenről szóló tanúságtétel
3. A hitben megújult, istenfélő ember hitvalló szava

1. Az Istennel perlekedő ember szava

Ézsaiás közvetve tudósít bennünket a panaszkodó, Istennel perlekedő ember hangjáról. Egy-két generációnyi idő telt el Jeruzsálem pusztulása óta. A száműzöttek nem békéltek meg sorsukkal, szemrehányással illetik Istent: elfeledkezett rólunk: *„Rejtve van sorsunk az Úr előtt”* A Károli-fordításban: *„Elrejtett az én utam az Úrtól, és ügyemmel nem gondol Istenem.”*

* Elhangzott a Kelenföldi evangélikus gyülekezetben 1999. december 1-jén.

Úgy tűnik, Isten nem teljesítette az atyáinknak tett ígérését. Mintha Isten elzárta, eltorlaszolta volna az utat öközötte és népe között. Pedig Isten útjai mindig nyíltak és egyenesek, a mi útjaink pedig görbék és zártak, nem Isten, hanem mi teremtünk akadályokat, hótorlaszokat Isten útjaiba. Pedig az lenne a feladatunk, amit Advent első vasárnapján is hallottunk: „*Készítsétek az Úrnak útját, egyengessétek az ösvényét.*”

A hitetlen-türelmetlen ember perlekedik, a hívő engedelmeskedik, hallgat a prófétai szóra, nyitottan, türelemmel várja az Urat és készíti az ő ösvényeit.

2. Kicsoda az Isten?

A próféta tanúskodik a nyakas, keményszívű, Istennel perlekedő népnek arról, hogy kicsoda az Isten: „*Hát nem tudod, vagy nem hallottad, hogy örökkévaló Isten az Úr?*” Először Isten öt jellemvonására hívja fel a figyelmet: örökkévaló, teremtő, nem fárad el, nem lankad el, értelme kifürkészhetetlen.

Hozzánk, emberekhez képest Isten hatalmas nagy Úr. Ézs 55,8 jut eszünkbe: „*A ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim. Mert amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, az én gondolataim a ti gondolataitoknál.*”

De Isten nemcsak egy számunkra elérhetetlen statikus lény. Az isteni attribútumok felvillantása után a próféta a cselekvő Istenre mutat rá: „*Erőt ad a megfáradtnak, és az erőtlent nagyon erőssé teszi.*” (28. vers) – Isten belép a mi emberi, gyarló életünkbe. Mintha ismét csak a Magnificatot hallanánk: „*Hatalmasokat döntött le trónjukról, és megalázottakat emelt fel.*”

Isten ereje kiapadhatatlan – a mi emberi erőnk elfogy; Isten fáradhatatlan – mi elfáradunk.

Az emberek között a legjobbak is megbotlanak! Az emberi életekben, sőt még a nagy hittörténetekben is hatalmas bukásokról olvashatunk. Minél magasabbra jutott valaki, annál mélyebbre

zuhanhat. (Gondoljunk Dávid király vagy Salamon nagy botlásaira, egyházunkban is láthattuk nagyszerű hívők hatalmas bukásait!)

3. *Az istenfélő ember hitvalló szava*

Ez a harmadik szerkezeti egység. Amíg Isten nélkül megbotlunk, vergődünk, vagy szárnyainkkal verdesünk, addig: „*Akik az Úrban bíznak erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, de nem lankadnak meg, járnak és nem fáradsanak el.*” Csodálatos vallomás ez! Az Istenben bízó ember életét megújítja az Isten, s amíg nélküle csak vergődünk, addig benne bízva repülünk, mert szárnyat kapunk, isteni erő jár át ilyenkor bennünket, s olyanok leszünk, mint a sasok.

Saját életemről is elmondhatom: Istenben való bizodalom nélkül én is csak botorkáltam, botladoztam, vergődtem. De amikor az engem megszólító Istennek engedelmeskedtem, egyszerre csak azt vettem észre, hogy ment, mint a karikacsapás! Egyszerre csak „repülni” tudtam. (Nem sikerről beszélek, mint a Hit Gyülekezetének tagjai, hanem áldásról, amit megtapasztalhattam.)

Péterrel is ez történt: amíg Krisztusra tekintett, tudott vízen járni, amikor levette tekintetét a Mesterről, akkor elkezdett süllyedni. Megújulni, újjászületni saját erőnkől sohasem tudunk, csak Isten erejéből, az ő segítségével.

Megújulás! Ezt várjuk a társadalomtól, az egyháztól, a 2000. évtől, a három kerülettől, az újraválasztott presbitériumoktól. Mindez csak Isten erejéből, az ő segítségével történhet meg. Csak az Úrban bízva mehet végbe az igazi megújulás.

Az egyház történetében nem akkor volt megújulás, ha a megújulás jelszavait hangoztatták, hanem akkor, amikor az Úrra figyeltek. Ilyen megújulás volt a reformáció vagy a pietizmus korszaka.

Ma sem akkor lesz megújulás, ha az ökumené divatos szlogenjeit ismételtetjük, hanem akkor, ha az Úrban bízunk, reá tekintünk és tőle kapunk erőt.

Egyéni életünkben sem akkor újulunk meg, ha „jók akarunk lenni”, hanem akkor, ha elfogadjuk Jézus Krisztus érettünk elszentelt kereszthalálát. Csak ez okozhat megtérést, semmi más!

Hadd illusztráljam ezt egy irodalmi példával: Shakespeare *Ahogy tetszik* című komédiájában egy gonosz testvérbáty, Olivér, halálra üldözi öccsét, Orlandót. Miközben az üldözött testvér az erdőben bolyong, egyszer csak megpillantja az éppen alvó gonosz testvérbátyját, akit éppen egy oroszlán és egy kígyó készül megtámadni. Az első gondolat, ami átsuhan az agyán: tovább megyek s közben elpusztul az engem üldöző gonosz testvérem. De végül mégis visszafordul, és elszántan megküzd az oroszlánnal és a kígyóval gonosz testvére életéért, s eközben megsebesül. A gonosz testvért, Olivert annyira megindítja ez a tett, hogy őérte, a bűnösért, az ellenségeért a testvére hajlandó volt kockára tenni az életét, hogy „megtér”: megújul az élete, új, testvérét és másokat is szerető ember lesz!

Testvéreim! Mi is akkor újulhatunk meg egyéni életünkben, ha megértjük, hogy mit tett Krisztus érettünk az ellenségeiért a kereszten. Ha megértjük, akkor megtérünk és újjászületünk. Ilyenkor testünket-lelkünket átjárja Istennek ereje, lakozni kezd bennünk egy missziói lendület: futunk – de nem lankadunk meg, járunk – de nem fáradunk el. Nem valami agykontroll, hanem az Istenbe vetett bizodalom ereje ez!

Urunk ügyében való szolgálatra emberileg nézve hihetetlen erőt kapunk, ez a szolgálat nem teher vagy fáradtság, hanem öröm. Erőnk nem magunktól, hanem Istentől van!

*„Aki az Úrban bíznak, erejük megújul,
szárnyra kelnek, mint a sasok,
futnak, és nem lankadnak meg,
járnak, és nem fáradnak el.”*

Adja Isten, hogy mindnyájunk életében így legyen! Ámen!

Imádkozzunk!

Mennyei Édes Atyánk!

Köszönjük, hogy Te helyre teszed a mi otromba, perlekedő kérdéseinket. Köszönjük, hogy nagyságodat, hatalmadat kinyilatkoztattad nekünk. Köszönjük, hogy Te örökkévaló teremtő, nem fáradó, nem lankadó, kifürkészhetetlen Úr vagy.

Köszönjük, hogy lenyúlsz értünk, erőtlenekért, s a Te hatalmas erőddel minket is erőssé teszel. Add kérünk, hogy lássuk, hogy erőnk sohasem a miénk, hanem a Tied. Add, hogy a Te erőddel, amit a kereszt erőtlenségébe rejtettél, a valódi megújulást szolgálhassuk egyházadban. Add, hogy dalra fakadásunkért, szárnyalásunkért egyes egyedül Tiéd legyen a dicsőség! Most és mindörökké, Ámen!

5.

ÖNTUDAT VAGY DICSEKVÉS

Textus: 2Kor 10,12–17

„Mert nem merjük magunkat azokhoz számítani vagy hasonlítani, akik önmagukat ajánlják. De ezek nem veszik észre, hogy magukhoz mérik, és magukhoz hasonlítják önmagukat. Mi azonban nem mérték nélkül, hanem annak a határnak a mértéke szerint dicsekszünk, amelyet az Isten szabott ki nekünk mértékül, hogy eljussunk hozzátok is. Mert mi nem mentünk túl a nekünk kiszabott határon, mint akik nem jutnak el hozzátok; hiszen hozzátok is eljutottunk a Krisztus evangéliumával. Nem dicsekszünk mértéktelenül mások fáradozásával, de reméljük, hogy hitetek megnövekedésével naggyá leszünk közöttetek a mi munkaterületünkön. Ennél fogva a rajtatok túleső területeken is hirdetjük az evangéliumot, de nem dicsekszünk olyan munkával, amelyet másutt már elvégeztek. Aki pedig dicsekszik, az Úrral dicsekedjék, mert nem az a megbízható ember, aki magát ajánlja, hanem, akit az Úr ajánl.”

I.

Pál apostolnak a korinthusbelieknek írt második levele az egyik legszemélyesebb, legszenvedélyesebb hangú írás a Bibliánkban. Sokan támadták az apostol szolgálatát. Voltak, akik azt állították, hogy kiismerhetetlen, nem őszinte, hiszen szemtől szembe alázatos, de távollétében erélyes. Testi megjelenése erőtlen, beszéde szálnalmas, de levelei súlyosak és kemények. Némelyek – talán a karizmatikusok – azt mondják, hogy test szerinti, azaz nincs benne a Szentlélek. Mások meg azt hányják a szemére, hogy jogtalan, illetéktelen területen munkálkodik. Mennyi támadást kellett kivédenie, mennyi igaztalan vádat kellett elutasítania, s ugyanakkor szolgálatainak védelmezése közben is Isten ügyét kellett képviselnie és a kereszt titkát hirdetnie.

Mi is a különbség közötté és az őt támadó önjelölt próféták és tévtanítók között? A vita hevületében Pál apostol még az ironikus hangvételtől sem riad vissza: „*Hogy is merném én önmagamat azokhoz hasonlítani?!*” – vagyis azokhoz az ellenerőkhöz, akik engem vádolnak. Kik is ezek az ellenerők? Mi jellemző rájuk?

Először is az, hogy önmagukat ajánlják, s nem az Isten ajánlja őket. Saját személyiségüket, igazságukat, szerepüket Isten ügye elé tolják. Azoknak van szüksége önajánlásra, akik személye mellett más nem kezeskedik (Tőkés István). Ezért mondja a Példabeszédek könyve: „*Más dicsérjen téged, ne a te szájad.*” (27,2)

Az önmagukat ajánlók önmagukhoz mérik, önmagukhoz hasonlítják magukat. Pedig ha önmagunkkal mérjük magunkat, akkor hamis a zsinórmérték, hamis a mértékegység – hiszen egónkat, önmagunkat Isten helyére ültettük. Ezzel szemben önmagáról ezt állítja Pál apostol:

„*Mi azonban nem mérték nélkül, hanem annak a határnak a mértéke szerint dicsekszünk, amelyet az Isten szabott ki nekünk mértékül.*” (13. vers)

Pál azonban nem mérték nélkül (*ametra*) dicsekszik, hanem annak a *kánonnak* a mértéke szerint, amit Isten szabott neki ki mértékül. Az „Isten normatívája” (Herczeg Pál) szerinti cselekvés hitelesíti egyedül a munkánkat. A tévtanítók viszont mérték nélkül dicsekszenek, mintha bármi is, amit hirdetnek, a sajátjuk lenne: „*Mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, mit dicsekszel, mintha nem kaptad volna?*” – írja Pál az első Korinthusi levélben (4,7).

Az apostol ezért Isten kánonjának, akaratszabályának a mértékét tekinti irányadónak (Tőkés István). Isten az, aki kiszabta nekünk a szolgálatunk mértékét. Az győz, aki a mérték szerint és szabályosan fut! Pál apostol a Római levélben egyenesen a „hit mértékéről” beszél: „*Mindenki józanul gondolkozzék az Istentől kapott hit mértéke szerint.*” (12,3) Nemcsak a szolgálatot méri mértékkel reánk Isten, de még a hitet is mértékkel kapjuk. Isten a hitet mindenkinek saját egyénisége, teherbírása szerint adagolja.

Vannak, akik erősebbek, vannak, akik gyengébbek a hitben. Az apostol szerint annyit szabad vállalnunk, amennyit a hitünk elbír.

Ha hitből cselekszünk, még ha keveset is, az többet ér, mintha képmutatásból vagy önbecsapásból sürgölődnénk-forgolódnánk az Isten házában és az egyházban. Ha cselekedetünk, életvitelünk nincs összhangban a hit ritmusával, akkor szerénytelenül önmagunkat ajánljuk, és önmagunkkal dicsekszünk. Ilyenkor *hiteltelen* keresztények vagyunk.

Pál apostol nagyon szerethette Jeremiás prófétát, hiszen a két Korinthusi levélben többször is idézi őt:

„Ne dicsekedjék bölcsességével a bölcs, ne dicsekedjék erejével az erős, ne dicsekedjék gazdagságával a gazdag. Aki dicsekedni akar, azzal dicsekedjék, hogy érti és tudja rólam, hogy én vagyok az Úr!” (9,22–23)

Ez a gondolat visszhangzik az első Korinthusi levélben:

„azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében erőtlenek, hogy megszegyenítse az erőseket, és azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében nem előkelők, sőt lenézettek; és a semmiket, hogy semmikké tegye a valamiket; hogy egyetlen ember se dicsekedjék az Isten színe előtt... Aki dicsekszik, az Úrban dicsekedjék” (1Kor 1,27–29,31).

Pál apostol így fejezi be gondolatmenetét: *„mert nem az a megbízható ember, aki magát ajánlja, hanem, akit az Úr ajánl” (10,17).*

A megbízhatót „kipróbálnak” is lehet fordítani. Vagyis: az a kipróbált, a megmértetett, akit Isten ajánl. Az különbözteti meg a hamisat – az igaztól

az utánzatot – a márkával, védjeggyel ellátott eredetitől

a tévtanítót – az apostoltól,

hogy ez utóbbi az, aki Isten mértékével is megfelelőnek, az ő mérlegén is nehéznek találtatott. Ő az, aki nem magával dicsekszik, hanem az Urat hirdeti, akinek emberi száján keresztül is a Szentlélek beszél.

II.

A Luther Szövetség mai ülésén az evangélikus öntudatról és identitásról lesz majd szó. Ápolni kell ezt az öntudatot, hiszen a negyven év alatt sokszor lenéztek minket ezért, hitbeli meggyőződésünkért, hitvallásunkért kinevettek vagy megszegyenítették bennünket. Ráadásul népünk vallásos közegében a protestánsok kisebbségben vannak a katolikusok tengerében; sőt az evangélikusság még a hazai protestantizmuson belül is elenyésző kisebbség. Nyomás alatt voltunk a múltban, nyomás alatt a jelenben. Bátorításra, biztatásra tényleg nagy szüksége van e maroknyi lutherániának. Evangélikus öntudatunk megerősítését, reformátori örökségünk ébrentartását hivatott képviselni a kilenc éve működő Luther Szövetség.

Kiadványaink is ezt az ügyet szolgálják – ma is e cél érdekében jöttünk össze. A most hallott és magunkba fogadott ige szeretettel arra figyelmeztet bennünket, hogy minden identitásnak, öntudatnak *mértéke* van. Önismeretre, bátor hitvallásra és egészséges öntudatra valóban nagy szükségünk van.

De vigyázzunk, nehogy öntudatunk büszkeséggé váljék! Nehogy csak önmagunkra nézzünk, nehogy büszkén önmagunkat, félévezredes lutheránus hagyományunkat, neves értelmiségeinket, egykori híres iskoláinkat ajánljuk.

Ne büszkélkedjünk, dicsekedjünk egyházunk egykori nagyjával, ne képeket, szobrokat, relikviákat gyűjtsünk. Hiszen ilyenkor – önmagunk lesz a mértékünk. Majd hallani fogunk Urbán Ernőről, aki 1935-ben, azóta sem tapasztalt józansággal írja:

„Önérzettől dagadó szívvel beszélünk dicső múltunkról, hősieleinkről – és közben nem vesszük észre, hogy a nagy elődök törpe élősködői vagyunk... minél hangosabban öntudatosítjuk magunkat, annál mélyebbre süllyedünk.”

A társadalommal szembeni mennyiségi kisebbségi érzésünket ne azzal kompenzáljuk, hogy azt bizonygatjuk: hány híres embert adott evangélikus egyházunk a nemzetnek. Noha a nevelés szerepét nem szabad lebecsülni, a valóban nagyok mégsem

evangélikus voltuk, hanem tehetségük és tudásuk okán lettek nagyok!

A katolikusokkal szembeni kisebbségi érzésünket pedig ne azzal kompenzáljuk, hogy gyermeki módon mindenben utánozzuk őket, vagy mámorosan lihegjük a gyors egyesülés divatos jelszavait.

De a másik oldalról azzal se kompenzáljunk, hogy megmerevedve saját igazságainkat hajtogatjuk. Hányszor láthatjuk egyes házasságokban, hogy a hit már végképp elapadt, de duzzad a felekezeti öntudat!

Urbán Ernő írja, hogy az igazi evangélikus öntudatnak csak az evangélium lehet az egyetlen forrása:

„Evangélikus egyház csak ott van, ahol lelkészek és hívek a mindenkori korszellemmel, életfelfogással és világnézettel szemben Isten igéjéről tesznek tanúbizonyságot.”

Amit Urbán Ernő forrásként említ, azt igénk „mértéknek” nevezi. Ha a mértéket Isten minket megítélő és megmentő igéjét tartjuk szem előtt, akkor sohasem dicsekedhetünk vagy büszkélkedhetünk önmagunkkal vagy a hagyományunkkal.

A dicsekvés bűne ejt rabul minket, ha önmagunkra és nem Istenre tekintünk. Ha önmagunkkal dicsekszünk, magunkat ajánljuk, akkor nem Istenéi vagyunk! Ha dagad az öntudatunk, az éppen annak a jele, hogy elveszett az identitásunk, mert már régen nem azok vagyunk, akiknek gondoljuk magunkat. Ilyenkor észrevétlenül olyanná lettünk, mint a világ: hiú, magamutogató, kérkedő lényekké.

Bármilyen öntudat – az evangélikus is – akkor hiteles, ha szerény és nem önmagára néz. Nem a társadalom, a kultúra vagy a „mások mit mondanak” mértékével kell mérni önmagunkat, hanem egyes egyedül Isten és az ő igéjének mértékével! Most a millennium évében különösen is kísért bennünket ez a hamis mérce!

Igen: helyes és egészséges öntudatunkat akkor nyerjük vissza, ha nem Lutherre, nem is a lutheranizmusra, hazai evangélikus nagyjainkra vagy kormánybiztosok elvárásaira tekintünk, hanem egyes egyedül Krisztusra.

Egyházszeretetünk nem az, ha hitünk példáiból kultuszt teremtünk. Lutherrel és egyházunk történetével azért foglalkozunk, hogy lássuk: mit adott Isten általuk az emberiségnek. Ha őket dicsőítjük, akkor a hagyomány mértékével mérjük őket. Ha Isten mértékével mérünk, látjuk emberi személyiségük hibáit és egyháztörténelmünk szégyenfoltjait is.

Ne a cserépedényt, hanem az Urat magasztaljuk azért, hogy e törékeny cserépedényeket választotta, hogy az Ő örömhírét megossza velünk. Ne csináljunk magunknak faragott képet, nehogy a bálványimádás vétkébe essünk.

Ne önmagunkat ajánljuk, ne önmagunk mértékével mérjünk, ne önmagunkkal, hanem az Isten mértéke szerint dicsekedjünk. Ha így dicsekszünk, akkor Keresztelő Jánossal együtt elmondhatjuk: „*Neki növekednie kell, nekem pedig kisebbé lennem*”. (Jn 3,30)

Így szabad és így kell dicsekednünk!

„*Aki pedig dicsekszik, az Úrban dicsekedjék!*” Amen.

Imádkozzunk!

Mennyei Édesatyánk!

Köszönjük, hogy igéden keresztül helyes önismeretre, s a te mértéked szerinti öntudatra tanítasz bennünket. Bocsásd meg nekünk, hogy a te tiszta hangodat mi mindig elfelejtjük, és a te egyenes utadról mi mindig letérünk. Add, hogy ne önmagunkat, a mi evangélikusságunkat, hanem egyes egyedül a te evangéliumodat ajánljuk másoknak. Téríts meg bennünket a világnak engedett ledérségünkből, hiszen mi a te változatlan mértékedet cseréltük fel a koreszme, a társadalom, a kultúra változó értékeivel. Ints minket arra, hogy bűn az önmagunk körül forgó hiú dicsekvés, a nárcizmus vagy exhibicionizmus. Gyógyíts meg bennünket e világi szenvedélybetegségünkből, hogy ne a világ elismerésére, tapsára sóvárogjunk, hanem egyes egyedül a te tiszta igéd forrására szomjúhozzunk.

Köszönjük, hogy olyan példákat adtál elénk, akik nem önmagukra, hanem tereád néztek, akik átlátszó, transzparens személyiségek voltak, mert átengedték magukon az evangélium

fényét és erejét, és tovább sugározták azt. Ők jól tudták, hogy hitükkel nem lehet dicsekedni, mert az nem az övék: tőled kapták, hogy másoknak is továbbadják.

Köszönjük, hogy az ő példájukkal bátorítasz és erősítesz minket, hogy tudjuk: akkor leszünk igazi, tiszta-öntudatos evangélikusok, ha nem őket nézzük, hanem abba az irányba mozdulunk, amerre teutánad ők is mentek. Add, hogy hozzájuk hasonlóan mi sem önmagunk ajánlói, hanem a hit mérlegén kipróbáltak, általad ajánlottak legyünk. Áldd meg mai összejövetelünket, gazdagítsál minket lelkiekben és szellemiekben.

Az Úr Jézus érdeméért kérünk, akinek a nevében együtt így imádkozunk: Mi Atyánk... Ámen

Isten békessége, amely minden értelmet felülhalad, meg fogja őrizni szíveteket a Jézus Krisztusban, Ámen.

**GYÜLEKEZETI
KÖZÖSSÉGEKNEK**

1.

KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS*

Textus: 1Kor 12,4–31

„A kegyelmi ajándékok között ugyan különbségek vannak, de a Lélek ugyanaz. Különbségek vannak a szolgálatokban is, de az ÚR ugyanaz. És különbségek vannak az isteni erő megnyilvánulásában is, de Isten, aki mindezt véghezviszi mindenkiben, ugyanaz. A Lélek megnyilvánulása pedig mindenkinek azért adatik, hogy használjon vele. Mert némelyik a Lélek által a bölcsesség igéjét kapta, a másik az ismeret igéjét, ugyanazon Lélek által. Egyik ugyanattól a Lélektől a hitet, a másik ugyanazon Lélek által a gyógyítások kegyelmi ajándékait. Van, aki az isteni erők munkáit vagy a prófétálást kapta; van, aki lelkek megkülönböztetését, a nyelveken való szólást, vagy pedig a nyelveken való szólás magyarázatát kapta. De mindezt egy és ugyanaz a Lélek munkálja, aki úgy osztja szét kinek-kinek ajándékát, amint akarja.

Mert ahogyan a test egy, bár sok tagja van, de a test valamennyi tagja, noha sokan vannak, mégis egy test, ugyanúgy a Krisztus is. Hiszen egy Lélek által mi is mindnyájan egy testté kereszteltettünk, akár zsidók, akár görögök, akár rabszolgák, akár szabadok, és mindnyájan egy Lélekkel itattattunk meg. Mert a test sem egy tagból áll, hanem sokból. Ha ezt mondaná a láb: »Mivel nem vagyok kéz, nem vagyok a test része«, vajon azért nem a test része-e? És ha ezt mondaná a fül: »Mivel nem vagyok szem, nem vagyok a test része«, vajon azért nem a test része-e? Ha a test csupa szem, hol lenne a hallás? Ha az egész test hallás, hol lenne a szaglás? Márpedig az Isten rendezte el a tagokat a testben, egyenként mindegyiket, ahogyan akarta. Ha pedig valamennyi egy tag volna, hol volna a test? Így bár sok a tag, mégis egy a test. Nem mondhatja a szem a kéznek: »Nincs rád szükségem«, vagy a fej a

* Elhangzott az Óbudai Evangélikus gyülekezetben, 1998. március 22-én.

lábaknak: »Nincs rátok szükségem!« Ellenkezőleg: a test gyengébbnek látszó részei nagyon is szükségesek, és amelyeket a test tisztességtelen részeinek tartunk, azokat nagyobb tisztességgel vesszük körül, és amelyek ékesség nélkül valók, azok nagyobb megbecsülésben részesülnek: az ékeseknek azonban nincs erre szükségük. Isten szerkesztette így a testet egybe: az alacsonyabb rendűnek nagyobb tisztességet adva, hogy ne legyen meghasonlás a testben, hanem kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok. És így ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi, ha dicsőségben részesül az egyik tag, vele együtt örül valamennyi. Ti pedig Krisztus teste vagytok, és egyenként annak tagjai.

Ezek közül pedig némelyeket először apostolokká rendelt az Isten az egyházban, másodsor prófétákká, harmadszor tanítókká. Azután adott csodatévő erőket, kegyelmi ajándékokat: gyógyításra, gyámolításra, vezetésre, különféle nyelveken szólásra. Mindnyájan apostolok? Mindnyájan próféták? Mindnyájan tanítók? Mindenki van csodatévő erő? Mindenki rendelkezik a gyógyítás kegyelmi ajándékával? Mindnyájan szólnak nyelveket? Mindnyájan meg tudják azt magyarázni?

De törekedjetek a fontosabb kegyelmi ajándékokra. Ezen felül megmutatom nektek a legkiválóbb utat.”

A mai nap délutánján azért jöttünk össze, hogy gyülekezeti közösségünket megpróbáljuk Isten segítségével belülről lelkileg építeni és erősíteni.

Egy presbiteri ülésen egyszerre többünkből fakadt fel az igény, hogy egymást jobban meg kell ismernünk! Vasárnapról vasárnapra, vagy hónapról hónapra látjuk egymást, talán köszönünk is egymásnak, de sokszor bizony még testvérünk nevét sem tudjuk!

Természetesen vannak gyülekezetünkben „régiek”, évtizedek óta ide tartozó törzstagok, akik egymást bizonyára jól ismerik, s számukra az újonnan jöttek talán kicsit „idegenek” – hiszen kérdés az is, hogy „megmaradnak-e”.

Én négy éve vagyok e gyülekezet tagja, sőt presbitere, s bizony még mindig nem érzem, hogy a gyülekezetbe való

integrálódásom teljes sikerrel megvalósult volna. Bennem is van hiba, és a fogadó közösségben is.

Egészen biztos, hogy nálam is vannak újabbak, akik csak egy-két éve jöttek ide – vagy sajnos, csak fordultak meg – és én mint számukra „régii” nem tettem semmit azért, hogy beépüljenek a gyülekezetbe.

Gyülekezeti közösségünkben tehát beépülési-fejlődési „zavarok” vannak: csak „reprezentálunk” és nem „élünk”, „álmos” keresztények vagyunk, „szunnyadozunk” és nem ébredünk.

Úgy vélem nem szégyen ezt meglátni, s nem tabutéma ezt kimondani. El kell csendesednünk, magunkba kell néznünk, és legfőképpen Isten igéje fölé kell hajolnunk. Ha diagnózisunk helyes, akkor nekünk betegeknek orvosra, terápiára van szükségünk. Nem emberi bölcsesség vagy ügyeskedés, hiszen egyedül Isten igéje a gyógyír.

Pál apostol az első Korinthusi levél 12. fejezetében, miután korábban a gyülekezeti megosztottságról, szakadásokról szólt, most az ideális keresztény közösségről ír.

Az első örömhír, hogy mindnyájan megajándékozottak vagyunk! Arról szól, hogy különbözőek vagyunk, s a hívő közösségben a Szentlélektől különféle kegyelmi ajándékot (karizmát) kapunk. Ugyanaz a Lélek osztott nekünk más-más (testre szabott?) ajándékokat.

A Lélek egyenként részesített bennünket az ő ajándékaiban, azért, hogy ezek az ajándékok az egész közösséget részesítsük. „*A Lélek megnyilvánulása pedig mindenkinek azért adatik, hogy használjon vele.*” (7. vers) Tehát nem szabad talentumainkat elásni, véka alá rejteni, hanem szaporítani kell őket: s a közösséget éltetni, táplálni kell velük.

Amit kaptunk, nem a miénk, tovább kell adni! A Lélektől kapott energiáinkat egymásba kell áramoltatni.

Van, aki:

- 1) a bölcsesség igéjét kapta – Isten titkainak ismeretét
- 2) az ismeret igéjét – e titkok tudományos elmélyítését

- 3) a hitet, a hit energiáját (hithősök, mártírok)
 - 4) a gyógyítás ajándékát
 - 5) a lelkek megkülönböztetésének ajándékát – mi az, ami a Lélektől van, s mi az, ami „idegen lélek”
 - 6) nyelveken szólás ajándékát
 - 7) a nyelveken tudás magyarázatának ajándékát.
- Ugyanaz a Lélek ad különböző ajándékokat!

„Testre szabott” ajándékot kapunk? – Így mondtam az előbb. Hadd korigáljam most magam. Nem testre szabott, hanem váratlan ajándékokat! Ha Isten valakit megérint, akkor az a senkiből mindenné lesz! Jeremiás így válaszol az őt megérintő Úrnak: *„nem értek a beszédhez, mert fiatal vagyok”*. De az Úr megérinti Jeremiás száját, és szájába adja igéjét: *„Lásd én a mai napon népek és országok fölé rendellek, hogy gyomlálj és irts, pusztíts és rombolj, építs és plántálj.”*

Az evangéliumokban és Pál apostolnál is olvassuk: *„Isten a bolondokat választotta ki, hogy megszégyenítse a bölcseket; az erőtlenekeket választotta ki, hogy megszégyenítse az erőseket; a lenézetteket választotta ki, hogy megszégyenítse az előkelőket; a semmiket választotta ki, hogy megszégyenítse a valamiket.”*

A második örömezenet: szükségünk van egymásra, egymás talentumaira, karizmáira, energiáira – mert ugyanannak a testnek vagyunk a tagjai.

Pál apostol többször is használja a képet:

Krisztus és az Egyház Ef 1,23

a Fej és a Test Kol 1,28.

Kereszttségünk által beleoltódunk Krisztus testébe, a szentségeken keresztül Krisztus táplál az ő tulajdon testével (Ef 5,30). *„Mindnyájan egy lélekkel itattattunk meg”* (1Kor 12,12). Szerves részei vagyunk a testnek; de igazán, látható módon az Úrvacsorában valósul meg a „vérkeringés”. A koinonia – közösség – részesedés.

Pál apostol átveszi, alkalmazza a pogány Menenius Agrippa példázatát a gyomorról: a test végtagjai fellázadnak a gyomor ellen. (Shakespeare *Coriolanus* c. drámájában olvasható ez a kép.) A

lényeg: a test sok tagból áll.

„A láb” nem mondhatja: „Mivel nem vagyok a kéz, nem vagyok a test része.”

„A fül” nem mondhatja: „Mivel nem vagyok a szem, nem vagyok a test része.”

„Ha a test csupa szem, hol lenne a hallás?”

„A szem” nem mondhatja a kéznek: „nincs rád szükségem.”

Az egyes testrészeknek, végtagoknak, szerveknek szükségük van egymásra! Más-más a funkciójuk, de ugyanazt a testet éltetik! Nekünk is szükségünk van egymás karizmáira, talentumaira, energiáira! Ezért a „testben”, az egyházban Isten egyeseket prófétácul, másokat apostolokul, másokat tanítókul, gyámolítókul, kormányzókul rendelt.

Protestáns örökségünk az „egyetemes papság” - „minden hívő papságának” elve. Mégis vannak külsőleg is elhívott szolgák: lelkészek. Fontos, hogy a hívőknek is szüksége van a lelkészekre, a külsőleg is elhívott szolgákra. De a lelkészeknek is szükségük van a hívők ajándékaira, karizmáira, energiáira.

Ezért fontos, hogy a lelkész se elégedjen meg azzal, ha az istentiszteleten ott ül a padban a hívő. Ne „káposztafejeket” lásson, akik csak „reprezentálnak”, hanem élő, egyedi, pótolhatatlan karizmákat fedezzen fel, „élő köveket” (Péter apostol szavaival), akiknek az energiáiból ő is táplálkozik!

A gyülekezetnek szüksége van a lelkészre, és a lelkésznek is a lelki ajándékokat hordozó gyülekezetre!

A harmadik öröme: Nemcsak arról van szó, hogy megajándékozottak vagyunk, nem is csak arról, hogy szükségünk van egymásra, hanem még arról is, hogy e testben: „a gyengébbeknek látszó részek is nagyon szükségesek”.

A testben közösség – koinonia – részesedés – egyenlőség van, és nem „hierarchia”. A világ értékrendjében, a „világ lelkében” vannak kicsik-nagyok, szegények-gazdagok, szolgák-szabadok, fogyatékosok-egészségesek, munkások-értelmiségiek, zsidók-görögök, konzervatívok-liberálisok. Krisztus értékrendjében, „Isten lelkében” *„nincs zsidó, sem görög, sem magyar, sem sváb, sem tót, se szolga, se szabad, se szegény, se gazdag, sem*

egészséges, sem fogyatékos, sem férfi, sem nő, sem konzervatív, sem liberális, sem fiatal, sem öreg, se régi óbudai, sem új óbudai, mert Ti mindnyájan egyek vagytok a Jézus Krisztusban” (Gal 3,28).

A világ értékrendje a darwini törvényen alapszik: az erősebb túlél, a selejt kihullik. Krisztus testének, a koinoniának a törvénye szerint pedig a gyengékre is szükség van: *„a test gyengébbeknek látszó részei nagyon is szükségesek”*.

Ezzel kapcsolatban hadd osszam meg a testvérekkel egy tegnapi élményemet. Tegnap, szombaton, a „Gézengúz Alapítvány” több óbudai intézményben „Egészséges gyerekek a sérült gyerekekért” címen tartott összejövetelt. A kisfiamat vittem, s ők is lelkesen mentek, mert ott ajándékokat lehetett kapni, ám ott ők is megértették, hogy vannak mozgássérült fogyatékosok. A nap végén az Aquincum Hotelben volt fogadás, és ott többek között egy vak kisfiú csodálatos zongorajátékát hallhattuk. A fogyatékos ajándékozta meg az egészségeseket!

És így van ez az egyházban! Azt olvassuk, hogy „Isten szerkesztette így a testet egybe”, hogy ne csak az erősek adhassanak a gyengéknél, hanem a gyengék is az erőseknek!

A kölcsönhatás-energiaátadás törvénye: *„És ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi, ha dicsőségben részesül az egyik tag, vele együtt örül valamennyi.”*

Luther így fogalmazott: *„ki-ki a másíknak szégyenét el kell fedezze”*; *„szomszéd a szomszédnak tűzvésznel is elkötelezettje”*.

John Donne angol költő így ír: *„Senki sem különálló sziget, amely teljes lehet önmagában, minden ember a kontinens egy szelete, a szárazföld része, ha egy rögöt mos el a tenger, Európa lesz kisebb... bárki hal meg, én leszek kevesebb, mert az emberiség része vagyok, sose kérdezd tehát, kiért szól a harang, mert érted szól.”*

Összefoglalva

A keresztény közösség, a gyülekezet, a koinonia, az élő organizmus, ahol a gyülekezet kiábrázolja, megjeleníti Krisztus testét, az egyházat. Élő organizmus, ahol Isten lelke rendel apostolokat, prófétákat, tanítókat, kormányzókat (*episkoposokat*),

gyámolítókat, „nyelveken szólókat”.

A test organizmus és nem organizáció. Tőkés István írja: *„Krisztusnak tagjai nem az egyes felekezetek, hanem az egyes hívők. Az egységet nem a »központok«, a szervezetek biztosítják (bármennyire fontosak és szükségesek azok), hanem a tagoknak a Krisztushoz való viszonyulása.”*

Visszakanyarodva a kezdetekhez: gyülekezetünk is akkor kezd majd élő organizmusként működni, ha felismerjük önmagunk és egymás karizmáit, talentumait, energiáit.

Szeretném hangsúlyozni, hogy nem egyszerűen egyéni tehetségek megosztásáról van szó („én nyelveket tudok, te meg zenélni tudsz”), hanem a Léleknek az általunk hordozott ajándékairól: azokon osztoznunk kell, azokkal táplálnunk kell egymást. Ez az eredeti értelme az agapének, a szeretet-lakomának, s azért vagyunk ma is együtt, hogy egymás építését, táplálását Isten Szentlelke segítségével elkezdjük.

Úgy legyen. Ámen!

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk!

Szentlelked erejével lehelj életet belénk! Szunnyadozó, bágadt nyugalomból ébressz fel minket! Adj bátorságot, nyíltságot és szeretetet a most következő beszélgetésünkhöz! Add, hogy felismerjük egymáson a Te arcod vonásait! Add, hogy tudjunk örülni a testvéreink által váratlanul, meglepetésszerűen hozott lelki ajándékoknak!

Add, hogy felismerjük egymás és önmagunk Lélektől kapott karizmáit. Add, hogy Általad tudjunk részesülni – osztozkodni – táplálkozni – épülni és növekedni a Te ajándékaidban. Formálj minket magadéna, és teremts újjá minket!

Jövel Szentlélek Úr Isten, Ámen!

2.

AZ ELVESZETT (KÖZÉP)

NEMZEDÉK*

Textus: Mt 18,19–20

„Továbbá azt mondom Néktek: ha ketten közületek egyet-értésre jutnak a földön valamely dolog tekintetében, amelyért könyörögnek, elnyerik azt az én mennyei Atyámtól. Mert ahol ketten vagy hárman egybegyülekeznek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” (Karner Károly ford.)

I.

Hatvan megszólító levél ment ki kérdőívvel a gyülekezeztünk „középnemzedékéhez” tartozókhoz a most induló új alkalom, a kéthetenkéntre tervezett *Fiatal felnőttek* körével kapcsolatban. Vasárnapig mindössze egy válasz érkezett. Hétfőn jött még egy. Tegnap és tegnapelőtt négyen azért telefonáltak. S most itt vagyunk heten.

Rossz a szervezés? Ilyen nagy az érdektelenség? Érdemes bármit is kezdeni, amikor mi, a középgeneráció pénzkereséssel, gyermekneveléssel vagy alkotói munkával olyannyira elfoglaltak vagyunk?

Valóban a templom, a gyülekezet, a bibliakör csak az öregeké, a nyugdíjasoké, akik gyászukban vigasztalást, magányukban meg közösséget keresnek?

* Elhangzott az Óbudai evangélikus gyülekezetben, 1998. október 14-én.

Az övéké is!

Vagy csak a fiataloké, akik talán azért járnak lelkesen ifjúsági közösségbe, mert talán a párjukat keresik?

Az övéké is!

De mi van a mi nemzedékünkkel, a 25 és 55 év közötti fiatal felnőttekkel? A szétküldött kérdőív egyik kérdése ez volt: „Mit tart magáról fontosnak elmondani?” Így hangzott az egyik beérkező válasz: „*Vagyunk, dolgozunk, küzdünk (néha küszködünk).*” Tömör, sokat mondó, nagyon elgondolkodtató válasz volt ez. Sokunkra nagyon jellemző.

Mi, a középnemzedék az élet kellős közepén „vagyunk, dolgozunk, küzdünk, néha küszködünk”. Hozzátehetjük: taposunk. Taposunk a sarat, taposunk az aszfaltot, a szürke hétköznapiakat.

Mi már nem vagyunk lelkes fiatalok, *de még* nem vagyunk elfáradt öregek. Mi kérem: *valódi világban élünk*. József Attilával együtt elmondhatjuk: „nem élek a mesék tején / Hörpintek valódi világot / Habzó éggel a tetején.”

II.

Mi, a középnemzedék az egyház számára „*elveszett nemzedék*” vagyunk. Nemcsak azért, mert templomba vagy gyülekezeti alkalomra elfoglaltság, pénzkeresés vagy pihenés miatt nem jutunk el.

De „történelmi helyzetünk” okán is elveszett nemzedék vagyunk. Mi az ötvenes, hatvanas, hetvenes, nyolcvanas években nem jártunk, járhattunk sem iskolai, sem gyülekezeti hittanoktatásra. Mi nem tudunk nosztalgiával visszaneézni a kommunizmus előtti egyházi iskolákra. Minket a kommunista iskolákban sokszor megszegyenítettek egyházi kötődésünk miatt – s ezért szégyelltük is ezt a kötődésünket. (Én is szégyelltem, amikor az általános iskolában a „pap fiának” neveztek, sőt csúfoltak, s gyermeki sznobériámnak jól esett, amikor azt írhattam le és azt mondhattam, hogy „teológiai tanár fia” vagyok.)

Elveszett nemzedék vagyunk.

A rendszerváltozás életünk delén köszöntött ránk.
Próbálunk az egyházhoz kötődni, de sok mindent nem értünk.

Nem ismerjük a Bibliát.

Nem ismerjük egyházunk tanítását.

Nem értjük az istentisztelet liturgiáját.

S imádkozni – azt már végképp nem tudunk.

III.

De elveszett nemzedék vagyunk-e Isten számára?

Isten számára nincs elveszett nemzedék.

Isten számára nincs elveszett ember! Isten azért adta egyszülött fiát, hogy az ember *el ne vesszen*, hanem örök élete legyen!

Isten megkeres, megszólít bennünket: „Neveden szólítalak, enyém vagy!” Fel kell ismernünk:

Nála van az otthonunk. Benne van a helyünk.

Benne van nyugalmunk.

Kevesen vagyunk? Távol legyen!

Jézus azt mondotta tanítványainak: „Mert ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok, közöttük.”

Ahol két testvér egyetértésre jut, ott testvérközösség található. Ha csak ketten vagy hárman vannak „Jézus nevében”, azaz, úgy, hogy közösségünk alapja Krisztus neve, akkor ő is közöttünk lesz. Jézus bizonyára ismerte a zsidó mondást: „Ha ketten együtt ülnek, s ha a Tóra igéi vannak köztük, úgy köztük időzik az istenség.” Ahol a zsidó írásmagyarázók a Tóra tanulmányozásáról szólnak, ott Jézus az Ő nevében összejött tanítványokról szól. Ahol a zsidó írássok Isten jelenlétét ígérik, ott Jézus önmagát adja. Természetesen Jézus jelenléte az Isten jelenlétének megtapasztalása, mert „Én és az Atya egyek vagyunk”.

Kicsik vagyunk, kevesen vagyunk.

De „Ne csüggedj el kicsiny sereg”!

A mustármag is icike-picike, de hatalmas fa sarjadhat ki belőle – ha Isten is úgy akarja!

Legyünk egy akaraton, hogy egymást tápláljuk, tanítsuk, a hitben erősödjünk és növekedjünk, az élet kemény csatáiban megpihenjünk, és lélekben felüdüljünk. Most és mindörökké.
Ámen

2. A BOLDOG-MONDÁSOK ÉS

A LELKI SZEGÉNYEK*

Textus: Mt 5,3–10

*”Boldogok a lelki szegények
mert övék a mennyek országa.*

*Boldogok, akik sírnak,
mert ők megvigasztaltatnak.*

*Boldogok a szelidek,
mert ők öröklik a földet.*

*Boldogok, akik éheznek
és szomjúhoznak az igazságra,
mert ők megelégtettek.*

*Boldogok az irgalmasok,
mert ők irgalmasságot nyernek.*

*Boldogok a tiszta szívűek,
mert ők meglátják az Istent.*

*Boldogok, akik békét teremtenek,
mert ők Isten fiainak neveztetnek.*

*Boldogok, akiket az igazságért üldöznek,
mert övék a mennyek országa.”*

Csodálatosan megkomponált gondolatfüzér ez! Van aki a fokozatosságot hangsúlyozza, mások arra mutatnak rá, hogy két szerkezet egységet különböztethetünk meg. Az első négyben valami negatív, „hiány”-állapot beismeréséről (passzív állapotról) van szó, a második négyben viszont konkrét cselekedetéről,

* Elhangzott az Óbudai evangélikus gyülekezetben, 1998. október 28-án.

aktivitásról. A negyedik és a nyolcadik boldogság is az igazságra történő utalás. S ráadásul az utolsó boldogság visszaül az elsőre, s a „gyöngyfüzér” így bezáródik.

Jézus boldog-mondásai hasonlítanak a példázatokhoz. Mint egy égen cikázó villám, egy pillanatra felvillantanak egy „másik”, „valódibb” valóságot, a mennyek országát.

Mi a következő hetekben megpróbáljuk e villámfényeket „megragadni”, „a pillanatban elidőzni”, s arról töprengeni, hogy milyen is az a mennyek országa.

Az első boldogság:

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.”

1. Kik a „lelki szegények”?

A tanítványok minden elhagytak, amikor Jézus követésére szegődtek. Otthagyták hálójukat (Péter és András), otthagyták a hajójukat (Jakab és János), s lemondtak mindarról, amihez kötődtek, a tulajdonról, a családról, a hivatásról, a közösségről. Szegényekké, védtelenné, kiszolgáltatottakká váltak. Üreseké, nyitottakká váltak, olyanokká mint az edények, a kelyhek és a szelencék. Áadták magukat Jézusnak, hogy egyedül Jézus töltsen be őket, mint ahogyan a 387. énekünkben énekeltük: „Életem, Jézus, egyedül Te töltsd be”.

A Biblia jól ismeri a „lelki szegény” ellentétét is. Ez a túlságosan magabiztos, zárt, gögös, öntelt, felfuvalkodott ember. A „pöffeteg”. Mária így énekel róluk a Magnificat-ban: „Hatalmas dolgokat cselekedett a karjával szétszórta a *szívük szándékában felfuvalkodottakat*” (Lk 1,51). A Jelenések könyvében olvasunk a Laodiceabeli gyülekezetéről, aki azt tartja magáról, hogy gazdag és nincs szüksége semmire ám valójában „szánalmas”, „szegény”, „vak”, „mezítelen” (Jel 3,17). A lelki szegény a vámszedő, az ellentéte a farizeus, az előbbinek bevallottan van szüksége Istenre, az utóbbinak nincsen.

Mivel „telítheti”, mivel fújhatja fel magát az ember? Ez lehet a bölcsesség, a tudomány. Ne felejtsük, hogy Isten e világ boldogjainak nyilatkoztatja ki magát. De lehet a „vallásosságunk” is. Ha önmagunk vallásosságával annyira be vagyunk telve, hogy nincs kérdésünk, kételyünk. Vannak akik talán saját megtérés-élményükkel telítettek, s állandóan azt recitálják olyannyira, hogy már nem tudnak kapni, nem éri őket meglepetés, nem tudnak rácsodálkozni Isten világára.

A „lelki szegény” mindennek ellentéte. Az üres. Aki fogadni tudja, fogadni akarja, fogadni vágyik az Istent. Aki bármilyen nagy hittapasztalattal rendelkezik, mindig csak azt ismeri fel, hogy rászorul a kegyelemre. „Koldusok vagyunk mindannyian!” – mondta Luther a halála előtt.

Lukács evangélista ezen a helyen arról beszél, hogy „boldogok a szegények”. Abszolút érték lenne a szegénység? Osszuk szét minden vagyónunkat mint azt a 16. században a rajongók tették? Luther azt írja, hogy „Istennek nem boldog szentekre van szüksége”, hanem az a lényeg, hogy „min csüng a szívünk”. Ha Istenen csüng, akkor tudunk józanok, normálisak lenni, a Példabeszédek könyvével így imádkozni: „Se szegénységet, se gazdagságot ne adj nekem! Adj annyi eledelt, amennyi szükséges, hogy jóllakva meg ne tagadjalak és ne mondjam: kicsoda az Úr? El se szegényedjek, hogy nem lopjak, és ne gyalázzam Istenem nevét” (30,8b–9).

Ha Istenen csüngünk, Őt szomjúhozzuk, ha lelkileg *nyitottak*, szegények vagyunk, akkor vagyunk boldogok. Csak ha koldusok vagyunk, akkor lehetünk királyfiak” (Scholz László)

2. Mi a „mennyei országa”?

Az a *más* világ, ami Jézus Krisztussal betör az életünkbe. Amikor egyszerre megfordul minden evilági értékrendünk. Az igazi, a valódi, az isteni valóság. Ami egyedül létezik, s amihez képest minden csak káprázat, talmi villogás. A boldogság.

3. Mi a „boldogság”?

Noha az életben mindnyájan boldogságra törekszünk, a mennyek országa mégis más. Jézus azt mondta: „az én békémet adom, de nem úgy, ahogy a világ adja”. De úgy is mondhatta: „az én boldogságomat adom, de nem így, amint a világ adja”. A boldogság a mennyek országa, a mennyek országa a boldogság. Nem a gazdagok boldogok, hanem a boldogok gazdagok. Ámen.

4.

BOLDOGOK, AKIK SÍRNAK*

Textus: Mt 5,4

„*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.*”

Egyes fordítások ezt így adják vissza: „Boldogok, akik gyászolnak, mert ők vigasztalást (bátorítást) nyernek”. Szó volt arról, hogy a Jézus a boldogmondásokkal sokszor ugyanúgy meghökken-ti, megbotránkoztatja a hallgatóságot, mint a példabeszédeivel. Körünkben is szóvá tette valaki, hogy ez is bizony „furcsa” mon-dás, hiszen a valóságban mintha ennek az ellenkezője lenne igaz: aki sír és gyászol, az azért teszi ezt, mivel valami csapás érte, tehát boldogtalan.

Annyi bizonyos, hogy itt a *sírásról* (a gyászról) és a *vigasztalásról* van szó. A zsidó nép a történelme folyamán sokat szenvedett és sírt. A babiloni fogságból való szabadulás után énekelték: „Kik könnyhullatással vetnek, vigadozással aratnak majd” (Zsolt 126,5). Az evangélium lényege az örömhír és a vigasztalás: Jézus magára veszi Ézsaiás szavait: „Az Úr lelke van énrajtam, hogy a szegényeknek örömet mondjak, (...) hogy megvigasztaljak minden gyászolót” (61,1–2). Akinek őszinte bánata, fájdalma, szenvedése, gyásza van, az Istentől az evangéliumon keresztül *kárpótlást* kap, hiszen Jézus a Vigasztaló (*Christus Consolator*). Az evangélium szavával tehát vigasztalhatunk.

* Elhangzott az Óbudai evangélikus gyülekezetben, 1998. november 11-én.

Luther szerint nemcsak a négy evangélium „evangélium”, hanem e győzelmi örömhír, híradás hangját már az ószövetségben is halljuk, különösen a zsoltárookban. Amikor a lutheránusok ügyét pártoló Mária magyar királyné 1526-ban özvegyen maradt, mivel a mohácsi csatában elveszítette a férjét, Luther neki dedikálta négy zsoltármagyarozatát (37.,62.,94.,109.), s így szólította meg a királynét: „a Szentírás vigasztaló irat, és türelemre tanít minket (...) azért (...) kiadtam a Zsoltárokat, hogy vigasztaljam Fenségedet. (...) Mert bármennyire keserű és nehéz ez a halál – és joggal az Fenséged számára –, hogy ilyen fiatalon özvegygé lett, és elvesztette kedves hitvesét, azonban az Írás, különlegesen a Zsoltárok azok, amelyek Fenségednek bőséges vigasztalást adnak...” *Négy vigasztaló zsoltár Mária magyar királynéhez 1526*, Magyar Luther Könyvek 5, Magyarországi Luther Szövetség, 1996, 29-30. old.

A második boldogmondást legalább négy oldalról közelíthetjük meg:

1. Szó szerinti magyarozat

Bár első hallásra furcsálljuk ezt a boldogságot, némi gondolkodás után beláthatjuk, hogy emberi-pszichológiai igazság is van abban, hogy a gyász, a fájdalom pillanatában benső békességet is kapunk, kaphatunk. „Aki kisírja magát, megnyugszik” – szoktuk mondani. Akik gyászolnak és sírnak, szenvedést hordoznak.

Engem nagyon elgondolkodtattak Lelkésznőnknek (akit Mária királynéhez hasonló csapás ért) sorai az *Evangélikus Életben*: „a gyászunknak súlya van”. A gyász szinte fizikai teher, amit hordoznunk kell. Ezért nyilvánítanak a testvérek, a szerető barátok „rész-vét”: kinyilvánítják, hogy e teher, e nagy súly hordozásából ők is vállalnak valamit (mint a gyülekezet, a testvérek, a barátok is hordozzák a Laci elvesztése okozta terhet). S íme a sírók, a gyászolók azonnal vigasztalást nyernek. Akit Isten veszteséggel sújt, azt váratlan örömmel is megajándékozza. A sírással szó szerint fizikailag is könnyítünk magunkon. Ne

szégyenüljünk hát sírni: akik igazán tudnak sírni, azok tudnak igazán örülni. Sírt Jeremiás is, sírt Jézus is (Lázár sírjánál: Jn 11,35 és Jeruzsálem felett: Mk 23,27–38). Aki megtapasztalta, hogy mi a halál, csak az tudja, hogy mi az élet.

(Itt felvetődik egy aktuális kérdés: tudunk-e őszintén, hiteles szóval vigasztalni, nem lesz-e kegyes frázissá a vigasztalásunk? Ha nem talál és gyógyít a szó, nem hitelesebb-e csak csendben keznet fogni, vagy hallgatni?)

2. Luther magyarázata

Luther kiindulópontja, hogy Jézus – amikor a sírók boldogságáról beszél – a korabeli vallásos zsidók nézeteinek mond ellen, sőt felforgatja („szubvertálja”) gondolkodásukat, miszerint az erkölcsösen élő ember a boldog, tehát a síró ember boldogtalan és nem lehet erkölcsös. Lukács evangélista a boldogmondások mellett a „jaj-mondásokat” is feljegyezte: „Jaj, akik most nevettek, mert egykor gyászolni fogtok” (Lk 6,25). A világ és a farizeusok értékrendje tehát 180 fokos (diametrális) ellentétben van a jézusi értékrenddel, ami az Isten országának az értékrendje.

3. Bonhoeffer magyarázata

Bonhoeffer magyarázata meglepő és teljesen eredeti. A sírás szerinte a krisztuskövetés, a tanítványság szimbóluma, a tanítványok ugyanis lemondanak a világ boldogságáról: „Szenvednek a világért, annak bűne, sorsa, boldogsága miatt. A világ ünnepel, ők pedig félreállnak, a világ kiáltja: Örüljete az életnek – ők pedig gyászolnak. Látják, hogy a hajó, amelyen ünnepi ujjongás tombol, már léket kapott. A világ haladásról, erőről, jövőről ábrándozik, a tanítványok a végről, az ítéletről. (...) Ezért idegenek a tanítványok a világban, kellemetlen vendégek, békebontók, akiket elvetnek. Miért kell Jézus gyülekezetének kívül maradnia? Vajon már nem

érti embertársait? (...) Senki sem érti jobban embertársait, mint Jézus gyülekezete. Senki sem szereti jobban embertársait, mint Jézus tanítványai-, éppen ezért maradnak kívül, éppen ezért szenvednek. (...) A tanítványi gyülekezet nem rázza le a szenvedést...hanem hordozza azt.” (Követés, 52. old.)

Mindez egybecseng Luthernek azzal a gondolatával, hogy a világban vendégek, jövevények vagyunk, a világban teljesen sohasem „oldódhatunk” fel. De érvényes ez az elvilágiasodott egyházra is: nem azért küldtünk, hogy feloldódjunk, hanem hogy só maradjunk.

Ezen a ponton több aktuális kérdés is felmerült:

a) Mennyiben lehetünk „otthon” ebben a világban? Azonosulhatunk-e a világgal, például a politikával? Fenntartás nélkül támogathatunk-e „jó” politikai kezdeményezéseket? Természetesen nem szerencsés, ha a keresztény ember apolitikus és elzárkózik a világtól, de sajátos (fenn)tartásra azért szükség van, mert a hívő tud valamit, amit a világ nem tud. Ahogy Bonhoeffer mondja, a hívő tudja, hogy a hajó léket kapott. A keresztény hitnek tehát saját üzenete van. Sok pozitív kezdeményezésért, mint például az Európai Unióért lelkesedhetünk, de ne a világ eszményeiben higgyünk, hanem maradjunk *reálisak és legfőképpen éberek*. Nehogy akár a legnemesebbnek tűnő, de mégiscsak emberi eszmények eufóriája ragadjon el bennünket! Hitünk alapja ugyanis *nem emberi bölcsesség!*

b) Szükségszerű-e, hogy „síró” ember legyen a hívő? Hogyan viszonyuljon a keresztény ember a nevetéshez? A középkorban sokszor a nevetést bűnnek tartották a nevetést egyes szerzetesek, mondván „Jézus urunkról sehol sem jegyezték fel, hogy nevetett volna”. Erről szól Umberto Eco izgalmas krimije, *A rózsza neve*. Luther józanságra int bennünket: ahogyan Istennek a vagyonukat ész nélkül szétosztó „bolond szentekre” sincs szükség, ugyanúgy az örömet, a vidámságot sem kell feladnunk, sőt „örüljetez, mindenkor örüljetez” mondta Pál apostol is. Luther Jézus

Sirák fia könyvét idézi, hogy a túl sok gyász gyengíti az ember erejét, s a „szomorú lélek megszárasztja a csontokat” (Péld 17,22). Érdekességként megjegyezzük, hogy ma Magyarországon is vannak olyan szekták, akik tudatosan „nevetetik” a hívőket.

4. Miért sír(jon) a síró? A bűnbánat kérdése

A Bibliában *kétféle szomorúságról* és *kétféle fájdalomról* (vagy sírásról) olvasunk. Pál apostol különbséget tesz az „Isten szerinti szomorúság”-ról és a „világ szerinti szomorúság”-ról 2Kor 7-ben: „Mert ha megszorítottalak is titeket azzal a levéllel, nem bánom, most már örülök. Nem annak, hogy megszorodtatok, hanem, hogy megtérésre szorodtatok meg: mert Isten szerint szorodtatok meg, és miattunk semmiben nem vallotok kárt. Mert az isten szerinti szomorúság megbánhatatlan megtérést szerez az üdvösségre, a világ szerinti szomorúság pedig halált szerez.” (8-10)

Bibliai példákat az emberi, „világ szerinti” szomorúságra és sírásra: A testvérgyilkos Káin feljajdult: „nagyobb az én büntetésem, hogysem elhordozhatnám”, Ézsau pedig sírt, de „nem találta a megbánás helyét, noha könnyhullatással kereste azt” (Zsid 12,17). Ők nem a bűneik, hanem a *büntetés miatti félelmükben vagy fájdalomukban* jajdultak fel vagy sírtak.

Az igazi sírás azonban *bűnbánat*. A bűnbánó sírás példái Jákób, aki „sírt és könyörgött az angyalnak” (Hós 12,4), Dávid (Zsolt 51), vagy Péter, aki miután rájött arra, hogy megtagadta urát „keservesen sírt” (Lk 22,61–2).

A „megtérésre való megszorodás” tehát bűnbánatot és sírást eredményezhet. Scholz László idézi Spurgeont, a múlt századi híres angol igehirdetőt: „Nedvesített papirosra, vászonra lehet a legégőbb színű mintákat nyomtatni, ráfesteni. Éppígy kell a bűnbánat könnyeitől megnedvesítettünk ahhoz, hogy Isten ránk festesse az öröm színeit”.

Felmerült aktuális kérések:

- a) Kell-e a bűnömet megbánnom, ahhoz, hogy bocsánatot nyerjek?
- b) Miért oly nehéz *nekünk kimondani, azt, hogy: bánom?*

- c) Nem hiányoljuk-e egyházunkban a négy évtizedes kommunizmussal való közreműködés miatt a „Bánom” hangját? Scholz László 1956-ban híres „Bánom!”-ként emlegetett beszédet mondott, amit olyan jó lenne ma is hallani és a kényszer vagy a karrier miatti kollaboránsokkal együtt mondani („Besúgó voltam... bánom, pozíciót, hatalmat szereztem... bánom, Cikkeket írtam, amik nem álltak meg az ige mérlegén, bánom... Többször is megforgattam a köpönyegemet... bánom stb.” – Érdeemes ezt az egész beszédet ma is, újra és újra elolvasni! Ld. *Keresztyén igazság* 4. szám, 1989. december, főleg 31. old.)

5. A vigasztalás

A sírni tudó, s a bűne miatt őszintén bánkódó ember Istentől vigasztalást kap, s a vigasztalásban erőt nyer. Nem véletlen, hogy Jézus a tanítványainak a Vigasztalót, a Paraklétoszt, a Szentlelket ígéri: „Mikor eljön majd a Vigasztaló, akit én küldök néktek az Atyától, az igazságnak Lelke, aki az Atyától származik, az tesz majd rólam bizonytságot” (Jn 15,26)

Csak akit megérintett az igazi Vigasztaló (új fordítás szerint: Pártfogó) lelke, azaz a Szentlélek, az tud majd igazán másokat is igazán, hitben vigasztalni. Csak az tud vigasztalni, aki maga is vigasztalt. (Lásd ehhez: Vajta Vilmos: A vigasztaló Isten szolgálatában, in: *Amíg időnk van*, 70-73. old.)

Pál apostol ezért ad hálát a vigasztalásért:

„Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, az irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene, aki megvigasztal minket minden nyomorúságunkban, hogy mi is megvigasztalhassunk másokat minden nyomorúságban, azzal a vigasztalással, amellyel az Isten vigasztal minket. Mert amilyen bőséggel részünk van a Krisztus szenvedéseiben, Krisztus által olyan bőséges a mi vigasztalásunk is. Ha szorongattatunk, ez a ti vigasztalásotokért és üdvösségetekért van, ha vigasztaltatunk, az a

ti vigasztalásotokért, amely elég erős ugyanazoknak a szenvedéseknek az elhordozására, amelyeket mi is szenvedünk. A mi reménységünk bizonyos felőletek, mert tudjuk, hogy amiképpen résztársak vagytok a szenvedésben, ugyanúgy a vigasztalásban is.” (2Kor 1,3–7).

5.

BOLDOGOK A SZELÍDEK*

Textus: Mt 5,5

„Boldogok a szelídek, mert ők öröklék a földet”

1. Miért abszurd ez az állítás?

Jézus boldogmondásai, akárcsak példázatai első hallásra furcsák és meghökkentőek. Láttuk ezt az előző boldogmondásnál is: miért lennének boldogok a sírók, hiszen ha valaki sír, azért teszi ezt, mert nem boldog. Hogy aztán „a szelídek” „örökölnék a földet” – ez már végképp ellene mond a józan észnek és a tapasztalatnak. Hiszen nap mint nap azt tapasztaljuk, hogy a könyöklőké, az erőszakosoké ez a világ, a szelídség nemcsak, hogy nem érték, hanem egyenesen a bambaság, az életképtelenség szinonimája ebben a világban. Mi hiába próbálunk becsületesen élni, lelkiismeretünkre hallgatni, Istennek engedelmeskedni, az istenteleneknek, a bűnösöknek kedvez ez a világ. Ők a szerencsések és a sikeresek, s mi bizony csak balekok vagyunk, mondjuk magunkban sokszor elke-
serevedve.

De mégsem így van, miképpen azt a látszat diktálja! – hangzik a jézusi vigasztaló szó. Jézus a zsoltárokhoz fordul, amikor vigasztalja tanítványait és bennünket.

2. Mit jelent az, hogy „öröklék a földet”?

A Bibliában sokat olvasunk az öröklésről. Ha Isten gyermekei vagyunk, akkor „örökösök” is leszünk, mondja lelkesen Pál apostol (Róm 8,10). Igen, a Biblia Istene Úr és Atya, aki a

* Elhangzott az Óbudai evangélikus gyülekezetben, 1998. november 25-én.

benne hívőket ígéretekkel halmozza el. Az Úr Ábrahámnak ígérte a földet örökségül (1Móz 15,8), s Jézus az utolsó ítélet kapcsán hívja „Atyjának áldottai”-t: „örököljétek a világ kezdete óta számotokra elkészített országot” (Mt 25,31–46). A „föld örökléséről” legtöbbit a zsoltárokból olvashatunk: „Aki féli az Urat...élete boldog marad és utódai öröklik a földet” (Zsolt 25,13).

Ez a boldogmondás pedig egyenesen idézi a 37. zsoltár 11. versét: „a szelídek [az új fordítás szerint: „alázatosok”] öröklik a földet. De ez a kifejezés nemcsak egyszer, hanem öt alkalommal fordul elő ebben a zsoltárban (9, 11, 22, 29, 34. versek). Ez a Biblia egyik legszebb vigasztaló zsoltár, s végtelen biztató szeretettel azt tanítja, hogy ne irigyeljük a bűnösök szerencsését, hiszen a gonoszok „elhervadnak mint a fű, elfonnyadnak mint a zöld növények” (3. vers), „Láttam egy erőszakos bűnöst: olyan volt mint egy terebélyes zöldellő fa, de egyszer csak eltűnt, nem volt többé, kerestem, de nem lehetett megtalálni” (35. vers). A zsoltáros biztat, hogy aki „bíz” és „gyönyörködik” az Úrban, akik „csendben várnak” az Úrra, azok öröklik majd a földet. Ezt a vigasztaló, simogató zsoltárt együtt elolvastuk és gondolkodtunk néhány mondatán. Nem véletlen, hogy Luther is ezt a zsoltárt választotta ki elsőnek, amikor a fiatalon özvegyen maradt Mária királynét vigasztalta.

3. Miért kell a keresztényeknek harcolni?

Rendben van. Mi megpróbálunk csendesek maradni, a világban nem könyökölni, de megmaradhatunk-e nyugodtan és kényelmesen a mi kis privát békékben? Pacifista magatartás-e a keresztény élet? Ellenkezőleg! Az Istenhez való fordulás, a hozzá való hűség azonnal irritálja, bosszantja az ember ellenségét. A keresztény hit, a keresztény élet bizony harc hiszen ahol a Gazda elveti a magot a szántóföldbe, vagyis az ember szívébe, ott az ellenség is megkezd munkáját: konkolyt vet a búza közé (Mt 13, 24–30). Hitünkért, hitbeli felismeréseinkért ezért minden nap meg kell harcolni, mint Pál is írja Timóteusnak: „harcold meg a hit szép

harcát!” Pál önmagában is felismerte ezt a keserves harcot: „Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint, de tagjaimban egy másik törvényt látok, amely harcol az értelmem törvénye ellen, és foglyul ejt a bűn tagjaimban lévő törvényével. Én nyomorult ember” (Róm 7,22–24).

A „küzdelem”, a „harc” többnyire olyankor következik be, ha valamilyen igazsághoz, meggyőzéshez, hithez igyekszünk hűségesebben ragaszkodni.

Felmerült a szeretetnek és az igazságnak egymáshoz való viszonya. Kétpólusú (igazság és szeretet), vagy egypólusú-e (szeretet) a keresztény hit? Természetes, hogy a keresztény hit lényege a szeretet, de Jézus sohasem kényszerítette követőit az igazság feladására. Ellenkezőleg. Erre majd a következő boldogmondásnál visszatérünk. Most elég azt látnunk, hogy a keresztény hit mennyire „militáns” dolog is, s hogy a hívő „miles Christi”, azaz Krisztus katonája. Pál apostol az Efezusbeliekhez írja: „Öltsétek magatokra az Isten fegyverzetét, hogy megállhassatok az ördög mesterkedéseivel szemben. Mert a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak” (Ef 6,11–12). Ezek után Pál szinte „lerajzolja” a keresztény katonát: a „megigazulás páncéljára”-ról, a „hit pajzsára”-ról, az „üdvösség sisakjára”-ról, a „Lélek kardjára”-ról beszél.

4. *Mit jelent a harcban szelíden maradni?*

A keresztény embernek tehát nem lehet a harcot megkerülni, csak éppen másképpen kell harcolni. Erőszak nélkül, de szívósan. szelíden. Kik a szelídek? Bonhoeffer írja: „Ha szidalmazták őket, csendben vannak, ha erőszakosak velük, azt is tűrik, ha félrelökik őket kitérnek. Nem pereskednek jogaikért, ha jogtalanság éri őket, nem okoznak feltűnést. Nem ragaszkodnak saját jogukhoz. Minden jogot egyedül Istenre hagynak: *non cupidi vindictae* (nem vágnak megtorlásra).” (Követés, 52. old.) A „természetes” emberi reakció a

jogra, az igazságtételre, a revansra és a bosszúra épül. Luther a Magnificat-kommentárjában különbséget tesz a pogány emberre jellemző hamis igazságtétel és a hívőre jellemző bizonyágtétel között. Fontos, hogy az utóbbi sem adja fel az igazságot, de ő nem „érvényesíteni” akarja, hanem „tanúskodik” mellette. „Elégedj meg a bizonyágtétellel, hogy igazad van, ha igazadnak nem tudsz érvényt szerezni, bízd Istenre az ügyet, a Te kötelességed, hogy hitet tegyél mellette, a győzelmet Isten magának tartja fenn. Ha ő azt akarja, hogy győzz, úgy ő maga megcselekszi azt... Ha pedig nem akarja, elégedj meg az ő irgalmasságával, ha el is veszik tőled az igazság győzelmét, a bizonyágtételt azonban nem vehetik el. Mert ebben nyilvánul meg Isten irgalmassága. Az életet elvehetik, de a hitet és igazságot nem.”

5. *Honnan a keresztény szelídség?*

Beszéltünk arról, hogy a keresztény szelídség különbözik a többi boldogmondásban eddigi erényeitől, hiszen a lelki szegénység valamilyen kezdeti állapot, a sírás (ha a bűnbánati sírásról van szó) már egy lépcsőfok, ám a szelídség egy beérett folyamat eredménye. Szelíddé fokozatosan válik a hívő, részint a tanulás, részint a hit harcában való edződés révén. Mózes példáját említettük, aki fiatal korában heveségében megölt egy egyiptomit. Élete végéről viszont azt jegyzi fel a Biblia, hogy „Mózes minden embernél szelídebb [új fordítás: alázatosabb] volt.”(4Móz 12,3).

A szelídség nem gyávaság, hanem kiharcolt benső erő. Scholz László írja, a szelídek „azok, aki legyőzték önmagukban a gőgöt, a bosszúvágyat és bizonyos függetlenségre tettek szert”.

A szelídség egyetlen mintája Jézus. A tanítványainak azt tanította, hogy „legyetek ravaszak, mint a kígyók, szelídek, mint a galambok” (Mt 10,16). Magáról pedig ezt mondta: „szelíd és alázatos szívű vagyok” (Mt 11,29). Ő az, aki „Mikor gyalázták, nem viszonozta a gyalázást, amikor szenvedett, nem fenyegetőzött, hanem rábízta azt arra, aki igazságosan ítél.”(1Pt 2,23)

Az Ószövetségben Ézsaiás próféta többször is jövendölt Jahve szenvedő szolgájáról, aki „a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Amikor kínozták, alázatos maradt, száját sem nyitotta ki. Mint a bárány, ha vágóhídra viszik, vagy mint a juh, mely némán tűri, hogy nyírják, ő sem nyitotta ki száját.” (Ézs 53,4–7)

Kik tehát a szelídek? Scholz László szép megfogalmazásában: azok, „akik nagy küzdelmek árán magától Istennek ama Bárányától tanulták és tanulják szakadatlanul naponta a megaláztatás, a tűrés és a szelídség művészetét”.

Adja Isten, hogy mi is részesei lehessünk ennek a szakadatlan tanulási folyamatnak! Ámen.

6.

OLTALOM ÉS VESZÉLY*

Textus: Mt 23,37–39

„Jeruzsálem, Jeruzsálem, aki megöled a prófétákat és megkövezed azokat akik hozzád küldettek, hányszor akarta összegyűjteni gyermekeidet, ahogyan a tyúk szárnya alá gyűjti a csibéit, de ti nem akartátok!

Íme, elhagyottá lesz a ti házatok. Mert mondom nektek: nem láttak engem mostantól fogva mindaddig, amíg azt nem mondjátok: Áldott, aki az Úr nevében jön!”

A vasárnapra kijelölt textust választottam az egyhetes családos táborunkat lezáró istentiszteletünk igehirdetésének alapigéjeként. Az Úr napjának megszentelésére készülünk, s ugyanakkor hálát adunk a minket lelkiekben és testiekben gazdagító, megújító és felfrissítő hétért.

I.

Az oltalom védettsége

Lassan egy évtizede minden nyár kezdetén összejövünk itt Szárszón.

Örülünk:

- egymásnak
- az újra találkozás lehetőségének
- a gondtalanságunknak
- a minket körülvevő szeretet kényeztetésének

* Elhangzott Balatonszárszón, 2000. július 1-jén.

- gyermekeink társaságának
- a szövődő barátságoknak
- a sportolásnak, a versenyeknek
- a napsütésnek
- a Balaton üdítő hullámainak
- a pécsiek kórusának
- a reggeli áhítatoknak
- az éjszakába nyúló tartalmas beszélgetéseknek

Jó minden nap Jézus közelében lenni ebben a táborozó, sátoros világban mi is azt érezzük, amit Péter mondott Jézusnak a megdicsőülés hegyén:

„Mester, jó nekünk itt lennünk, készítsük ezért három sátrat” Egy hétig oltalomban, védelemben élünk, mentesen a külvilág zajától, bajától. Idejöttünk, s szinte egyik percről a másikra elfeledkezhattünk az otthoni hajszáról, stresszről, feszültségekről, konfliktusokról

Egy hétre összegyűltünk itt az ország minden tájáról, keletről és nyugatról, sőt néhányan határainkon túlról: Dániából, Hollandiából, Belgiumból. De hisszük, hogy nem egyszerű emberi kényelem-szeretetből jöttünk ide, hanem Jézus volt, aki összegyűjtött minket, gyermekeit. Jézus Krisztus összegyűjt – a Sátán szétszór.

Olyan jó az oltalmazó anyai szárnyak védettségében, melegségében lenni. Egyik este az angyalokról beszélgettünk, és Luther imádságát imádkoztuk: *„Szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőit ne vehessen rajtam!”*

Mennyire szép Jézusnak az a hasonlata, amikor önmagát a tyúkhoz hasonlítja, aki szárnyai alá gyűjti a csibéit! Nem igazságtalan-e korunk feministáinak a vádja, amikor a Bibliát és Jézust egyoldalúan patriarchális istenképpel vádolják. Pedig itt Isten szeretete az anyai, a tyúkanyó szereteteként jelenik meg. A madarak, a szárnyas állatok már az Ószövetségben is isteni szimbólumokat hordoznak. Ézsaiás meg ezt írja a Seregek uráról:

„Mint repdeső madársereg, úgy oltalmazza a Seregek ura Jeruzsálemet: oltalmazza és megmenti, megvédi és megtartja.”
(Ézs 31,5)

Végül a zsoltáros így fakad dalra: *„Mily drága a te szereteted, Istenem! Szárnyad árnyékába menekülnek az emberek”*
(Zsolt 36,8)

II.

A külvilág veszélyeztetettsége

Szárszó azonban ma sajnos véget ér.

„Szárszó”-nak is egy a vége- hirdették a pályázati rajzok.

Az Édenkerti önfeledtségéből, a paradicsomi gondtalanságból visszalépünk a gondok hétköznapi világába. Abba a világba, ahol nem lehetünk ennyire közvetlenül megtapasztalható módon „Áldott hatalmak oltalmába rejtve” – mint amiképpen azt az imént is énekeltük.

Odakint nem érezzük ennyire egyértelműen az anya öl melegét, a szárnyak védettségét. Az Édenkertet azért kapta az emberiség, hogy emlékezzék az eredeti állapotára. A gyermekkor az egyhetes Szárszó gondtalanságát mi is azért hagyjuk, hogy hosszú időre – 1 évre – ebből éljünk, a védettség emlékéből táplálkozzunk.

De ki kell lépnünk a felnőtté válás veszélyekkel teli felelősségteljes világába. A védettségéből a veszélyeztettség világába. Odakint, a világban kísértések várnak, leselkednek ránk. Olyan jó, hogy ezekre a kísértésekre estéről estére felkészülhettünk. Leselkedik ránk a pénz, a kényelem, a „megállapodottság”, a karrier, a hírnév kísértése, amikor vágyaink már nem Istenre, vagy helyünk megtalálására, hanem narcisztikusan önmagunkra irányulnak.

Fiatal felnőttek generációja, vigyázzunk! A megállapodottság lelki megkeményedéssel is járhat! Házat vásárolunk, főnökök leszünk, beosztottjaink vannak.

Vigyázzunk lelkünk épségére, legyünk éberek, ne engedjünk a megállapodottság, a jólét, vagy esetleg a hatalom kísértésének!

„Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall” Ismételten kérlek Titeket feleségek és férjek: vigyázzatok társatok lelki épségére!

Persze, hogy örüljetek egymás sikerének, de fogjátok társatokat vissza, ha a pénz vagy a hírnév révén a világ túl magasba repíti őket, az a másik lelkére is veszélyes!

A hiúságunkat csiklandozó karrier lélekromboló! A világ csábító káprázatában oly könnyen elfeledkezünk eredeti helyünkről, életet adó Gazdánkról! Az elfeledkezés megkeményedéssel, lelki vaksággal jár.

Shakespeare Antonius és Kleopatra-jában Antonius mondja:

„De jaj, ha bűnben megkeményedünk, Szemünk befogják a nagy istenek. Önnön mocskunkba fojtják ép eszünket, hogy bálványozzuk bűneink, s kacagnak, míg veszünkbe futunk” (3, 13,111–51)

De a pogány istenekkel ellentétben Ábrahám, Jákób és Jézus Istene a megkeményedésünk közben sem hagy cserben bennünket. Prófétákat küld Isten az ő „felnőtté vált” önálló utat járni akaró gyermekeinek. A proféták nyugtalanító személyek. Isten küldöttei, Isten kiáltó emberei, akik szemben az árral, az áramlatokkal Isten nyugtalanító, népszerűtlen üzenetét hirdetik a megkeményedett népnek. Amiképpen az útról letérő, hűtlenné vált választott népnek egykor, úgy az elvilágiasodott, kényelemkedvelő torzan tanító egyházába ma is küld profétákat az Isten!

Ahogy Jeruzsálem megölte, megkövezte a profétákat, ugyanúgy ma is zavarteltőnek, egyházzrombolónak nevezetnek azok, akik lelkiismeretük által Istentől indítatva felemelik hangjukat a lelki, szellemi, teológiai eltorzulások ellen! A hivatalosak ma is elutasítják a profétai hangot. A látható-látványos eredményekre: a visszkapott intézményekre, iskolákra, az újonnan épült templomokra hivatkoznak. Pedig nekik szól igazán Jézusunk a Laodíciabeli gyülekezethez intézett intelme. *„Mivel ezt mondod: Gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire; de*

nem tudod, hogy te vagy a nyomorult, a szánalmas és a szegény, a vak és a meztelen: tanácsolom neked, végy tőlem tűzben izzított aranyat, hogy meggazdagodj; fehér ruhát, hogy felöltözz, és ne lássék szégyenletes meztelenséged; és végy gyógyító irt, hogy bekend a szemed, és láss!” (Jel 3,17–18)

Ha a választott nép vagy az egyház népe nem hallgat az Isten által küldött prófétákra, akkor be kell teljesedni annak, amit Jézus mondott:

„Íme elhagyottá lesz a ti házatok.”

A régi fordítás szerint:

„Imé pusztán hagyatík néktek a ti házatok”

Pusztaság lesz az Édenből, szárazság az oázisból.

„Pusztaság”- így hangzik Eliot egy költeménye.

A gyermekek biztosan mind ismeritek az „Oroszlánkirály” történetét. Talán videón is már láttátok. Jól emlékeztek bizonyára arra, hogy Szimba a fiatal oroszlánkölök édesapját megöli annak testvére a gonosz Zordon. Szimbának menekülnie kell és gonosz nagybátyja a trónbitorló Zordon lesz az uralkodó. S milyen lesz az ország Zordon uralma alatt? A fák elszáradnak, az élőlények kihalnak – pusztaság az ország! A bűn, a gonoszság eredménye: szárazság, ítélet, halál. Lót idejében Sodomát és Gomorát megítélte az Isten: városokat elsüllyesztette, a föld minden lakosait és a föld minden növényeit.

III.

Az eljövendő győzelem

A Bibliában azonban nem a pusztaság, a fagyhalálé vagy a hó halálé az utolsó szó. A prófétákat megkövezik, Jézust keresztre feszítik. A bűnnek tönkretesszük a teremtettséget, a környezetet, a családot és – önmagunkat.

„pusztává hagyatík a ti házatok” – mondja Jézus

Nem azt mondja, amit egykor, hogy az „Én házam” – amikor a templom tisztításakor, azt mondja:

„Az Én házam az imádság háza”

Bűneink miatt kimegy Jézus a mi házunkból.

De nem ez a vég! Istené, az ő ítélete az utolsó szó. Jézus visszajön a mi bűneink miatt elpusztított földünkre, a pusztán hagyott házunkba, a kiüresedett templomunkba. És ekkor – mint az Oroszlánkirály országában a szárazságból újra oázis, a halálból ismét élet lesz. Visszkapjuk az Élet vizét és az Élet fáját.

A szenvedés és a szárazság után a zsoltárossal újra elmondhatjuk: „*Füves legelőkön nyugtat engem, és csendes vizekhez terelget engem.*” (Zsolt 23,2) Ezért fontos, hogy ma is várjuk őt, a legnagyobb nehézségben se keseredjünk el, a világ csábító szirénhangjának káprázatának, kísértésének ne engedjünk s bármiféle hatalom vagy erőszak nyomására se váljunk kiábrándulttá, cinikussá vagy hitehagyottá.

Adja Isten, hogy a Jézus által és jelzett reánk reálisan leselkedő megpróbáltatásokban tudjunk megállni, a hitünket megőrizni. Tudjunk az egyéni életünk és egyházunk girbe-görbe útjai után nyílegyenesen befutni a célba, amint a tegnapi tájékozási futóversenyen, arra az örömhírré érkezni, amit tegnap a rejtett betűkből kiolvastunk, s amit ma is örömmelként az ítéleten túl meghallottunk az evangéliumban *Áldott, aki jön az Úr nevében.*

Nem a siker a fontos, hogy első, vagy másodikak legyünk, hanem az áldás! Minden futó áldást kapott. Ezzel az áldással menjünk haza.

Imádkozzunk!

Mennyei Édes Atyánk!

Hálát adunk neked azért a csodálatos békéért, a gondtalanságért, az örömért, a vízért, a paradicsomi állapotot felidéző oázisért. De köszönjük, hogy mégsem bódítasz el bennünket, hanem figyelmeztetsz minket a külvilágban reánk reálisan leselkedő kísértésekre és veszélyekre!

Köszönjük, hogy óva intesz a lelki megállapodás és megkeményedés eshetőségére, arra, hogy egykori nagyszerű felismeréseink ellenére prófétáidat mi is vakon elutasíthatjuk és megkövezzük! De ne csak minket óvjál, hanem a részvét és a

megmentő szeretet irgalmát is oltsd szívünkbe azok felé, akik látásunk szerint elestek vagy éppen eleső félben vannak.

Nagy küzdelmeinkben, konfliktusainkban ne a mi kicsinyes igazságunk, hanem a te igazad és megmentő szereteted győzzön. Életünk drámájában, harcaiban küldd szentangyalaidat védelmünkre, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtunk!

Legyen áldott a te dicső és szent neved most és mindörökké!
Ámen

7.

„EGYSÉGES GYÜLEKEZET A KRISZTUSBAN”*

Textus: Jn 17,20–23 és 1Kor 10,16–17

„De nem értük könyörgők csupán, hanem azokért is, akik az ő szavukra hisznek énbennem hogy mindnyájan egyek legyenek, úgy ahogyan Te Atyám, énbennem és én tebenned, hogy ők is bennünk legyenek, és hogy elhiggye a világ, hogy Te küldtél engem. Én azt a dicsőséget, amelyet nekem adtál, nekik adtam, hogy egyek legyenek, ahogyan mi egyek vagyunk: én őbennük és te énbennem, hogy tökéletesen egyek legyenek, hogy felismerje a világ, hogy te küldtél el engem, és úgy szeretted őket, ahogyan engem szeretted.”

„Az áldás pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való könyörgésünk-e? A kenyér, amelyet megtörünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e?

Mert egy a kenyér, egy test vagyunk mindannyian, akik az egy kenyérből részesedünk.”

Ezt a 2 igehelyet kaptam a mai előadásnak és igehirdetésnek is kért alkalomra.

Felkészülés közben gondolkodtam, hogy miről fogok szólni:

1. Egység az Istenben
2. Egység az egyházban
3. Egység a gyülekezetben

Rájöttem aztán, hogy sorrendben módosítanom kell ily módon:

1. Egység az Istenben
2. Egység a gyülekezetben

* Elhangzott Budahegyvidéken, 2001. május 8-án.

3. Egység az egyházban

A gyülekezetből lesz az egyház, és nem az egyházból a gyülekezet!

1. *Egység az Istenben*

A János evangéliumából felolvasott szakasz Jézus főpapi imájából való. Amikor először kezdtem olvasni a Bibliát 16 éves koromban engem elsősorban János evangéliuma ragadott meg, s azon belül is Jézus tanítványihoz való búcsúbeszéde.

„Én az Atyában vagyok, az Atya meg énbennem.” (14,10)

„Maradjatok énbennem és én tibennetek!” (15,4)

„Aki énbennem marad, én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt.” (15,5)

A búcsúbeszéd és a főpapi ima szervesen összetartoznak. Mind a búcsúbeszéd, mind a főpapi ima rendkívül intim beszédmód.

A búcsúbeszéd az „én és ti” viszonyáról szól, miközben megemlít egy harmadikat, az „őt”. A főpapi ima az „én és te” viszonyáról szól, miközben az említett harmadik az „ők”.

„Én- Ti- Ő”-ről „Én- Te- Ők-re változik a Kapcsolatrendszer.

Micsoda grammatika és matematika:

„én tibennetek

ti énbennem

én őbenne

ő énbennem

ti őbenne

ő tibennetek”

Jézus van középen, az Atya és a tanítványok között: „*Aki engem látott, látta az Atyát*” (14,9). Az Atya és a Fiú között tökéletes egység van: a szeretet egysége. De nyomban hozzáte-

hetjük, hogy a harmadik személy is ott van, akit János evangélista az „igazság lelkének” nevez. Nem emberi erőfeszítés hozza létre az egységet a gyülekezetben vagy az egyházban, hanem egyedül a Szentlélek, az igazság lelke. Rubljov Szentháromság ikonja tudta talán egyedül lelki látásmóddal ábrázolni e csodálatos egységet-Különbözőségét és azonosságát.

Mi jellemzi ezt az egységet? Eddig azt mondtuk: a szeretet és az igazság egysége. Szerves egység ez: ahogy Jézus önmagával és a tanítványairól beszél- a szőlőtő értelmezés és a szőlővessző egysége. Az Atya is a Fiúban van és a Fiú is az Atyában.

Az egység transzparens egység. A transzparencia átláthatóságot jelent, fedetlenséget, nyíltságot, ez az, amikor az „én”, az „ego” nem takarja el a másikat, hanem megvalósul a „tökéletes egymásba hatolás idegen szóval: „interpenetráció”. Az egyéniség feladása nélkül „kioltódik az ego” és „áttetszők” leszünk. Aki megismerte a Fiút, az megismerte az Atyát.

Milyen egységért könyörög Jézus a főpapi imájában? *Ut omnes unum sunt!*- „hogymindnyájan egyek legyenek.” Nemcsak ők, a tizenkettő, a tanítványok, hanem a tanítványok tanítványai is. Olyan legyen ez az egység, mint az Atya és a Fiú közötti egység.

- a szeretet egysége
- az igazság egysége
- a Szentlélek egysége
- szerves egység
- transzparens, áttetsző egység

Jézus nem „uniformitást” az egyéniség vagy a hagyományok feladását. Jézus még csak nem is az „akol”, hanem a „nyáj” egységéért imádkozott. Jézus tudta, hogy ezt az egységet nem emberi erőfeszítés, ügybuzgalom, hanem csakis a Szentlélek teremti meg. Az egység nem „organizáció” diplomáciai erőfeszítése, hanem az igazi egység: Isteni egység.

Ezért ha az egységért könyörgünk, csak úgy könyöröghetünk: Jövel Szentlélek Úristen! Ezért ennek az egységnek tökéletes egységnek kell lenni. Ha tökéletes ez az egység, akkor elhiszi és felismeri a világ, hogy Jézust az Atya küldte. „hogymindnyájan egyek legyenek, úgy ahogyan Te Atyám énbennem és

én tebenned, hogy ők is bennünk legyenek, hogy elhiggye a világ, hogy Te küldtél engem! Én azt a dicsőséget, amelyet nekem adtál, nekik adtam, hogy egyek legyenek, ahogyan mi egyek vagyunk: én őbennük, és te én bennem, hogy tökéletesen egyek legyenek... ”

2. *Egység a gyülekezetben*

A Szentháromság egységének a gyülekezetbe is ki kell sugározni. Az egyház, a gyülekezet: Krisztus teste (Ef 1,23). Ennek a testnek a feje a Krisztus. A test a fejtől kapja az életet-Krisztus nélkül nincs egyház, de Krisztust sem tudjuk egyháza nélkül elképzelni, szervesen össze kell forni a testnek a fejjel. Mint ahogy énekeljük: „szeretemben összeforva...”

Krisztus mindenkinek az Ura, de csak a keresztényeknek a feje. A Fej és a test képe mellett a Szentírás a vőlegény-menyasszony képet szereti használni a keresztények egy lélekkel egyé válnak Krisztussal – ketten egy testté Különösen a Bárány menyegzőjén valósul ez meg. A földi házasság csupán képe a Krisztus és egyház kapcsolatainak. „Felette nagy titok” – mondja Pál. A keresztény közösség nem társadalmi, szociológiai képződmény – *societas* – hanem koinonia, latinosan *communio*.

Egy gyülekezetben komoly kísértés, ha csak emberi csoportosulások, „társaságok” vannak. Van kisifi, nagyifi, keddiek, csütörtökiek, péntekiek. Baj van, ha ezek az esetleg önmagukban „jó társaságok” nem tudnak egymásról tudomást venni: fiatalok az öregekről és fordítva. Ilyenkor *societas*-ként és nem *communioként* működik egy-egy közösség. Az igazi közösség: koinonia, „részesedés” Krisztusból és egymás javaiból. Ezt a koinoniát nem emberi erőfeszítés, hanem csak a Szentlélek hozhatja létre. A Szentségek által működik a koinonia. A keresztségünk által beoltódtunk e testbe, az úrvacsorában Krisztus a tulajdon testével táplál bennünket.

Vajta Vilmos *Communio – Krisztus és a szentek közössége Luther teológiájában* c. művében írja: „Az úrvacsorai istentisztelet az az alkalom, ahol a Szentlélek megszentelő műve a külső- testi

teremtett világban a lelki- szakramentális közösséget kiosztja az emberiségnek. Így teszi a hívőket is egymással a lelki javakban osztozó közösséggé.” „Az áldás pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk mindannyian, akik az egy kenyérből részesülünk.” – írja Pál apostol.

Luther Márton az úrvacsoráról szóló iratában arról ír, hogy a koinonia leginkább az úrvacsorában (oltáriszentségben, úri szent vacsorában) valósul meg.

Ezt kérdezi Luther:

Miért éppen a kenyér és a bor lettek az úrvacsora jelei?

Azért, mert sok összezúzott búzaszemből, sok összepréselt szőlőszemből eredeti alakját elveszítve lett kenyér és bor. Mi is Isten szeretetétől felgyulladva formálódunk egy testté.

„Szeretében összeforrva, forrjon szívünk egybe hát” Az ő javaival, és a mi bajainkkal való közösség révén egy tésztává /kenyérré/kalácscsá, és egy itallá formálódunk

Luther még azt is hozzáteszi, hogy:

„A kenyérnek és a bornak ezt az alakját azért is rendelte Jézus „mert nincs bensőbb, mélyebb, osztatlanabb egyesülés, mint az ételnek az egyesülése azzal, aki elfogyasztja. Az étel ugyanis átmege, átváltozik elfogyasztójának természetévé, s annak lényegével eggyé válik. Amiképpen a kenyér és a bor átalakul bennünk, úgy mi is valóságosan átalakulunk az ő lelki testévé. Az úrvacsorával így bevonultunk Krisztus és a minden szentek közösségébe. „Egy testté leszünk a szentekkel, úgy hogy ő magára vesz bennünket, helyettünk tesz-vesz, mintha ő az volna, ami mi vagyunk és ami bennünket ér, őt is ugyanúgy éri. Tehát Krisztus vérének keringésében bajainkat és javainkat megosztjuk egymással.

A Koinoniában:

- egymás terhét hordozzuk
- ki-ki a másiknak székényét el kell fedezze azért, mert a keresztény közösség nem egy vegytiszta közösség, hanem: *communio mixta* – a szentek

közössége a *communio sanctorum* egyben a bűnösök közössége *communio peccatorum* is.

Luther azt írja, hogy ő több erőt merített a bűnösök botlásaiból, mint a szentek tökéletességéből.

A közösségben vannak:

- erősek/ gyengék
- tiszták/ bűnösök
- képzetek/ tanulatlanok
- A koinonia (*communio*) lényege, hogy:

Képzettségem – nem az enyém, hanem a tanulatlanoké.

Az erőm – nem az enyém, hanem a gyengéké.

A vagyonom – nem az enyém, hanem a szegényeké.

A tisztaságom – nem az enyém, hanem a szennyeseké, bűnösöké

A hívő felajánlja tisztaságát... védelmébe veszi a másik bűnöst és megmenti ezzel. Isten előtt a másik bűnét magamévá teszem! És az én bűnömet a tiszták magukra veszik. A szentek hordozzák a világ bűneit, de ők nem tudják elvenni a bűnöket. Krisztus az, aki a bűnöket valóban el is veszi!

Itt egy pillanatra most meg kell állnunk, és egy megszorítást is kell tennünk. A gyakorlat sajnos azt mutatja, hogy a krisztusi koinonia természetével bizony vissza lehet élni. Van, aki felelőtlenül gondolkodik: „Miért is ne vétkezzek? Hiszen ha bűneimet, bajaimat beviszem a koinoniába, akkor azok összekeverednek Krisztus és a szentek javaival, hiszen így működik az organikus test.,,

Luther jogosan írja, hogy a *communio* életének érdekében egyházfegyelemre, szükség esetén „exkommunikációra”, a *communio* megtagadására is szükség lehet. De ez ne a törvény, a hierarchia szava legyen, és ez csak a külső – testi közösségre – a *communio corporalis*-ra vonatkoztatható.

Az *excommunicatio spiritualis* nincs az egyház hatalmában. A kiközösített az úrvacsorában lelkileg részesülhet, ha hittel vesz részt az istentiszteleten

Fontos, hogy

- a vádlott hálával fogadja a segítséget

- a testvéri közösség intésének evangéliumi szándéka kiderüljön

Nem a bűnös eltaszítása, hanem hazahozatala a kulcsok (oldás és kötés) közösségi gyakorlásának egyetlen értelme. A megkötözés és feloldozás sohasem törvény, hanem az evangélium hirdetése és gyakorlása! Igen, a *communio*-t védeni, óvni kell: nehogy az *societas*, kellemes, könnyed társaság legyen, vagy kellemes, könnyed társaság. A közösség evangéliumi hangú testvéri intésére, óvására a „testvéri szó”-ra szükség van. Az intés akkor éri el célját, ha az vigasztalás és nem kítaszítás. Erre gyülekezetünkben és egyházunkban egyaránt szükség van.

3. *Egység az egyházban*

Természetesen a gyülekezet is egyház, sőt az az igazi egyház.

Szükséges azonban az egész népegyházra, vagy közegyházra is kitekintenünk, hiszen az egyház is gyülekezet, a Krisztus teste. Mindaz, amit elmondtunk a gyülekezetéről, a Magyarországi Evangélikus Egyházra is érvényes. Az egyházban is csak a Szentlélek teremt egységet. A gyülekezetre és az egyházra is érvényes kell, hogy legyen, amit az Atya és a Fiú egységéről mondtunk:

- szeretet egysége
- igazság egysége
- Szentlélek egysége
- szerves egység
- transzparens egység
- tökéletes egység

Jézus azért imádkozott főpapi imájában, hogy „tökéletesen egyek legyenek” – vagyis isteni módon egyek legyenek.

Az egyházban két egymással ellentétes, egyformán egyoldali szemlélet feszül egymásnak.

1. A szeretetre egyoldalúan hivatkozó felületes, hamis egység-eszme: *eirenizmus*

- „kerüljük a konfliktusokat”
- „Mindenkivel legyünk jóban”
- „A békeség mindennél fontosabb”

Igen, de ez a szemlélet a pillanatnyi komfort és kényelem érdekében elveket ad fel. Ismerjük az angol mondást:

„Everybody’s friend is nobody’s friend.” – Mindenki barátja – senkinek sem a barátja.

2. A másik egyoldalú szemlélet az igazságot misztifikálja, s arra egyoldalúan hivatkozik. Ez a „zelotizmus”. Ők ezt mondják: „Mi tudjuk, mi az igazság.” „Fiat justitia pereat mundus! Legyen meg az igazság, ha bele is pusztul a világ.

Ezt a szemléletet képviseli egyfajta *donatizmus* is. A 3-4. században Donatus püspök követői kimenekülnek az elvilágiasodó államegyházzá váló kereszténységből, mondván ők a mártírok örökösei, a „tisza egyház”. A donatizmus szektarizmushoz vezet. A kereszténység minden korszakában ott kísértett az elkülönülés, a „mi vagyunk az igaziak” a „többség a romlott Babilon” gondolata. Ez a szemlélet a búza és a konkoly példázatát nem vette eléggé komolyan.

Felvetődik a kérdés: az egység áll-e a piramis csúcsán, vagy az igazság?

Téves az a szemlélet, hogy az egység kompromisszumokból jön létre – „én itt engedek az igazságból, te ott engedsz”. Az egység nem szervezeti nem is szociológiai, még csak nem is dogmatikai, hanem hitbeli egység. Az egység nem a mi egységünk (ami kompromisszumunk révén elérhető) és az igazság nem a mi igazságunk. Az egység az Atya- Fiú- Szentlélek egysége, ahogy Vajta Vilmos nevezte az *egyház eredendő egysége*. Ezt az egységet nem a mi erőfeszítésünkkel érjük el, hanem a már meglévő, de az emberi bűnök miatt eltakart, elhomályosult egységért imádkozni lehet: „Jövel Szentlélek Úristen!” Ámen

TEPLOMI GYÜLEKEZETEKNEK

1.

SZENTEK LEGYETEK!*

Textus: 3Móz 19,1–2 és 11–18.

„Azután így beszélt Mózeshez az Úr: Szólj Izráel fiainak egész közösségéhez, és ezt mondd nekik: Szentek legyetek, mert én az Úr szent vagyok.”

„Ne lopjatok, ne hazudjatok, és senki se csalja meg honfitársát! Ne esküdjetek hamisan nevemre, mert meggyalázzátok Istenetek nevét. Én vagyok az Úr! Felebarátodat ne zsákmányold ki, és ne rabold ki. A napszámos bére ne maradjon nálad másnap reggelig! A süketet ne ócsárold, a vak elé gáncsot ne vess! Félj Istenedtől! Én vagyok az Úr!

Ne kövessetek el jogtalanságot az ítélkezésben! Ne nézd, hogy valaki nincstelen; és ne kedvezz a hatalmasnak! Igaz ítéletet hozz honfitársad ügyében! Ne terjessz rágalmakat néped között! Ne törj felebarátod életére. Én vagyok az Úr!

Ne gyűlöld szívedben atyádfiát! Fedd meg bátran honfitársadat, hogy ne légy részes a vétkében. Ne légy bosszúálló, se haragtartó a népedhez tartozókkal szemben. Szeresd felebarátodat, mint magadat! Én vagyok az Úr!”

„Szentek legyetek, mert én az Úr szent vagyok.” Újra és újra halljuk ezt a felszólítást a Leviticusban. Egyre erősebben hangzó, állandóan ismétlődő vezérmotívum ez: legyetek szentek, mert Én is szent vagyok; legyetek tiszták, mert Én is tiszta vagyok; legyetek méltók hozzám; szenteljétek oda magatokat; Én, az Úr szenteltelek meg titeket.

De nemcsak az Ószövetség egy érdekes könyvének különös, egyedülálló hangja ez. Jézus ajkáról is hasonló felszólítás hangzik:

* Elhangzott a Kelenföldi evangélikus gyülekezetben, 1988. október 2-án. Életem első prédikációja. Két évvel az Evangélikus Teológiai Akadémia (ma: EHE) levelező tagozatának elvégzése után.

„Legyetek tökéletesek, mint ahogy én is tökéletes vagyok.” A motívum nemcsak visszhangzik, hanem teljes hangerővel újra felcsendül Péter első levelében: „mivel ő, a Szent hívott el titeket, magatok is szentek legyetek, egész magatartásotokban, úgy, amint meg van írva: »Szentek legyetek, mert én szent vagyok!«”

Az igehirdetésben három dologról szeretnék beszélni:

1. A „szent” elvesztése.
2. A „szent” jelentésének felidézése.
3. Miért kell nekünk szentnek lenni?

A „szent” elvesztése

Valószínű, hogy a 20. századi szekularizálódott protestáns fülünknek távolinak, idegennek tűnik ez a szólam. Jól emlékszem arra, amikor másfél évtizede egy ifjúsági közösségbe ellátogatott egy világi érdeklődő, akinek így mutatott be minket valaki: „Azért nem vagyunk mi olyan szentek.” Ez a fajta megnyilvánulás nem egyedülálló. Sok protestáns ma úgy gondolkodik, hogy a szentek csak a katolikusoknál vannak, vagy esetleg az ortodoxiában találhatunk szentéletű sztareceket.

A reformáció, a protestantizmus sok elnyomott igazságot szabadított fel. Az új felismerések nyereségek, de veszteségek is. Ilyen veszteség a szent elvesztése: protestáns betegség a profanizálás. A reformáció hajnalán „minden hívő szentségéről” volt szó, ma pedig a hívők tiltakoznak: „nem vagyunk mi szentek”. S talán egymásra kacsintva hozzátesszük: „mi tudjuk azt, hogy szentek nincsenek.” – A gyakorlat, a tapasztalat még igazolja is őket. A reformátori iratok szerint az egyház a szentek közössége: *communio sanctorum*. Ám ismervén az egyház történetét (keresztes háborúk, inkvizíció, vallásháborúk), és kicsit is ismerve az elmúlt negyven év hazai egyháztörténetét (képmutatások, szegyeteljes árulások, torzsalkodások, gyávaságok) joggal kérdezhetjük: ez volna hát a szentek gyülekezete?

Nemcsak a szentet veszítettük el, hanem a szent érzékelésének képességét is: értékrendszerünk összekuszálódott, szemünk

elhomályosodott, látásunk elveszett. Összekuszálódott az igaz és a hamis, a jó és a rossz, a valóság és a látszat, a tiszta és a szennyes. Látásunk elhomályosulása és ítélőképességünk elsorvadása azért mehetett végbe, mert elveszítettük a szenttel való bensőséges kapcsolatot. Pedig Isten azt akarja, hogy elménkkel is szeressük, hogy értelmünk is megtisztuljon: „hogyan különbséget tudjunk tenni Szent és közönséges között, tisztátalan és tiszta között.” (3Móz 10)

Pedig az apostol is azért imádkozik, hogy megítélhessük „mi a jó és mi a rossz, hogy tiszták és botlás nélkül valók legyünk” (Fil 1). Mindez csak akkor lehetséges, ha zavaros világunkból újra visszatalálunk a szenthez, abból táplálkozunk.

A „szent” jelentésének felidézése

Mi is tehát a szent? A kérdéssel sokat foglalkoztak a vallástörténészek. Van, aki úgy fogalmazott, hogy a szent az a „numinózus”, ami mindenben kívül áll, ami emberileg leírhatatlan, megfoghatatlan. Ami más. Amivel való találkozás az embert rémülettel tölti el, és térdre kényszeríti. Van egy vallástörténész, akinek nemrégiben magyarul is megjelent a könyve: szerinte a szent a profán ellentéte; azért tudunk róla, mert megnyilatkozik. Mindkét meglátásban sok igazság van.

Szent = Más. Isten szentsége alapvetően más, mint a bűnös ember világa. (Ézs 55,8) „Bizony a ti gondolataitok nem az én gondolataim és a Ti utaitok nem az utaim, mert amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak az én utjaim a ti utaitoknál.” Isten szentsége összeegyeztethetetlen a bűnrel.

Szent = Tiszta. A szent nem ismeri a bűnt, mentes az emberi szennytől, ezért tud ítélni, s azokat akiket elkülönít magának, megszenteli. Tisztaság, szentség hiányában mi sem tudjuk megítélni mi jó és mi rossz – minden relatívvá válik – csak akkor látok, ha tiszta vagyok.

Szent = Ami a személyesen túl van. Simone Weil: *Ami személyes és ami szent* című könyvében így fogalmaz: nem a mi személyünk szent, hanem az, ami a lényünkben személytelen. A

bennünk lévő személyes azonos a bűnnel. A tökéletesség az személytelen. A gyerek, ha téved a leckében, az személyes; ha helyesen csinálja – személytelen.

Szent = Ami nekünk nem tetszik. A bűnös, személyes embernek nem tetszik a szent, mert nem hasonlít rá. De a szent nem népszerűsége vágyik, nem tetszeni akar. Nekünk talán éppen arra van szükségünk, ami nem tetszik.

Szent = Ami mégis az egyedüli valóság. A szenthez képest mi mindnyájan hamisak, falsok, valótlanok, pseudók, ál-létezők vagyunk. A szent mellett kiderül, hogy a világ látszat, ál-ság, képmutatás, a csillogás, a hiúság, a címek, a protokoll világa: maszok, álarc – ahogy János apostol fogalmaz: „az élet kérkedése”. A szent az isteni, az egyedül valóságos. A szent állapota nem valami „extra” állapot, hanem a valódiság, a normalitás állapota. A szent az, ami léttel, erővel telített, amiből származik minden élet: „Minden Őáltala lett, és semmi sem lett, ami rajta kívül lett.” A szent a bűnös, személyes embernek túl sűrű levegő, a hétköznapi embernek túlságosan koncentrált izzású létforma. Ezért képtelen azt érzékelni, s ha mégis megpillantja, képtelen azt elviselni: Eliot mondja: az ember nem tud túl sok valóságot elviselni.

Szent = Ami mégsem önmagáért van. Mindeddig úgy tűnt, hogy a szent elkülönített, az emberi világtól idegen. De ez csak féligazság. Az igazság másik fele: a krisztusi szentség. Krisztus tiszta, s ezért mindent lát, mindent átlát, de ennél többet is tesz: cselekszik. A krisztusi szentség több mint különálló tisztaság. Pilinszky: „A szentek nem tartják meg a távolságot a többi bűnösrel szemben; inkább azonosítják magukat velük. Minthogy mindenkit szeretnek, mindenkivel együttthordják a bűnök terhét. S ha a Bárány leveszi róluk a bűnt, úgy az újra és újra az egész világ bűne. S a megbocsátás, amit elnyernek teszi őket még szeretőbbé, még igazabbakká.”

Ez a krisztusi szentség többlete. Krisztusra mind igaz, amit az előbb elmondtunk. Krisztus más: büntelen, Isten fia; Krisztus tiszta, ellentétes a világgal: az én világom nem e világból való.

Krisztus nem tetszik a világnak, bolondság, botrány. A krisztusi szentségtől valóban irtózik a világ; irritáló, mert tisztasága

mellett láthatóvá válik a mi szennyünk. Krisztus szelíd arca mellett még rútabb a világ arca.

Krisztus az egyedüli valóság. Sokan dédelgetik saját Krisztus-képüket, ám ha egyszer csak valami nem várt valódi Krisztussal, vagy krisztusival találkoznak, ők is vicsorognak.

Krisztus minden szenthez képest többlettel rendelkezik, ez a többlet: a szeretet cselekedete. Látja, érzékeli a bűnös világot, de nem különül el, hanem magára veszi azt, és felviszi a keresztre. Nem arról van szó, hogy feloldódik a világban, hanem arról, hogy magára veszi azt, és ebbe hal bele.

Miért kell nekünk is szentté válnunk?

Láttuk, hogy a szent elveszett számunkra, most, hogy megpróbáljuk felidézni annak jelentését, azt láthatjuk, hogy nem a szent veszett el, hanem az mindig is megvolt, csak mi szakadtunk le róla, mi veszünk el. Isten viszont azt akarja, hogy az Ő népe legyünk: „Szentek legyetek, mert én is szent vagyok.” Behelyettesítve ez azt jelenti: „Mások”, „tiszták”, „ne a világnak tetszőek”, „valóságosak”, „normálisak...” legyetek, és legfőképpen: szeressetek!

Az oltári igében Krisztus összekapcsolja az Istenszeretetet és az emberszeretetet törvényét. „Szeresd a Te Istenedet teljes szívedből, teljes elmédből, teljes lelkedből.” Ez azt jelenti: „Legyetek szentek, legyetek olyanok, mint Ő!”

Ám az istenszeretet törvényéből következik az emberszeretet: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.” Minden törvény, a tízparancsolat utasításai (szülő szeretete, munkás megbecsülése stb.) a „Szeresd Istenedet” parancsából következik.

A keresztény emberszeretetet nem filantropizmus, nem humanizmus, nem olcsó érzelem, vagy fellángolás, hanem a szent szeretetéből táplálkozik. Csak akkor tudsz igazán másokat szeretni, ha először Istent szereted, s ha magad is megpróbálsz olyan lenni, mint Ő.

Istenszeretet nélkül hiába igyekszel „jó” lenni, hiába igyekszel a törvény előírásait lelkesen betartani, hiába „akarod” a

másikat szeretni! Ám ha Istent teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből szereted, akkor fokozatosan szent leszel. El kell jutnod egy olyan pontra, ahol nem tudod embertársaidat nem szeretni. A törvény betöltése, az embertárs szeretete Isten szeretetéből következik!

Isten szeretetében szentté kell válni, s ez egy folyamat, amit úgy hívnak: megszentelődés. Sokan vitatják a megszentelődés fontosságát. Én úgy vélem, hogy értelmünk, gondolkodásunk megváltozását, száznyolcvan fokos fordulatát jellemünk átalakulásának kell követnie. „Szentek legyetek, mert én szent vagyok.”

Vannak, akik szomorúan panaszkodnak, hogy hitük már nem „lángol” úgy, mint 30–40 évvel korábban, a megtérésük idején. De talán éppen azért van ez így, mert az akkori mozgalmak nem hangsúlyozták eléggé, hogy a sokszor látványos megtérést a kevésbé látványosabb, de szívósabb folyamatnak, a megszentelődésnek kell követnie. Ez a jellem, a személyiség fokozatos, radikális átalakulása, megtisztulása – a hitben való növekedés.

Ha megértjük Isten értünk hozott áldozatát, akkor ennek egyéni életünkön is látszódnia kell. Isten szeretetének következményei vannak: a hitnek tetté és életté kell válnia. Ha Krisztus vére megváltott minket, akkor vegyük fel e vérben megmosott fehér ruhát, mert e nélkül nem lehetünk jelen a lakomán.

De nemcsak saját üdvösségünk a cél: a világnak ma is ugyanúgy szentekre van szüksége. A felszólítás ma is hangzik, ma is érvényes: „Szentek legyetek, mert én az Úr szent vagyok.” Ámen!

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk!

Te valóban más vagy, mint mi vagyunk. A Te szentséged mégis az egyedüli valóság. Rajtad kívül nem létezik semmi, hiszen minden Általad lett, ami lett. Tudjuk, hogy csak Benned nyerhetjük el mi is önmagunkat; Nálad, szentségedben ismét helyünkre kerülünk. Ezért akarod, hogy mi is szentek legyünk. Köszönjük, hogy értünk feláldoztad önmagad, Szent Fiad vére által. Tudjuk,

hogy ez a Bárány az egyedül méltó, hogy elvegye a könyvet, és megnyissa annak pecsétjeit.

Add, hogy mi is szentek, a Bárányhoz méltóak lehessünk, hogy mi is együtt énekelhessük a fehérruhások seregével: Szent, szent, szent az Úr, a Mindenható Isten! Ámen.

2.

A KERESZTÉNY ÖRÖM*

Textus: Jn 16,16–23

„Egy kis idő még, és nem láttok engem, de ismét egy kis idő, és megláttok engem.” A tanítványai közül egyesek ezt kérdezték egymástól: „Mi az, amit mond nekünk: Egy kis idő, és megláttok engem, és ez: Mert én elmegyek az Atyához?” Így szóltak tehát: „Mi az a kis idő, amiről szól? Nem tudjuk, mit beszél.” Jézus észrevette, hogy meg akarják kérdezni, és ezt mondta nekik: „Arról kérdezősködtek egymás között, hogy ezt mondtam: Egy kis idő még, és nem láttok engem, de ismét egy kis idő, és megláttok engem? Bizony, bizony, mondom néktek, hogy ti sírni és jajgatni fogtok, a világ pedig örül; ti szomorkodtok, de szomorúságotok örömmre fordul. Amikor az asszony szül, fájdalma van, mert eljött az ő órája, de amikor megszülte gyermekét, nem emlékszik többé a gyötremre az öröm miatt, hogy ember született a világra. Így most titeket is szomorúság fog el, de ismét meglátlak majd titeket, és örülni fog a szívetek, és örömtöket senki sem veheti el tőletek: és azon a napon nem kérdezték értőlem semmit.”

I.

Bibliánk egyik legszebb, legmegindítóbb, legemberibb része a János evangéliumnak az a három fejezete, amelyben Jézus elbúcsúzik a tanítványaitól. Irányítsuk tekintetünket először az egész beszédre, s utána majd különösképpen a felolvasott szakaszra.

Szabad legyen először egy személyes megjegyzést tennem. Amikor 16 évesen először kezdtem forgatni a Bibliát, számos ért-

* Elhangzott Hévizgyörkön, 1991. április 21-én.

hetetlen vagy számomra akkor elfogadhatatlan helyet találtam, s ide általában egy kérdőjelet tettem. János evangéliuma azonban magával ragadott, s különösen közel került a szívemhez Jézus tanítványainak szóló búcsúbeszéde. Ezeket az igéket sokszor, újra és újra elolvastam, s az egyes szakaszokat különféle tollakkal aláhúztam.

Miért ragadhatott meg ez a beszéd egy tinédzsert húsz évvel ezelőtt, s miért ragad meg ma is minket ez a beszéd?

Ez a rendkívül személyes, közvetlen beszéd egyszerre szól a tanítványokhoz és hozzánk. A szerető és a szeretett Mester hangját halljuk. Azokhoz szól, akiket ő nagyon szeret, s azokhoz, akik őt is nagyon szeretik. Ha Jézust szeretjük, akkor ez a búcsúbeszéd hozzánk is szól: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, higgyetek Istenben és higgyetek énbennem.”

Arról szól, hogy elmegy, de visszajön. Mire is vonatkozik ez egyáltalán? Húsvétra? Pünkösdre? A második visszajövetelre? Elsősorban a feltámadásra, de ugyanúgy érvényes a Pünkösdre vagy a második visszajövetel előtti várakozásra is. Nekünk is szól személyesen!

Lássuk, hogy miért.

1. Az aggódó, féltő, felelős szeretet hangja. Jézus a tanítványait barátainak nevezi. A Mester és a tanítvány közötti viszonyra nem az úr és a szolga alárendeltségi kapcsolata, hanem a szerető baráti viszony jellemző.
2. Ebben a beszédben Jézus felvillantja az Atya, a Fiú és a tanítványok közötti teljes egység lehetőségét: „Én az Atyában vagyok és az Atya énbennem van” (14,10); majd: „Maradjatok énbennem és én tibennetek” (15,4). Az Atya a Fiúban, a Fiú az Atyában, a tanítványok a Fiúban, a Fiú a tanítványokban lesz, tehát: a tanítványok is az Atyában, s az Atya is a tanítványokban lehet! A szeretet megvalósítja a teljes egységet, mert a szeretet nyitottság. Krisztus a váltságáldozatával, engesztelő áldozatával utat nyitott az Atyához, s a bűnös ember, aki Krisztusban elfogadja a szabadítást, szintén nyitottá válik az Atya iránt.

A bűn zártság, keménység, sötétség. A szeretet nyitottságában viszont egyé válhatunk.

3. A tanítványok, a majdani apostolok ekkor még szánandóan emberek, szinte együgyűek, hiszen nem értik a Mesterüket. Péter nem érti, hogy miért akarja Jézus megmosni a lábát. Tamás nem érti, hogy mit ért Jézus az „út” alatt – „hogyan tudjuk meg az utat?” Júdás (nem az Iskáriótes) nem érti, hogy miért nem a világnak jelenti ki magát Jézus.

Jézus pedig olyan, mint egy jó tanár: látja rögtön tanítványai értetlenségét, együgyűségét, de csak annyit mond, amennyit éppen megértének, vagy szeretettel figyelmezteti őket, hogy később a Vigasztaló, a Pártfogó majd mindent megértet velük. Tudja, hogy az idő előtt adagolt nyers igazság nem jó, nem „talál”, nem gyógyít, hanem talán csak pusztít.

Számomra mindig hihetetlen és bámulatos, hogy ezekből a naiv, szinte bugyuta tanítványokból Pünkösöd után nagyszerű apostolok lesznek, s a Szentlélek segítségével mindent megértének.

Testvéreim! Isten lelke segítségével egyszerű halászokból apostolok, a senkiből mindenek lesznek! Már Keresztelő János is azt mondta: „Isten akár a kövekből is támaszthat fiaikat Ábrahám-nak.”

Örömhír ez számunkra, mi is, mint Péter apostol mondja, „akik nem nép voltunk” most Isten népe vagyunk, választott nemzetség és királyi papság (1Péter 2,9) – a senkiből mindenek lehetünk.

II.

Nézzük meg ezután közelebről textusunkat, s figyeljük meg, hogy Jézus mit tanít az öt szerető tanítványoknak.

Jézus itt az igazi örömről tanít, s ma Jubilate vasárnapján halljátok meg az örömről szóló evangéliumot, s mivel az evangélium maga is „jó hír”, „örömmüzenet”, ezért figyeljünk az örömről szóló örömmüzenetre.

Az előzőekben Jézus az igazságról, a békéről, most pedig az örömről tanítja a követőit. Hallottuk, hogy az Isten országában más

az igazság, mint a világban. „Az igazság lelkét nem fogadja be a világ, mert nem ismeri őt.” (14,17)

Isten országában más a békesség: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek, nem úgy adom nektek, mint a világ adja.” (14,27)

Isten országában más az öröm: úgy is fogalmazhatnánk: „örömet adok néktek, nem úgy, mint a világ adja.”

Mi következik ebből? Isten országának az értékrendje alapvetően más, mint a világé. Az egyház is addig egyház, amíg megőrzi más voltát. Az az egyház, amely feloldódik a világban, olyan, mint az ízét vesztett só, tehát nem egyház.

A világ nem érti Isten világának törvényeit, mert a bűn a feje tetejére állította, felfordította Isten rendjét és törvényét. A „világ” Isten eredeti teremtésének a feje tetejére állítása, felfordítása. A világban is van békesség, igazság, öröm, de az más, sokszor éppen ellentétes Isten országával. Krisztus megváltó művének a lényege az, hogy ezt a feje tetejére állított világot ismét visszafordítja Istenhez.

A tanítványok nem értik, hogy Jézus mit mond azzal, hogy „Egy kis idő még és nem láttok engem, de ismét egy kis idő és megláttok engem...” Valószínűleg csak utólag értették meg, hogy ezzel a halálra és a feltámadásra utalt.

De Jézus felkészíti, tanítja őket: ha most teljesen még nem is értik, utólag majd bizonyosan megvilágosodik előttük minden, amit az Uruk mondott. Jézus prófétaként előre látja a jövőt, s ezért figyelmezteti is őket, hogy eljön majd az idő, amikor sírni és jajgatni fognak, mert szeretett Mesterük nem lesz velük. Felkészíti tanítványait arra, hogy amíg ők sírnak és jajgatnak, a világ majd örül. Valóban, mennyire ellentétes a világ törvénye Isten országának a törvényével. A „világ fejedelme”, a Sátán örül, „kárörvend”, amikor Isten népe látszólag vereséget szenved. Luther így fogalmazta ezt meg: „Ez az ördögfattya világ semminek sem örül úgy, mintha Krisztust hanyatlani, övéit pedig szégyenletesen kárhozatba veszni látja.”

De Jézus vigasztalja a tanítványait, hogy e világ fejedelme megítéltetett, a csatát elveszítette: „E világon nyomorúságotok lesz,

de bízzatok, én legyőztem a világot!” Ezért mondja, hogy *a szomorúságotok örömmé változik*. Ez az öröm alapvetően más, mint a világé, más, mint az üres, sokszor kárörvendő öröm.

III.

Végezetül vizsgáljuk meg: milyen a keresztény öröm. Vannak örök vidám, optimista természetű megáldott emberek. A keresztény öröm nem könnyed lelkesedés, vagy valami hurrá-optimizmus. A keresztény örömben van valami váratlan, meglepetésszerű, mint például amikor a szántóföldben elrejtett kincset megtalálja az ember, s örömeiben elmegy, s eladja mindenét, hogy megvegye a földet. Egy angol irodalomtudós a megtéréséről a *Meglepett az öröm* című könyvében számolt be.

A keresztény öröm nem egy felületes megtéréselemény. Az ilyenek a sziklás földre esett maghoz hasonlóak: amikor hallják, örömmel fogadják [az evangéliumot], de ezeknek nincs gyökerük, csak ideig-óráig hisznek, a kísértések idején elszakadnak. (Lukács 8,13)

A keresztény öröm nem álmodozás vagy idealizmus, hanem végtelenül valódi íze van: Tagore, indiai költő így írt erről:

„Mikor aludtam, arról álmodtam,
hogyan az élet öröme.
Amikor felébredtem, azt láttam,
hogyan az élet kötelessége.
S ekkor cselekedtem, s beláttam,
hogyan a kötelesség öröme.”

Testvéreim! A keresztény öröm mögött ott van a kereszt keserű és könyörtelen valósága! A keresztény örömben benne van a szenvedés, elsősorban Krisztus urunk keresztvállalása és szenvedése, s sokszor a nekünk járó szenvedés vállalása, a nekünk járó kereszt hordozása is. Kereszt és szenvedés nélkül nincs öröm; a kereszt nélküli öröm svihátság, léhaság, vagy lopás.

Krisztus a szülő anya példáját adja tanítványainak: „Amikor az asszony szül, fájdalma van, mert eljött az ő órája, de amikor

megszülte az ő gyermekét, nem emlékezik többé a gyötrelmekre amiatt az öröm miatt, hogy ember született a világra.” Sok édesanya itt közöttünk bizonyára személyesen tapasztalhatta ez az érzést, nekem, az édesapának csak az adatott meg, hogy ott álljak a feleségem kórházi szülőágya mellett, s látván a gyötrődéseit, bátorítsam és vigasztaljam, s amikor több órás vajúdás után a kisfiunk felsírt, a feleségem után könnyes szemekkel én is mondhattam: „Glória, Halleluja!”.

S ha van Isten szerinti öröm és világ szerinti öröm, akkor van kétféle szomorúság is: Isten szerinti szomorúság és a világ szerinti szomorúság. Pál ezt írja erről: „Az Isten szerinti szomorúság megbánhatatlan megtérést szerez az üdvösségre, a világ szerinti szomorúság pedig halált szerez.” (2Kor 7,10)

Krisztus arra tanít bennünket, hogy a keresztyén élet nem könnyed vidámság, hanem mély, valódi öröm, s ne felejtjük el soha, hogy a mi örömünkért Krisztus az életét adta! Mint az 1Péter 2-ben olvashatjuk: „Az ő sebei által gyógyulunk meg. S nekünk példát hagyott, hogy az igazságtalan gyalázást ne viszonzzuk.”

Ha nem utasítjuk vissza a ránk mért keresztet, akkor a könnycsepp örömmé, a szenvedés kedvessé, a keserű édessé változik. Ilyenkor boldogan, felszabadultan, ujjongva mondhatjuk Pál apostollal: „Örüljete az Úrban mindenkor, ismét mondom, örüljete!” (Fil 4,4)

Ám keresztyén életünkben is gyakran érhet bennünket bánat vagy csalódás, gyász és szomorúság. De Jézus arról beszél, hogy a teljes öröm kibontakozása, ami a földi életünkben nem teljesedhet ki. Van azonban ígéretünk arra, hogy az új égen és új földön, az Új Jeruzsálemben: „az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek, és maga az Isten lesz velük, és letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jankiáltás, sem fájdalom nem lesz többé.” (Jel 21,4)

Várjuk és kívánjuk ennek a tiszta, igazi örömmek a beteljesedését mindnyájunk életében, s majd a halálunk utáni örök életben. Ámen.

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk!

Taníts minket tisztán, valódi módon, a Te akaratod szerint élni! Segíts minket, hogy világosan lássuk és tapasztaljuk, hogy a Te örömed más mint a világ öröme, a Te szomorúságod más, mint a világ szomorúsága.

Add, hogy mindnyájan elnyerjük a csendes, valódi örömet, amit Te kínálsz nekünk! Hadd járja át a szívünket a Belőled táplálkozó józan derű és vidámság.

Add, hogy mindvégig tudjunk hálásak lenni azért, hogy a mi örömünkért és boldogságunkért a Te drága szent véreddel fizettél a kereszten!

Add, hogy botlásaink, bűneink miatt az örömünk el ne vesszen! Add, hogy örömünk a Te országodban végleg kiteljesedjen, Amen!

3.

AZ ÚRTÓL TANULT IMÁDSÁG*

Textus: Lk 11,1-4

„Történt egyszer, hogy valahol imádkozott, és mikor befejezte, így szólt hozzá egyik tanítványa: »Uram, taníts minket imádkozni, mint ahogy János is tanította a tanítványait.« Ő pedig ezt mondta nekik: »Amikor imádkoztok, ezt mondjátok: Mi Atyánk, szenteltessék meg a te neved. Jöjjön el a te országod. A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk naponként. És bocsásd meg a mi bűneinket, mert mi is megbocsátunk minden ellenünk vétkezőnek. És ne vígy minket kísértésbe.«”

„A Miatyánk a legnagyobb mártír a világon – mondotta Luther Márton –, mert – tette hozzá – igen-igen nagy baj, hogy a Mesternek ezt az imádságát mindenféle áhítat nélkül fecsegőké s gépiesen mormolják (...) Mert mindenki kínozza, visszaél vele, csak kevesen merítenek erőt belőle, s telnek meg örömmel, hogy helyesen használják.”

Kedves Testvérek! Egyházunk rendje szerint a Húsvét vasárnapja utáni ötödik vasárnap Rogate vasárnapja. Ezen a vasárnapon az igehirdetés az imádságról szól, a Mi Urunk által tanított imádságról tanulunk.

Miután Jézus befejezte, elvégezte imádságát, az egyik tanítvány szívében megfogant a vágy: mi is szeretnénk így imádkozni; s ezért így szólt a Mesterhez: taníts minket imádkozni!

Az imádságot tanulni kell. Üljünk le most mi is tanítványként Jézus lábaihoz és tanuljunk együtt az imádkozásról.

Először 1. Szóljunk az imádkozásról általában

* Elhangzott Budafoki evangélikus gyülekezetben, 1996. május 12-én.

2. Szóljunk a hamis és az igaz imádság különbségéről
3. Szóljon hozzánk az Úrtól tanult imádság minden egyes kérése külön.

I.

Az imádkozásról általában

Az imádkozásról nem könnyű beszélni, különösen akkor, ha az imádkozás iskolájában sokan talán még csak alsó osztályos tanulók vagyunk. Könnyebb lenne arról beszélni, hogy Isten igéjében megszólít bennünket, beszél hozzánk, hozzánk szól. S hogy nekünk hallgatni kell, mert a hit hallásból van, mondja Pál apostol.

Sokkal nehezebb arról prédikálni, hogy nemcsak Isten szól hozzánk, hanem nekünk is beszélni kell hozzá, hiszen mi csak dadogni, vagy szemlesütve mormogni tudunk. Egy egykori nagyszerű evangélikus püspök könyvet írt imádkozni tanulóknak ilyen címmel: Nem tudok imádkozni.

Pedig ha megszólítottak vagyunk, akkor nem elég mindig csak hallgatni, hanem előbb-utóbb válaszolnunk is kell. Ez az Isten szavára adott válasz az imádság.

Az imádás/imádság a kultusz minden vallás ismert, elengedhetetlen tartozéka. Keresztény hitünk sajátossága, hogy nem mi indulunk el, nem mi közelítünk Istenhez áldozat, kultusz, imádás formájában, hanem Isten igéjén keresztül már réges-régen megszólított, és újra és újra naponként ismét megszólít bennünket!

Az imádság hálaadással kezdődhet, mert valami történt. Húsz-harminc évvel ezelőtt, Isten-kereső tizenévesként naplót írtam, s naplómnak ezt a címet adtam – Adyt parafrázálva –: „Hitetlenül hívő imái”. (Ezt a címet is adhattam volna: „Isten, hol vagy?”)

Minden emberbe, a hitetlen emberbe is elülteti Isten az iránta érzett vágyat, a szomjúságot. A „hitetlenül hívőből” akkor lesz „hívő hívő” az ember, ha megismeri az Isten neki szóló

beszédét, a Szentírást. A Biblia ismerete, Isten igéjéből való rendszeres táplálkozás nélkül Adyval együtt „hitetlenül hívok” maradunk!

Ha azonban meghalljuk a Mester minket kereső, megszólító, megmentő hangját, „Ádám, hol vagy?”-át, akkor nekünk engedelmesen mennünk kell a hang irányába, s a megszólítottásra válaszolnunk kell: „Itt vagyok, Uram.”

A meghallgatás – írta valaki – a megszólítás bizalmától függ. Tudunk-e a szívünkkel és nem csak a szánkkal imádkozni? Képes-e imádságunk keresztény életünk egyértelmű jelévé, a lélek lélegzetvételévé válni?

Ezért kell szólnunk a hamis és az igaz imádság különbségéről.

II.

A hamis és az igaz imádság különbsége

Az imádsággal is könnyen vissza lehet élni, az igazi imádság helyett lehet azt hamisan, képmutatóan, önmagunkat becsapva gyakorolni.

A hamis imádság jellemző vonásai:

a) Ahelyett, hogy élnénk az Úrtól tanult imádsággal, és táplálkoznánk belőle – milyen gyakran visszaélünk vele: gondolataink máshol kalandoznak. Tényleg a Miatyánk a legnagyobb mártír a világon! – mint Luther is mondta.

b) A „kiimádkozás”. Az imádsággal való egyik legsúlyosabb, legpogányabb visszaélés, amikor saját akaratunk, vágyunk, elképzelésünk érvényesítésére akarjuk használni az Istent. Ez a „kiimádkozás” egocentrikus imádkozás, amely agresszivitásunk használati cikkévé degradálja Istent! Ez a „legyen meg az én akaratom” imádsága. A Miatyánk az ellenkezőt tanítja: „Legyen meg a Te akaratod - s ne az enyém!”

Amíg a hamis imádság egocentrikus – az igaz imádság teocentrikus. Az egocentrikus imádkozás azért pogány „bálványimádás”, mert az irányítani, korlátozni, befolyásolni akarja a

szuverén Istent. Luther írja: „Tanuld meg azt is, hogy Istent imádságodban soha ne kísértsd. Ne szabj eléje se időt, se mértéket, se célt, se módot, se személyt, kikötvén, hogy mikor, hogyan és hol segítsen. Majd eltalálja Isten az Ő megfoghatatlan bölcsességével. Mindazonáltal még a látszat ellenére se kételkedj abban, hogy imádságod bizonyára meghallgatásra talál!”

c) A szószátyárság, bőbeszédűség, locsogás. Az az imádság, amelyik nem intim, hanem bőbeszédű, amely az emberek elismerésére kacsint, az képmutató, hamis imádság. Az az imádság, ahol a szó díszletté, ornamentummá válik, és így elveszíti erejét, hamis imádság. Máté evangélista szerint Jézus így vezeti be a Miatyánkot: „Amikor imádkoztok, ne legyetek olyanok, mint a képmutatók, akik szeretnek a zsinagógákban és az utcasarkokon megállva imádkozni, hogy lássák őket az emberek... Te pedig, mikor imádkozol, menj be a te belső szobádba, és ajtódat bezárva imádkozz I Atyádhoz, titokban... Amikor pedig imádkoztok, ne szaporítsátok a szót, mint a pogányok, akik azt gondolják, hogy bőbeszédűségükért hallgattatnak meg. Ne legyetek hozzájuk hasonlók, mert tudja a ti Atyátok, mire van szükségetek, mielőtt még kérnétek tőle.” (Mt 6,5–8)

d) A „pánik-imádság”: újra és újra csak akkor fordulunk hozzá, ha bajba kerülünk, s elfelejtünk köszönetet mondani. Folytathatnánk annak illusztrálását, hogy milyen a hamis imádság, forduljunk inkább most az igaz imádság felé!

Az igazi imádság jellemzői:

Az igazi imádság a hála és a dicsőítés hangjával kell, hogy kezdődjön. Hála azért, hogy Isten megteremtett, megszólított és megváltott bennünket! Legyen ezért áldott az ő szent neve! Legyen ezért Övé a dicsőség örökkön örökké!

Az igazi imádság bűnvallás is: annak beismerése, megvallása és bevallása, hogy az Ő szentségéhez, tisztaságához képest mi mindig beszenyezettek, mocskosak, foltosak vagyunk – bűneink következtében letértünk az egyenes Útról.

Az igazi imádság hiten alapuló kérés – könyörgés, hogy visszatérjünk Hozzá, s adja meg azt, amire szükségünk van.

Az igazi imádság ugyanakkor védelem és oltalom, védőfal számunkra. Védekezés az Ellenséggel szemben, aki el akar téríteni az egyenes Útról. Az imádság annak a beismerése, hogy mi önmagunkban gyengék vagyunk az ördöghöz és táborához képest, aki ha reánk tör, biztosan eltapos bennünket. Az imádságban Istenhez menekülünk, Istenhez tartozunk: Ő a mi erős várunk!

Az igazi imádság a szív kinyitása. Az Istentől távol került ember bűnös, a szíve zárt és kemény. A keményszívű emberek pedig nem tudnak imádkozni. Az Istenhez megtért ember korábban görcsbe rándult szíve felenged, „megpuhul”, kinyílik Isten felé, és aztán csak ömlik belőle az imádság! Az igazi imádság a keresztyén lélek lélegzétvétele: *„Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus.”*

Az igazi imádság a szavakon való csüngés. Luther írja: „Az az igazi imádkozás, amikor rajta csüngünk szívvel-lélekkel az imádság minden szaván, gondolatán elejétől végig.”

Az igazi imádság: koncentrált munka és kemény harc. Az igazi imádság erős odafigyelést, koncentráltást igényel; a dekoncentrált, a gondolatban elkalandozó imádság isten-káromlás. Luther egy borbélyhoz így írt az imádkozásról: ahogy egy borbélynak is a beretvéra kell koncentrálnia, nehogy elvágja a száját, a nyakat: az imádság is egészen igényli a szívet!

Az igazi imádkozás példája Jézus. A Gecsemáné-kertben hosszasan imádkozott, még neki is szüksége volt egy angyalra, aki erősítette őt. „Halálos gyötrődésben még kitartóbban imádkozott, és verejtéke olyan volt, mint a földre hulló nagy vércseppek.” (Lk 22,44)

Az igazi imádságnak modelljei vannak: Mózes, Dávid zsoltárai, Salamon templomszentelési imája (2Krn 6), Illés, Jeremiás imái. A zsoltárok könyve volt Jézus imádságos könyve.

Vannak szabad és kötött imádságok. Nagy dolog a szabadon megfogalmazott imádság, de ne tartsuk alacsonyabb rendűnek a kötött imádságokat! Jézus is kötött imádsággal, a zsoltárok szavával imádkozott a kereszten: „Én Istenem, én Istenem, miért hagyta el engem?”, és kötött imádságot tanított nekünk is.

Ordass püspök írja az imádságos könyvben: „Elmondott imádságaink a mennyben együtt vannak. A múlt egy-egy imádsága olyan izzó lehet Isten oltárán, hogy ha odavisszük melléje magunk kihűlt szívét, az is áttüzesíti.

III. A Miatyánk

Végezetül, szóljunk most már a modellek modelljéről, a Miatyánkról, az Úrtól tanult imádságról. Hadd idézzem ismét Luthert: „Én még ma is úgy csüngök a Miatyánkon, mint a gyermek: magamba szívom, s mint öreg ember sem tudok vele betelni. Ez a legdrágább imádságom. Jobban szeretem még a Zsoltárok könyvé-nél is, pedig azt nagyon kedvelem, mert hisz az a legjobb ima-könyv. Valóban, a Miatyánkon meglátszik, hogy igazi Mester sze-rezte és tanította.”

Az Úrtól tanult imádságot két evangélista jegyezte föl: Máté evangéliumának 6. fejezetében találjuk a hosszabb, a „teljes” változatot; mai textusunkban a rövidebb változatot.

Máténál

Megszólítás – hosszabb

7 kérés

Dicsőségmondás (doxológia) Nincs doxológia

Lássuk tehát a Miatyánk „anatómiáját”, vegyük sorra a kéréseket egyenként – gondolkodjunk röviden arról, hogy mit és miért kérünk a Mi Urunktól a mindennapi imánkban!

Lukácsnál

Megszólítás – rövidebb

5 kérés

Megszólítás

[Mi] Atyánk, [ki vagy a mennyekben]

Két fontos jellemző vonást figyelhetünk meg:

- 1) Atya = Abba: rendkívül bátor, személyes megszólítás. Az Ószövetség csak az Úr megszólítást ismeri, ez pedig olyan, mintha azt mondanánk „Apuci”, „Papánk”. Isten nem félelmetes idegen Fenség, hanem olyasvalaki, aki atyai

szeretettel fordul hozzánk, mi pedig gyermeki bizalommal szólíthatjuk meg úgy, ahogy engem is megszólít a hároméves Lenci és hétéves Félix fiam.

- 2) Nagyon fontos a többes szám első személy: a Krisztus-követés közösségi jellegére mutat rá – nemcsak az én atyám, a te atyád, hanem a mi atyánk. Mi Krisztus-követők mindnyájan testvérek vagyunk Krisztusban: vertikálisan: atya – gyermek viszony, horizontálisan: testvéri viszony van. Méltán imádkozzák a Miatyánkot úgy, hogy a hívők megfogják egymás kezét!

1. kérés:

Szenteltessék meg a Te neved!

Isten neve szent. Nekünk nem szabad azt hiába venni – megszentelteleníteni. Megszenteltelenítjük a tévtanítással, megbotránkozató életmódunkkal, méltatlan használattal.

2. kérés:

Jöjjön el a te országod.

Isten országa akkor is eljön, ha mi nem kérjük, de fontos, hogy azt kérjük: hozzánk jöjjön el. Hinnünk és akarnunk kell, hogy megszabadulunk az ördög országából – jelenleg ugyanis ő a világ fejedelme. Szívünkben kell forгатni, amit Jézus mondott: „keressétek először az Isten országát és az ő igazságát – a többi majd megadatik nektek.”

3. kérés:

Legyen meg a Te akaratom, mint a mennyekben, úgy a földön is.

Ez a kérés csak Máténál szerepel, Lukácsnál nem. Azért imádkozunk, hogy az Isten akarata legyen meg, ne az ördögé, ne azoké, akik üldözik Isten szent igéjét, és ne azoké, akik országát gátolni szeretnék.

4. kérés:

Add meg a mi mindennapi kenyerünket.

Ebben a kérésben a világi dolgokért könyörgünk. Mindent Istentől kapunk: táplálékot, anyagi javakat, felsőbbiséget, kormányzatot, társakat stb. Minden anyagi jó Istentől van, azért kérjük, hogy tudatosítsuk magunkban, hogy mi mindenért lehetünk hálásak Neki.

5. kérés:

És bocsásd meg a mi bűneinket, mert mi is megbocsátunk minden ellenünk vétkezőnek.

A bűn szóra az eredeti görögben az „adósság” szót találjuk. A bűnesettel Istent megraboltuk, adósai lettünk. Jézus Krisztus az adóslehelünket a keresztre szegezte, ezért nekünk is el kell engedni mások adósságait. Akkor is meg kell bocsátanunk, ha a másik nem kéri a bűnbocsánatot! Mert mennyei Atyánk nekünk is elengedte az adósságunkat!

6. kérés:

És ne vígy minket kísértésbe.

Ne szolgálts ki bennünket a Sátánnak, az Ellenségnek. Luther a Nagykátében írja: „Ez az imádság azonban főként legnagyobb ellenségünk, az ördög ellen szól.” Itt arra kérjük Istent, hogy segítsen nekünk helytállni, megmaradni, megállni a hitben, hiszen az ördög állandóan környékez minket! Az egyháztörténelemben, a közelmúltban is nagy hívők nagyokat estek. Megkísértettek és alulmaradtak. Adja Isten, hogy velünk ne így legyen!

7. kérés:

De szabadíts meg bennünket a gonosztól.

Ez a kérés is csak Máté evangéliumában található meg, mintegy összefoglalva az összes eddigi kérésünket. Csak akkor szabadulunk meg minden bajtól és szenvedéstől, büntől és gonoszságtól, ha Isten végleg legyőzi a Gonoszt.

A döntő csata már eldőlt, mert Krisztus kereszthalálával legyőzte a legnagyobb Ellenséget. A győzelmi nap kihirdetése – a

virradat – azonban még nem érkezett el. A jelenben a „már igen” és a „még nem” feszültségében valljuk Urunk váltságot szerző halálát és feltámadását, és várjuk az Ő dicsőséges eljövetelét! Ámen!

Imádkozzunk Luther szavaival!

Mennyei Atyánk, édes Istenünk!

Haszontalan, bűnös emberek vagyunk, méltatlanok arra, hogy szemünket, szívünket Hozzád emeljük, s imádkozzunk. De Te mindnyájunknak megparancsoltad, hogy imádkozzunk és megígérted, hogy meghallgatsz bennünket. Te magad tanítottál bennünket drága fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által, mit és hogyan imádkozzunk. Ezért a Te parancsolatod szerint Néked engedelmeskedve jövünk.

A Te kegyelmes ígéretedre bízunk magunkat, és a Mi Urunk, Jézus Krisztus nevében imádkozunk a földön lévő minden szent keresztény híveddel együtt, ahogyan Ő tanított minket: Mi Atyánk... Ámen.

4.

NÖVEKEDÉS ÉS ROTHADÁS*

Textus: Mt 13,31–33

„Hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, amelyet fog az ember és elvet a szántóföldjébe. Ez kisebb ugyan minden magnál, de amikor felnő, nagyobb minden veteménynél, és fává lesz, úgyhogy eljönnek az égi madarak, és fészket raknak ágai között... Hasonló a mennyek országa a kovászhoz, amelyet fog az asszony, belekever három mérce lisztbe, míg végül az egész megkel.”

Egy kisebbségi evangélikus egyház tagjainak, a kis Magyarországon élő hittestvérek üdvözlését és imádságát szeretném tolmácsolni Nektek.

Először vagyok közöttetek, először ebben a hatalmas és gyönyörű országban. Nagy várározással jöttem ide, mivel sokat olvastam arról, hogy egyházatok és teológusaitok mily nagy hatást gyakoroltak egykori püspökünkre, Ordass Lajosra, aki a kommunizmus egyházüldözése idején a rendíthetetlen keresztény hit és megállás szimbólumává vált.

A mai vasárnapon az üdvözlések átadásán túl más feladatom is van: nem felszentelt lelkészként, hanem Jézus Krisztus hangjára figyelmesen hallgató civil szolgaként az evangéliumot szeretném hirdetni közöttetek.

Jézus nem dogmatikus teológus volt, talán nem is nevezhetnék teológusnak a szó mai értelmében. Zsidó rabbi volt, aki az Isten országáról tanított. Sohasem elvont formulákat, absztrakt fogalmakat használt, hanem tanításához a hétköznapi élet nyelvéből vette a

* Elhangzott a svédországi Linköping Tannefors gyülekezetben, 1999. február 7-én.

képeket. Képeket, egyszerű példázatokot használt, hogy mindenki értse, mit is akar mondani. A hallgatóságot gyakran a szokásosba rejtett szokatlan fordulat döbbsentette meg.

Mily szerencsés helyzetben vagyunk a mai vasárnapon itt Linköpingben, hogy ugyanazokat a példázatokot hallhatjuk, amit Jézus kétezer évvel ezelőtt mondott tanítványainak!

A következőkben két iker-példázatra figyelünk, amelyek egy olyan példázat-sor végén található, amelyek a korabeli mezőgazdasági élet képeit alkalmazzák. Ezek a magvetőről, a búzáról és a konkolyról és a mustármagról és a kovászról szóló példázatok. Az utóbbi két példázat sűrített képben villant fel egy folyamatot, ami az Isten országának *növekedését* illusztrálja.

A következőkben először mindkét példázatot külön vesszük szemügyre, majd *két példázat kapcsolatát kutatva próbáljuk megfogalmazni mondanivalónkat.*

I.

A példázatok külön-külön

A mustármag

„Hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, amelyet fog az ember és elvet a szántóföldjébe. Ez kisebb ugyan minden magnál, de amikor felnő, nagyobb minden veteménynél, és fává lesz, úgyhogy eljönnek az égi madarak, és fészket raknak ágai között...”

E villanásszerűen rövid példázatban négy dolgot figyelhetünk meg: az aktívan dolgozó magvetőt, a mustármagot, mely hatalmas lehetőséget rejt magában, a talajt, amely befogadja a magot és végezetül a szárba szökkenő növény növekedését. Mit is jelképeznek ezek? Istent? Az igét? A világot? Isten országát vagy az egyházat? Mindez lehetséges, de talán nem oly egyszerű a beazonosítás.

Jézus azt kívánja hangsúlyozni, hogy a *legapróbb* magból a *leghatalmasabb* fa nőhet ki. A legkisebből – a legnagyobb!

Mintha a kereszténység történetét sűrítette volna Jézus egy egyszerű dinamikus képbe! Jézus tanítványai egyszerű emberek voltak, a társadalom lenézettjei, s ezek az emberek egyszer csak az egyház oszlopai lettek! Senkik voltak és mindenek lettek!

A mustármag olyan hatalmas fává fog növekedni, amelyen madarak lakoznak.

A növekedő fa képét több helyen is megtaláljuk az Ószövetségben, Ezékiel és Dániel prófétáknál, valamint a Zsoltárookban. Ezékiel arról ír, hogy a cédrus olyan magasra nő, hogy Isten letör róla egy gyenge hajtást és elplántálja azt (Ez 17,22–24). Dániel könyvében Nebukadneccar király lát álmában egy növekedő fát és azt hallja, hogy Isten kivágtja azt, de tövét gyökerestül a földben hagyja. (Dán 4,1–15) Mindezek a képek persze az *emberi növekedést és a világi hatalmak ambícióit* illusztrálják. Isten azonban ilyenkor közbeavatkozik, s megment magának egy részt, Izrael *maradék*-át. (Jer 31,7)

A mustármagról szóló példázat viszont Isten országának *belső növekedését* jeleníti meg. Amíg emberi-világi kezdeményezések nagy hangon, büszkén indulnak, de szálnalmas módon érnek véget (például a Babel tornya), addig Isten országának *szereny a kezdete*, ám nagyszerű és dicsőséges a végkifejlete.

A kovász

„Hasonló a mennyek országa a kovászhoz, amelyet fog az asszony, belekever három mérce lisztbe, míg végül az egész megkel.”

Ez a példázat az otthoni életből meríti a képet. Hát nem örülhetünk, hogy Urunk ennyire nem a nemek szerint személyválogató: előbb egy férfi, most meg egy háziasszony szimbolizálja az Isten országának növekedését!

Minden jó háziasszony valami idegen anyagot, kovászt kever a tésztába, hogy az megdagadjon. A kovász (vagy az élesztő) ugyanúgy idegen a tésztától, mint ahogyan Isten ígéje is idegen számunkra. Továbbá belülről kifelé hat (hasonlóképpen vagyunk mi is: ha a világot meg akarjuk választani, akkor a szívünkben kell

azt elkezdeni). Végezetül a kovász rejtett és láthatatlan, de éppen e rejtett, láthatatlan erő miatt történik a növekedés.

E rövid példázat arról szól, hogy a rejtett kovász mily nagy hatással lehet a növekedésre.

II.

A két példázat kapcsolata

Miért hangzik el e két példázat egymás után? Ugyanarról szólnak? Vagy csak hasonlóak? Vagy egészen másról? Csupán esetleges, hogy egymás után következnek? Az utóbbi csak megerősíteni akarja az elsőt? Vagy talán módosítani?

A következőkben egy rövid értelmezést szeretnék megkockáztatni, annak alapján, hogy a „kovász” két különböző értelemben fordul elő az Újszövetségben.

A fent idézett példázatban Jézus pozitív értelemben, *in bonam partem* használja a képet, ám vannak olyan helyek az Újszövetségben, ahol negatív értelemben, *in malam partem* találkozunk a szóval. Jézus így figyelmezteti tanítványait: „Óvakodjatok a farizeusok kovászától, vagyis a képmutatástól” (Lk 12,1) Pál apostol ekképpen figyelmezteti a korinthusi gyülekezetet: „Takarítsátok ki a régi kovászt, hogy új tésztává legyetek!” (1Kor 5,7)

Talán nem tévedünk, ha a kovász szimbólumának két jelentését megpróbáljuk összekapcsolni, ugyanis a kovász egyszerre a *növekedés és hanyatlás, az érés és a rothadás* szimbóluma.

A kovász tehát olyan hatóanyag, amely felgyorsítja a növekedést, ám egy idő után a rothadás eszköze lesz.

A kovászáról szóló példázatot Jézus közvetlenül a mustármagról szóló példázat után mondta el, hasonlóképpen a búza és a konkoly példázatahoz, amely a magvetőről szóló példázat után hangzott el.

Igen, Isten országának története egy rejtett, de erőteljes növekedést mutat.

Ámha csak a mustármag példázatát hallottuk volna, könnyen és felelőtlenül azt gondolhatnánk, hogy az Isten országának története egy olcsó siker-történet!

De erről szó sincs. Isten országának története távolról sem egy triumfáns siker-történet. Jézus figyelmezteti tanítványait, hogy a kereszténység növekedése folyamatában veszélyek leselkednek rájuk.

Egyéni, fiziológiai életünkben, a testünkben közvetlenül is tapasztalhatjuk, hogy a növekedés és a hanyatlás, az érés és a rothadás ugyanaz a folyamat.

Shakespeare *Ahogy tetszik* című komédiájában a melankolikus Jacques mondja a következőket:

„Így óráról órára egyre érünk,
s így óráról órára, rothadunk”

Nem fedezhetjük-e fel a kereszténység történetében is e Janus-arcúságot? Hány olyan mozgalom volt, amely csodálatosan kezdődött és kudarccal végződött!

Büszkék vagyunk, hogy a kereszténység századunkban mily nagy sikereket könyvelhet el magának az egység keresésének folyamatában. Hálásak lehetünk azoknak, akik életüket tették fel arra, hogy a megosztott kereszténységben látható egység jöhessen létre.

De biztosak vagyunk mi abban, hogy a huszadik század végén a mi hitünk nagyobb, mint a 16. századi reformátori őseinkké? Nem azt kérdezte Jézus, hogy talál-e az Emberfia a földön, amikor visszajön? (Lk 18,8) Minden növekedés rothadás is egyszerre: „óráról órára egyre érünk / óráról órára, rothadunk”.

Miután láttunk a kovászról szóló példázat drámai kettősségét, térjünk csak vissza a mustármagról szóló példázathoz!

Valóban igaz, hogy az Isten országáról szóló történet egy növekedésről szól, de ne gondoljuk egy pillanatra sem azt, hogy ez a növekedés problémamentes!

A kovászról szóló példázatot talán úgy is felfoghatjuk, hogy az *korrektívum*, nevezetesen a mustármagról szóló példázat könnyed félreértésével szembeni korrektívum.

Jézus *vígasztal és figyelmeztet is minket egyszerre*. Igen egy csodálatos siker-történet részei vagyunk, de egy percre se legyünk naivak, büszkék vagy triumfánsak!

Csak a kovásztól szóló példázat figyelmeztető korrektívumának megértése után értékelhetjük igazán a mustármagról szóló példázatot. Csakis ha megértettük a növekedésben rejlő örömeket és veszélyeket, csakis akkor reménykedhetünk, hogy a hatalmas fa árnyékában a madarakkal együtt élvezhetjük a védettséget.

Ekkor már tényleg felszabadultan örülhetünk az Isten országában elnyert oltalmunknak, s biztonságos fészkünkben boldogan énekelhetünk együtt a madarakkal! Ámen

5.

MEGIGAZULÁS*

Textus: Gal 5,4–6

„Akik törvény által akartok megigazulni, elszakadtatok a Krisztustól, a kegyelemből pedig kiestek. Mi ugyanis a Lélek által, hitből várjuk az igazság reményességét. Mert Krisztus Jézusban nem számít sem a körülméltelkedés, sem a körülméletlenség, csak a szeretet által munkálkodó hit.”

A mai vasárnap hármas ünnep. Először is: istentisztelet, a Szentháromság utáni 22. vasárnap. Másodszor: ma éppen vasárnapra esik a reformáció ünnepe, amit mi evangélikusok és reformátusok – különösen itt Magyarországon – évről évre kitüntetetten ünnepelünk. Harmadszor: a mai napon, ebben az órában, ezekben a percekben a németországi Augsburgban (Ágostában) – ahol evangélikus hitvallásunkat 1530-ban megfogalmaztuk – a Római Katolikus Egyház és a Lutheránus Világszövetség közös nyilatkozatot ír alá arról, hogy a megigazulás ma újra és közösen megfogalmazott tanítása nem esik a Tridenti Zsinat elítélő határozatai alá, és az evangélikus hitvallások elítélő nyilatkozatai sem illetik a Római Katolikus Egyház most kifejezésre juttatott tanítását.

Egyházunk által a mai vasárnapra előírt igeszakasz éppen a megigazulás kérdéséről szól. Reformátor őseink számára központi kérdés volt a hit általi megigazulás, ill. a hit általi megigazítás kérdése: szerintük ezen a tételen áll vagy bukik a keresztyénség ügye. Keresztyén hitünk leglényegéről van szó tehát, s ezért is illő

* Elhangzott a miskolci evangélikus gyülekezetben, 1999. október 31-én.

és méltó, hogy figyelmesen hallgassuk meg a Szentírás és reformátor őseink erről szóló üzenetét és tanúságtételét!

Sokat hallottunk már erről gyermekként hittanórán, konfirmációra való készüléskor, vagy éppen a reformáció napján. De értjük-e ezt a tanítást, beszéljük-e még a hit nyelvét? Nem vált-e számunkra afféle régimódi, elkoptatott „papos” üzenetté, mára már nem sokat mondó, úgy nevezett „kánaáni nyelvvé”? Próbáljuk meg újra kibontani, élővé tenni e tanítás régi és ma is aktuális üzenetét!

I.

Amióta ember él a földön mindig is volt valami elképzelése arról, hogy létezik valami nála magasabb rendű lény, aki a „végső valóság”, a „véső értelem”, aki valamiképpen még gondot visel róla, s akihez krízis-helyzeteiben bátran kiálthat: „Én Istenem!” (Harcos ateisták mindig csak kevesen voltak.)

Aztán azt is tapasztalta az ember, hogy valami alapvetően elromlott az Isten–ember kapcsolatban. „Ha van Isten, miért ilyen rossz, szerencsétlen az életem?” „Miért van bűnözés, igazságtalanság, nyomor, szegénység, szenvedés, halál? Most halottak napja előtt sokan gondolunk elveszített szeretteinkre.

Hitünk szerint Isten folyamatosan gondoskodott arról, hogy az ember engedetlensége miatt megromlott viszony helyre álljon, s az ember Istenéhez haza találjon. Először Izraelt választotta ki magának a népek tengeréből, s kinyilatkoztatta magát neki. Törvényt adott neki, amiben megmutatta, hogy mi a jó és mi a rossz.

A zsidó nép ezért tapasztalta és tudta is, hogy a bűn az Istentől való eltaszítottság állapota. Azt, hogy Isten jóságából, szeretetéből teremtette az embert, de az ember nem tud ennek a szeretetnek megfelelni. A bűntudat rémisztő felismerése, hogy adósok vagyunk, s nem tudunk semmit törleszteni!

Amikor Isten kinyilvánítja hatalmas lényét, szentségét, tisztaságát, akkor az ember megrémül, kétségbe esik saját tisztátalansága, fertőzöttsége vagy adóssága miatt. Ézsaiás így kiált fel: „Jaj nekem! Elvesztem, mert tisztátalan ajkú vagyok, és tisztátalan

ajkú nép között lakom. Hiszen a Királyt, a Seregek Urát látták szemeim!” (6,5)

De Isten segít azon, aki bevallja, elismeri elveszettségét. Megérint egyeseket (mint ahogyan Ézsaiás száját megérintette égő parázssal), törvényeket ad és áldozati előírásokat is kiszab. Az Öszövetség embere tudja, hogy a prófétára, Isten emberére hallgatni kell, a törvény parancsainak eleget kell tenni, s a bűne miatt rendszeresen áldoznia kell Istennek. A zsidók egy szimbolikus állatra, bárányra vagy kosra helyezték a nép bűnét és megölték azt.

Ebben a folyamatban Isten szeretetének legnagyobb megnyilatkozása az volt, hogy ő maga hozott áldozatot az emberért, amikor egyszülött fiát halálra adta. Tehát immár nem az embernek kell meghoznia, hanem Isten hozott áldozatot értünk. A büntelent bűnné tette értünk, amikor egyszülött fiát mint áldozati bárányt feláldozta értünk.

Krisztus értünk hozott helyettes áldozatának ez a lényege: ő az Isten báránya, aki magára veszi a világ bűneit, s a keresztfán elszenvedí a bűnt illető halált, a megsemmisülést, a kárhozatot. Krisztus halálával kifizette a mi adósságunkat, amit nekünk kellett volna törleszteni, ahogy Pál mondja: „a keresztfára szegezte az adóslevelünket”. Érettem és helyettem.

A bűn elnyerte büntetését, de a bűnös ember mégis megmenekült: Isten igazsága sem sérült és irgalmassága is megmaradt. Ez a kiengesztelődés nagy drámája: Krisztus kereszthalálában az ember kibékül Istennel.

Ha bűneimet Isten magára vette, ha elszenvedte a bűn büntetését helyettem, akkor én csodálatosképpen megmenekültem. Isten ezt tette érettem és éretted! Érted, hogy *érted*? *Megérted*, hogy *Teérted*? Érted és értem történt ez testvérem! Rajtunk kívül valami hatalmas dolog történt érettünk.

Ezért nekem nem kellett sem egykor, sem ma bármit is tennem. Csak egy dolgot: elfogadni. Ingyen kegyelemből: De ez nem olcsó, hanem drága kegyelem! (Bonhoeffer) Ha elfogadom, hogy önmagamban elvesznék, de az ártatlan Krisztus halála

megment, „kivált” engem, akkor Krisztus igazsága, büntelensége nekünk tulajdoníttatik. Miénk lesz az ő igazsága!

A Biblia ezt sokszor a ruha képével illusztrálja: „minden mi igazságunk olyan, mint a szennyes ruha” (Ézs 64,5). De Isten elveszi bűnünket (a szennyes ruhát), s díszes ruhát ad ránk (Zak 3,4), mint ahogy a tékozló fiúra is a megbocsátó Atya a legszebb ruhát adja (Lk 15,22). „Menyegzői ruhát” kapunk, „Krisztusba öltözünk” – „boldog, aki vigyáz és őrzi az ő ruháját” – olvassuk a Jelenések könyvében (16,15).

Ez a hit általi megigazulás titka. Elfogadjuk-e ezt a ruhát, elfogadjuk-e, hogy Krisztus után nincs szükség a törvény betöltésére, áldozatok hozatalára, hogy a törvényt nem nekem kell betöltenem, mert Krisztus betöltötte azt az értem hozott áldozata szeretetével? A törvény betöltése a szeretet.

Luther úgy beszél a megigazulásról, hogy az olyan, mint egy csodálatos cserereskedelem: én odaadom a bűnömet (fenti képpel élve: a szennyes ruhámat), cserébe pedig örök életet (menyegzői ruhát) kapok ajándékba.

Luther egy másik szép hasonlata szerint a Krisztusban való hit olyan, mint egy eljegyzés: „Ha a hívő ember Krisztushoz kötötte, krisztussal jegyezte el magát, akkor a tiszta és büntelen vőlegény a hit gyűrűjéért magára vállalja a menyasszony bűnét, s a menyasszony pedig ajándékkul kapja a vőlegény folt nélküli örök igazságát és üdvösségét.”

A keresztény hit ezért nem egy hit a világvallások közül, hanem *krisztushit*. Nem a cselekedetem, hanem a hitem tulajdoníttatik igazságnak. Ennek ószövetségi példája Ábrahám, „aki hitt Istennek, és a hite tulajdoníttatott néki igazságnak”.

II.

Eddig arról szoltunk, ami megtörtént. A felszabadulásról, az örömhírről, vagyis az evangéliumról. Most azonban lássuk, hogy mi történt e történettel. Az ember felejtő, félreértő lény, aki történelme folyamán újra meg újra elfelejt emlékezni. Azt figyeljük

majd meg, hogyan értették félre ezt az üzenetet 1) Pál apostol idejében az első keresztyének (a galáciabeliek), 2) a 16. századi katolikus egyház, 3) s miképpen kísért a protestantizmusban ma is a félreértés veszélye.

1. Pál és a galáciabeliek

Pál apostol ebben a levélben azokhoz szól, akik egyszer már elfogadták és megértették ezt az üzenetet. A galaták között egyszer csak azonban elterjedt az a zsidó-keresztyén tanítás, hogy a törvényt is szigorúan be kell tölteni megigazulásunk érdekében. Azt kezdték hirdetni, hogy a pogányból lett keresztyéneknek a régi zsidó szokás szerint körül kell metélkedniük.

Pál apostol ezt nagyon veszélyesnek tartja, s azt gondolja, hogy a galaták Krisztusban nyert szabadságukat veszítik el, és ismét a törvény szolgasága alá kerülnek. Pál apostol Ábrahám két feleségétől és a tőlük származó két fiával szimbolizálja a két szövetséget és állapotot. A rabszolganő Hágártól született fiú a szolgaságot, míg a Sárától született gyermek az ígéretet, a szabadságot jelképezi.

Kemény szavakkal szól a galatákhoz Pál: kiestek, „kiszakadtok”, „kidobódtok” a kegyelemből. A levél elején Pál apostol kétszer is átkot mond azokra, akik más evangéliumot hirdetnek, vagy akik el akarják fordítani az evangéliumot. Az igazságot, a megigazulást a Lélek szabadságában, csakis hitből lehet várni, nem pedig cselekedetekből, a körülmetélkedés betartásából.

Krisztusban szabadság van, s ebben a szabadságban kell szilárdan megállni, s nem szabad újra a szolgaság igájába hajtani nyakukat (5,1). S ha így van, akkor nem számít sem a körülmetélkedés, sem a körülmetéletlenség, csak a szeretet által munkálkodó hit. Nem a mi szeretetünk, hanem az Isten szeretete által munkálkodó hit. S ha az Istentől kapott krisztushit él és dolgozik bennünk, akkor az természetesen gyümölcsöket, jó cselekedeteket is terem.

2. *Luther és a katolikus egyház*

Luther a katolikus egyháznak hirdette új erővel a hit általi megigazulás tanítását. Ha Krisztus halála után egy-két évtizeddel a galatáknál eltorzult ez a tanítás, miért ne torzult volna el a másfél évezredes kereszténység ideje alatt?

A középkori egyház az érdemszerző cselekedetekre helyezte a hangsúlyt: „Az üdvösséget ki lehet érdemelni!” – tanították. Szerzetesi életformára, böjtre, jó cselekedetekre van szükség.

Ennek legriasztóbb megnyilvánulása volt a bűnbocsánati cédulák árulása. Tetzl János azt hirdette: minél többet fizet a bűnös, annál kevesebbet kell majd szenvednie a purgatóriumban. Luther és a reformátorok ezzel a torzulással szemben hirdették újult erővel a hit általi megigazulás tiszta tanítását. Luther jól ismert „toronyélménye” volt, amikor a Római levélben felfedezte a Habakuk könyvére vonatkozó utalást: „Az igaz ember pedig hitből él.” Vagyis: a hitem lesz az én igazságom.

3. *A mai protestantizmus*

Végezetül a mai protestantizmushoz is szól a Biblia radikális üzenete. Nálunk minden rendben van? Ha a kora-keresztények eltorzulhattak, a középkori egyház eltorzulhatott – mi protestánsok nem torzulhattunk el? Mi csak „fejlődhet-tünk”? Isten ígéje fényében nekünk is újra és újra önvizsgálatra van szükségünk!

Nagy dolog és hálásak vagyunk Istennek azért, hogy az elmúlt évek ökumenikus párbeszéde oly eredményekhez vezetett, hogy ma Ausburgban ünnepélyesen aláírják a közös nyilatkozatot. Örüljünk az egység felé megtett hatalmas útnak.

De örömünk ne váljon – a ránk oly gyakran jellemző – eufóriává, s ne a külső, látványos ünnepekre figyeljünk, hanem Isten ígéjére! Arra, hogy mit is jelent a megigazulás a mi életünkben. Mert ha csak a látványos eseménnyel foglalkozunk, akkor

„dicsekszünk”, akkor mi is csak a cselekedetekre koncentrálnunk – s így mi is kieshetünk a kegye-lemből! Talán nyugtatjuk magunkat, hogy íme a megvételés jócselekedetét gyakoroljuk, s ezzel máris érdemeket osztogatunk önmagunknak.

Ne a televízióra, a hangos híradásra, a sajtónyilatkozatokra, a külsőséges ceremóniákra figyeljünk, hanem arra benső ceremóniákkal meg nem jeleníthető tartalomra, hogy Isten a Krisztusban megbékéltette magával a világot, s arra, hogy ezt csak hittel lehet elfogadni, csak hit által lehet megigazulni.

Maradjunk meg szilárdan e hit szabadságában, amelyre Krisztus hívott el minket. S ha ezt hisszük, akkor örök életünk van. S ekkor az egész kereszténységgel együtt valljuk:

„Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen!”

Ámen!

Imádkozzunk!

Mennyei Édes Atyánk!

Köszönjük, hogy e csodálatos világra teremtéssel bennünket. Köszönjük, hogy nem hagytad, hogy a bűn sötéttségében maradjunk, s embereid, prófétáid által inttéssel és vezetéssel bennünket. Köszönjük, hogy a bűn rabságából Szent Fiad kereszthalála által kiváltottál bennünket. Köszönjük, hogy Krisztus érdemeért igaznak tartasz minket. Köszönjük, hogy érthetetlen kegyelmed által lehetővé teszed, hogy megigazulásunkat hittel elfogadjuk.

Kérünk Téged, hogy tarts meg bennünket e tiszta hitben, kérünk segíts megállnunk, hogy el ne bukjunk, az evangéliumodat el ne felejtsük, nehogy hamis evangéliumra figyeljünk, és annak örvendezzünk. Vezesd bölcsen az egység keresőit, a megbékélés munkálóit és áldd meg a jó ügy érdekében tett fáradozásait!

De kérünk, vigyázz népedre, a mi emberi igazságunk nyugodtan vesszen, de a Te örök igazságod egy jöttányit se repedjen! Ámen!

6.

„AZ IGAZ ÉS A HAMIS VALLÁSOSSÁG”*

Textus: Lk 12,1–12.

„Miközben megszámlálhatatlan sokaság gyűlt össze, úgyhogy majd letaposták egymást, beszélni kezdett, de először csak tanítványaihoz: »Óvakodjatok a farizeusok kovászatól, vagyis a képmutatástól. Nincsen olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződnék, és olyan titok, amely ki ne tudódnék. Ezért tehát amit a sötétségben mondtatok, azt a világosságban fogják hallani, és amit fülbe sűgva mondtatok a belső szobában, azt a háztetőkről fogják hirdetni. Nektek, barátaimnak mondom: Ne féljetek azoktól, akik megölik a testet, de azután többé nem árthatnak. Megmondom nektek, kitől féljetek: attól féljetek, akinek azonfelül, hogy megöl, arra is van hatalma, hogy a gyehennára vessen. Bizony, mondom néktek: Tőle féljetek.«

»Ugye öt verebet adnak két fillérért: mégsem feledkezik meg közülük egyről sem az Isten. Nektek pedig még a hajatok szálai is mind meg vannak számlálva. Ne féljetek, ti sok verébnél értékesebbek vagytok!«

»Mondom nektek: ha valaki vallást tesz rólam az emberek előtt, az Emberfia is vallást tesz arról az Isten angyalai előtt. Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt én is megtagadom az Isten angyalai előtt. Ha valaki az Emberfia ellen szól, annak megbocsáttatik, de aki a Szentlelket káromolja, annak nem bocsáttatik meg.«

»Amikor a zsinagógákba a hatóság és a felsőbbség elé hurcolnak titeket, ne aggódjatok amiatt: hogyan vagy mivel védekezzetek, vagy mit mondjatok, mert a Szentlélek abban az órában megtanít majd titeket arra, amit mondanotok kell.«”

* Elhangzott Móron ill. Pusztavámon az evangélikus gyülekezetben, 2000. október 31-én.

Október 31-e van, s ilyenkor évről évre a reformációt ünnepeľjük. A reformáció nem valami újat akart hozni, hanem arra akarta ráirányítani a figyelmet, ami mindig is megvolt, csak amit emberi bűneink, egyházunk mulasztásai miatt elfelejtettünk.

Keresztény hitünk szerint ugyanis az ember és az Isten közötti, az emberi bűn okozta néma hallgatás csendjét Isten törte meg azáltal, hogy beszélt hozzánk, megszólított bennünket az ő igéjében.

Az isteni ige, a beszéd teremtette az egyházat és nem fordítva. Az egyház akkor élt és virágzott, amikor az isteni ige erővel és hitelesen megszólalhatott. Amikor nagyhatalmi, politikai ambíciók fűtötték az egyházat, akkor elnémulásra ítéltetett Isten igéje.

Így volt ez a középkorban. Az oltár a trónussal szövetkezett, az egyháznak nemcsak a lelkek, hanem a királyok felett is hatalma volt. A külső erő azonban benső erőtlenséggel társult, burjánzott a tévtanítás:

- papi hivatalokat pénzért lehetett megszerezni
- búcsúcédulák megvásárlásáért a léleknek a purgatóriumbeli szenvedését helyezték kilátásba
- terjedt a babona.

Luther fellépése benső nyugtalanságából adódott: elégedetlen volt kora hamis vallásosságával, de bizonyára nem lett volna bátorsága fellépni, ha nem szólítja meg őt Isten igéje: „Szívem az Isten igéjének foglya – itt állok, másként nem tehetek” – mondta a wormsai birodalmi gyűlésen.

Nem azért emlékezünk a reformációra, hogy Luthert és követőit heroizáljuk, hogy emberi nagyságuknak szobrot állítsunk. Luther maga tiltakozna leginkább ilyen emberi hódolat ellen. A lutheri reformáció lényege, hogy az isteni ígét szabadította ki a ráarakódott emberi hagyományoktól. Így a reformáció napján nem akkor járunk el helyesen, ha egyszerűen Lutherra és a reformáció hőseire nézünk, hanem akkor, ha abba az irányba nézünk, amerre ő mutatott.

Forduljunk ezért mi is Isten ígéje felé, hiszen nem az emberi emlékezés, hanem egyedül az ő beszéde teremthet hitet ma is a mi szívünkben

A felolvasott igeszakaszban az evangélista arról tanúskodik, hogy Jézus, a Mester miként tanított. Azt olvassuk, „megszámlálhatatlan sokaság gyűlt össze, úgyhogy majd eltaposták egymást”. De először Jézus a tanítványokhoz beszélt. Jézus nem nagy rétor, vagy hitszónok volt, aki a tömegeket akarta meggyőzni, hanem volt egy benső köre, akiket arra készített fel, hogy „tegyenek tanítvánnyá minden népet”.

Miről is tanítja Jézus tanítványait, majd a sokaságot? Tanításának összefoglalóan ezt a címet is adhatnánk: „A hamis és az igaz vallásosságról”. Mennyire aktuális ez a reformáció napján! Jézus itt úgy jelenik meg előttünk, mint reformátor!

Vegyük csak közelebről szemügyre Jézus, a reformátor tanítását. Három pontban ragadhatjuk meg mondanivalóját:

1. Ne hamis/farizeusi hitetek legyen!
2. Ne féljete!
3. Tegyetek vallást rólam!

Mindhárom felszólítás határozottan reformációi üzenet.

1. Ne hamis/farizeusi hitetek legyen!

„Óvakodjatok a farizeusok kovászatól, vagyis a képmutatástól.”

A farizeusok nagyon vallásos emberek voltak Jézus idejében – ők voltak a vallási elit, a szuperhívők. Nagyon nagy gonddal ügyeltek arra, hogy Izrael vallása meg ne romoljon, ezért számos törvénynek, előírásnak engedelmessé váltak, s ezek betartását másoknál is árgus szemmel figyelték. De a vallásosságuk külsődleges vallásosság volt!

„*a pohár külsejét megtisztítjátok, de belül tele vagytok rablásvággyal és gonoszsággal*”,

„tizedet adtok [...], de elhanyagoljátok az igazságos ítéletet és Isten szeretetét”

Akik tele vannak saját vallásosságukkal, azok nem viselik el a tőlük szokatlant, az újat, az igazi világosságot. Pedig ahol Jézus van, ott valódi fény támad, ő és az ő beszéde *„sötétségben világító szövétnék”*.

Jézus pusztá léte *„átvilágító erővel bír”*. Átvilágítja hamis életünket, öncsalásainkat, magunk előtt is titkolt sötét szándékainkat. Jézus és az ő beszéde leleplező erő. Ezt jelenti az itt használt görög szó: *apokalipszis* = 'a valóság fel-fedése, fel-tárása'.

Azért rökönyödnek meg a farizeusok, mert Jézus önmaguk előtt is leleplezi őket: *„Nincsen olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződnék, és olyan titok, amely ki ne tudódnék.”*

Amiképpen Jézus fénye leleplezte a farizeusok hamis vallásosságát, a reformáció ugyanúgy leleplezte a középkori vallásosság képmutató jellegét. A cselekedetek hangsúlyozása *„érdemkereszténységet”* eredményezett, a búcsúcédulák árusítása mögött pénzsóvár, hatalmi érdekek húzódtak meg. Így lett a vallás – képmutatás.

De a *„farizeusok kovászatól”* nemcsak Jézus korában, vagy a reformáció idején kellett óvakodni, hanem ma is. Az egyháznak – mint Luther mondta – állandó reformációra van szüksége. Mert a lutheránus kereszténység is farizeusivá válhat, ahol már nincs élet, csak formáság, hagyománytisztelet. Ahol a Biblia csak külső eszmény, de már régen nem olvassuk, tanulmányozzuk rendszeresen. A reformáció egyházai nem egyszer elhagyták az *„első szeretetet”*. Ezért mondja Jézus a Jelenések könyvében: *„Az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy”*.

Adja Isten, hogy ne csak nevünkben legyünk a reformáció egyházai, hanem élő és sugárzó hitű keresztények legyünk!

2. *„Ne féljete!”*

Lehet, hogy az igaz és a hamis közötti különbséget felismertük, de még félünk a sötétség erejétől és hatalmától.

Hányszor féltünk a háborúban vagy a kommunizmus idején!
Féltünk a csengőfrásztól,
Féltünk az ÁVÓ-tól,
Féltünk az elhurcolástól, a deportálástól,
Féltünk a puha diktatúra idején a megaláztatástól, a megszegye-
nítéstől.

Ma is félünk: az állásunk elvesztésétől, a munkanélkü-
liségtől, az elszegényedéstől. Félünk a betegségtől, a haláltól, a
világévégétől.

Jézus viszont tudatosan így szólít meg bennünket: „Ne
féljetek!” Jézus halála után a tanítványok a „zsidóktól való félelem
miatt” (Jn 20,19) bezárkóztak. És Jézus megjelent közöttük ezt
mondván: „Békesség nektek!” Ez azt jelenti: „*Ne féljetek!*”
Jézusban Isten szeretete kiűzi a félelmet. A félelem a
kicsinyhitűség jele. Az igazi hitben nincs kicsinyhitűség.

Mi emberek állandóan aggódunk: „Mi lesz velünk, holnap?
Hogyan fogom felnevelni a gyermekemet? Tudom-e iskoláztatni?”
Ugyanígy aggódunk a hétköznapiakban, mint a történelem vihará-
ban, amikor a keresztény hitért életet kellett kockáztatni.

De Jézus figyelmeztet bennünket, ne a testi életünket
féltsük, hanem a lelkünket: „*Mert mit ér az embernek, ha az egész
világot megnyeri, de a lelkében kárt vall?*” – halljuk a Hegyi Be-
szédben.

Istennek mindig is voltak hitvalló emberi, akik nem féltek.
Csupán hűségesen tanúskodtak. A hűséges tanítványt görögül
„martír”-nak hívják. Tertullianus, az egyházatya mondta, hogy a
„mártírok vére magvetés”. A lehullott vércsepp az a mag, amiből
később létrejön az egyház.

Amerikában, Minnesota államban láttam egy evangélikus
templomot, ahol a benső térben egy körben a „bizonyágtévők
fellege”, az egyháztörténelem nagyjainak neve volt olvasható.
Ábrahám, Mózes, Dávid, Pál, Ágoston, Luther, Kálvin – és a 20.
század nagy hitvallói: Bonhoeffer, Bergmann és Ordass! Akik azért
voltak és lehettek hűséges tanúk, mert nem féltek! Mertek az árral
szemben hűségesek maradni hitükhöz, Istenükhöz!

Ne attól féljeteK, hogy mi lesz a testetekkel, hanem, hogy megmarad-e a lelketek. Jézus ezt mondja Péternek: „*A Sátán kikért, hogy megrostáljon titeket, de én imádkoztam értetek, hogy el ne fogyatkozzék a ti hitetetek.*”

Az ember ellenségének, a Sátánnak van arra hatalma, hogy a gyehennára vessen bennünket, mert ő „Emberölő volt kezdettől fogva”. Ő elveszíteni akar bennünket, de Isten azért küldte egyszerű fiát, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen!

Ha Istenben bízunk, az ő szeretetében megkapaszkodunk, akkor biztonságban tudhatjuk magunkat, s nincs miért félnünk. Isten a mi szerető mennyei atyánk még a verebegről is gondoskodik, s nekünk még a hajunk szálait is megszámlálja. Mert mennyivel értékesebbek vagyunk a verebeknél.

3. *Tegyetek tanúbizonyságot!*

Jézus csodálatos pedagógiájába nyerünk itt bepillantást. Az első üzenet: „óvakodjatok a farizeusok kovászatól” – szemnyitogatás volt. Vigyázzatok, legyetek éberek! Ne hagyjátok félrevezetni magatokat a hamis vallásos vezetőktől.

A második üzenet: „Ne féljeteK!” – bátorítás, Jézus mintegy „lelket öntött” tanítványaiba.

A harmadik üzenet: konkrét cselekedetre való felszólítás: „*ha valaki vallást tesz rólam az emberek előtt, az Emberfia is vallást tesz arról az Isten angyalai előtt.*”

Micsoda fokozatosság figyelhető itt meg.

Első buzdítás: „Nyissátok ki a szemeteket.”

A második: „Ha már látjátok az igazságot, ne féljeteK.”

A harmadik: „Valljátok meg a hiteteket.”

Nemcsak a történelem nagy csarnokaiban voltak hitvallók, konfesszorok. Hitünk lényege, hogy nem titkolhatjuk, nem mondhatjuk, hogy „magánügy”. Keresztény hitük lényegéhez tartozik, hogy beszélni kell róla, meg kell vallani.

Természetesen megvalljuk hitünket itt az istentiszteleten, amikor együtt elmondjuk az Apostoli hitvallást. De más közegben is meg kell vallani hitünket. Bizony nehéz egy kolléga előtt elmondani, hogy mi azért nem jövünk el egy társaságba, mert templomba megyünk. Bizony nehéz a szomszéd előtt megmutatni, hogy mi templomba jár, hitünket megvallani akaró emberek vagyunk!

„Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt én is megtagadom az Isten angyalai előtt.”

S ebben az összefüggésben említi Jézus a Szentlelket. A lelkiismeretünk elleni cselekedet a benső készítő hang elutasítása, a „Szentlélek káromlása”. Ha viszont engedelmeskedünk a benső hangnak és megvalljuk a Krisztusba vetett hitünket, akkor bármilyen üldöztetésben is legyen részünk – a Szentlélek segítségünkre siet: *„ne aggódjatok amiatt: hogyan vagy mivel védekezettek, vagy mit mondjatok, mert a Szentlélek abban az órában megtanít majd titeket arra, amit mondanotok kell”*.

És ezt példázza Jézus tanítványainak vagy az egyház reformátorainak élete: hitük fényében élesen láttak, már nem féltek és a hitükről bizonyosságot tettek.

A tanítványok és a reformátorok hite fénylik előttünk, amikor most őseinkre, kitelepített rokonainkra és Krisztusban elhunyt szeretteinkre gondolunk. A „minden szentek” előttünk járnak, őseink is Krisztushoz mérték hitüket: ha botladoztak, bukácsoltak is, az a reményünk, hogy Krisztus megbocsátó szeretete őreájuk is kiárad.

Mert Krisztus szeretetétől nem választhat el bennünket sem magasság, sem mélység, sem halál, sem élet.

Ámen.

Imádkozzunk!

Mennyei Édesatyánk!

Hálát adunk Neked a Reformáció ünnepéért. Nem önmagunkra vagy hitünk hőseire nézünk csupán, hanem a Te szent igédre figyelünk, amely egyedül teremt mibennünk életet és

világosságot. Ez az ige teremtett világosságot fél évezreddel ezelőtt Luther szívében is.

Köszönjük, hogy ma is tanítasz bennünket, hogy óvakodjunk a hamis vallásosságtól. Köszönjük, hogy bátorítasz bennünket, hogy ne féljünk kimondani a felismert igazságot. Köszönjük, hogy Szentlelkedet elküldöd hozzánk, amikor Rólad teszünk tanúbizonyságot Emlékezzünk településünk egykori lakosaira, hozzátartozóinkra, családtagjainkra, akiket elűzött otthonából az idegen hatalom.

Most, a halottak napján emlékezünk elhunyt szeretteinkre, rokonainkra, családtagjainkra, ismerőseinkre. Hiszünk abban, hogy a Te országodban velük együtt színről színre megláthatunk Téged.

Néked legyen dicsőség, most és mindenkor. Ámen.

7.

CSELEKEDETEK VAGY A HIT*

Textus: Róm 4,1–8

„Mit mondjunk tehát, mit ért el Ábrahám, a mi test szerinti ősatyánk erejéből? Ha ugyanis Ábrahám cselekedetekből igazult meg, akkor van mivel dicsekednie, de nem Isten előtt. De mit mond az Írás? „Hitt Ábrahám az Istennek, és Isten ezt számította be neki igazságul.” Aki fáradozik, annak a bért nem kegyelemből számítják, hanem azért, mert tartoznak vele. Aki pedig nem fáradozik, hanem hisz abban, aki megigazítja az istentelent, annak a hite számít igazságnak. Ahogyan Dávid is azt az embert mondja boldognak, akinek az Isten cselekedetek nélkül tulajdonít igazságot: Boldogok, akiknek megbocsáttattak törvényszegéseik, és akiknek elfedeztettek bűneik. Boldog az az ember, akinek az Úr nem tulajdonít bűnt.”

A nyár vége felé közeledünk. Talán még tart a szabadság, a nyaralás, a szünidő, de fél szemünkkel az új munkaév, a dolgos hétköznapok, az iskolaév felé tekintünk. Az elmúlt hetekben-hónapokban bizonyára pihentünk, talán tartalmas feltöltekzésre is sikerült felhasználnunk a kikapcsolódást. De az is lehet, hogy a nagy meleg, a kánikula elkábított bennünket. Talán testileg és lelkiileg is eltunyultunk, talán Istenről, az ő dolgairól is kevesebbet gondolkodtunk az elmúlt időszakban. A 32. zsoltárban ezt olvassuk: „erőm ellankadt, mint a nyári hőségben” Jó azért, hogy ma este – hacsak néhányan is – Istennek szenteljük ezt a félórát. Jó azért, mert Isten igéje mindig felráz és eligazít bennünket. Felráz elkényelmesedett, lelki tespedtségünkből és eligazít bennünket a szürke hétköznapok és a fényes ünnepnapok világában.

* Elhangzott a budahegyvidéki gyülekezetben, 2001. augusztus 19-én.

Ma vasárnap este van, de nemcsak ma ünnepelünk, hanem ünnep után és ünnep előtt is vagyunk. Ma zárult a kétnapos országos evangélikus találkozó, amit harmadik alkalommal rendezett meg egyházunk- ezúttal Orosházán.

Holnap, augusztus 20-án államalapításunk ünnepli magyar nemzetünk. Véget ér a millicentenáriumi ünnepségsorozat! Szükségünk van az ilyen ünnepekre. Szükség arra, hogy a kisebbségben élő evangélikus egyházunk a hazai katolikusok és reformátusok tengerében önazonosságát, értékeit, múltját, jelenét felfedezve magára találjon.

„Nem vagyunk egyedül” – ezt sugallja egy országos egyházi találkozó. „Ismerjük meg jobban egymást!” „Kelj fel és járj!” Értékeket hordozott és hordoz a Kárpát-medencében ez a maroknyi evangélikusság! Holnap pedig az egész nemzet ünnepel. Ez a nyárvégi nagy nemzeti ünnepünk, nevezték Szent István, államalapítás, kenyér ünnepének. Évtizedek óta légi parádéval, és tűzijátékokkal teszik színessé a szervezők ezt az ünnepet. Kell nekünk ez a nemzeti ünnep, hogy fennmaradjon népünk és nemzetünk, ez a Kárpát- medencébe szorított, szóródó magyarság, akiről Herder 200 éve azt jósolta, hogy el fog tűnni a szlávok és a germánok tengerében. Igen testvérek emberileg szükségünk van az egyházi és a nemzeti ünnepre is.

II.

De az ünneplés- cselekedet, s a cselekedet önmagában nem üdvözít.

A két (az egyházi és az állami fénylő ünneplés szorításában itt – e szerény keretek között – vasárnap este utat kell, hogy törjön magának az evangélium üzenete: a cselekedet nem üdvözít. A hit üdvözít egyedül.

Az ünneplés- erődemonstráció. Emberileg szükség van erre is. De hogy is hangzott a kijózanító ige? „Mit ért el Ábrahám, a mi test szerinti ősatyánk saját erejéből?” Az ünneplés – jó értelemben vett dicsekvés is. De mit mond az ige? „Ha ugyanis Ábrahám

cselekedetekből igazult meg, akkor van mivel dicsekednie, de nem Isten előtt.”

Isten előtt nincs mivel dicsekednünk. Ahogy a dán filozófus Kierkegaard mondja: „Istennel szemben nekünk soha sincsen igazunk!”

Az ünneplés: rengeteg szervezés és fáradozás. De mit mond az ige? „Aki fáradozik, annak a bért nem kegyelemből számítják, hanem azért mert tartoznak vele.” Nem: semmilyen emberileg jogos ünneplésnek, fennkölt, nemes jócselekedetnek nincs üdvözítő értéke. Mert, lehet, hogy kérdés, hogy kevesen vagyunk evangélikusok, kevesen vagyunk, riasztóan elfogyóban vagyunk magyarok. Hanem a kérdés az, (s ezt a templomban nemcsak lehet, hanem kell is mondanunk) van-e, lesz-e üdvösségünk. Elfogad-bennünket az Isten, vagy kitanítottak és örökre elveszettek leszünk.

A Biblia nyelvén szólva: bele lesz- e nevünk írva az élet könyvébe? Megtartatunk-e? És nem egyszerűen a hazai ökumené vagy az európai unió által, hanem Isten által. Ahhoz, hogy elismert történelmi egyház legyünk, tetteket kell felmutatni. Ahhoz, hogy bekerüljünk és megmaradjunk az európai unióban, szintén cselekedetekre van szükség. De ahhoz, hogy Isten elfogadjon bennünket egyes egyedül hitre van szükség. Ábrahám hitére, mert Ábrahám a hit ősatyja, mintája, típusa.

De miért is Ábrahám a hit példaképe? Azt olvassuk róla, hogy Isten kihívta őt és ígéretet adott neki „nagy néppé teszek, és megáldalak naggyá teszem nevedet, és áldás leszel” és Ábrahám engedelmeskedett Istennek.

A hit és az engedelmesség összetartozik. Istennek engedni = hinni, engedetlenség = hitetlenség. Milton: a bűnbeesés az engedetlenség. Miért Példakép Ábrahám? Mert emberileg több volt, mint mások? Nem! Emberileg gyenge volt. Félt az idegenek között Egyiptomban. Akkor még Ábrámnak hívták, feleségét Szárajnak. S a feleségét rávette, hogy mondja azt, hogy a húga. S a felesége a fáraó ágyasa lett, s neki pedig így lett jó sora. Noha Ábrám öreg és gyermektelen volt, Isten azt ígérte neki, hogy annyi utódja lesz, mint csillag az égen (15,5). Emberileg Isten lehetetlent ígért, de „Ábrám hitt az Úrnak, aki ezért igaznak fogadta el őt”

(15,6). Aztán Isten szövetséget kötött vele ezután Ábrahámnak hívta, s azt ígérte neki, hogy utódaiból hatalmas nép lesz. A szövetséget egy jellel: a körülmetélkedés jelével pecsételte meg az Isten. Ábrahám 100 esztendő volt, Sára pedig 90 amikor azt ígérte az Isten, hogy gyerekük lesz. S így született meg Izsák az ígért gyermeke. Mert Ábrahám hitt Isten ígérének. De Isten meg is próbálja a hitünket! Ábrahám hitét is megpróbálta, amikor azt kérte tőle, hogy az egyetlenegy szeretett fiút, az ígért gyermekét Ábrahám áldozza fel! Mit gondolhatott Ábrahám, amikor ezt az ember- és Istenellenes, drámai parancsolatot kapta Istentől? Nem tudjuk, csak azt, hogy engedelmeskedett! De mégis hitt abban, hogy Isten megtartja ígését. Ennek az értelmetlenségnek az érzése a hit paradoxona, ahogy Kierkegaard mondja.

Igen, testvérek Isten a mi hitünket is megpróbálja. Egy baráti család 1-2 évtizede a hívő életformát választotta a hitetlen helyett. Szépen gyarapodott a családjuk. Egy napon vadul vezető 18 éves fiatalember halálra gázolta a szép, értelmes nagyobbik lányt. A barátokat, ismerősöket, az egész falut megrendítette az esemény, őket is. De Isten hatalmas hitet adott nekik. A temetés megrázó, de csodálatos istentisztelet és tanúságtétel volt.

Ábrahám sem értette Istent. Csak hitt neki. És a hitet a megpróbáltatások idején is megtartotta. Ha megpróbáltatás, szenvedés, gyász súlyt minket, tudjuk-e mi is áldani ezért is az Istent? (Vagy Jób feleségeként azt mondjuk: „átkozd meg az Istent, és halj meg!”) Ábrahám ezért a hit példaképe! Nem a jelleme, nem az erkölcsi nagysága, nem a cselekedetei, hanem a hite miatt tartja az Isten igaznak, ezért ad neki örök életet, ezért üdvözíti.

Mert: megigazulás, örök élet, üdvösség egy és ugyanaz a dolog. Olyan szépen fogalmazza meg ezt a Zsidókhoz írt levél 11. fejezete 8-12 verse.

III.

De nekünk ma milyen hitre van szükségünk? Nem humanista hitre! – persze az emberszeretetre szükség van. Nem politikai hitre! – persze jóléti államra, igazságos társadalomra szükség van! Nem Európa-hitre! – persze egy igényes Egyesült Európára szükség van! Nem Ökumené-hitre! – persze az egyházak békés, megértő együttérzésre, és megbékélt különbözőségekre szükség van! Még csak nem is egyház-hitre! – pedig ez Krisztus teste, a hívők közössége, amire persze, hogy szükség van!

Hanem Krisztus-hitre! Mert a Krisztus hit a kereszténység lényege! Mit jelent ez? Hogy Isten, az Atya érettem, bűnösért valóban feláldozta az ő egyszülött fiát. Mint ahogy Ábrahám is hajlandó volt feláldozni Izsákot. Így Ábrahám hite az Isten érettünk hozott áldozatának az előképe! „Ábrahám látta az én napomat” – mondta Jézus. Az Atya minden bűnömet a tiszta és büntelen Szent fiára, Krisztusra, az áldozati bárányra hárította. Őt bűnné tette értünk. És Krisztus magára vállalta a nekünk járó kárhozatot. Igen, Krisztus elveszett, elkárhozott érettünk, hogy nekünk életünk legyen! Ez a Krisztus-hit! Ez nem mese! Ábrahámnak, Pál apostolnak, Luther Mártonnak a hite. Ha ezt nem hisszük és valljuk, nem vagyunk keresztények!

Ez a Krisztus- hit, hogy az istentelent- megigazítja; a szennyes bűnösnek – Krisztus tiszta ruháját adja. Krisztus elfedezi, betakarja a bűneit, s aki ezt elfogadja, azt Isten igaznak fogadja el! Noha önmagában nincs igazsága, hanem csak hamissága, de ha Krisztushoz tarozom, mint bűnös mennyasszony a tiszta vőlegényhez, akkor a vőlegény tisztaságára nézve engem is elfogad igaznak! És ezért semmit sem kell tennem (nem kell jócselekedet, gyónás, elégtétel csak ezt az ajándékot, ezt a kegyelmet kell elfogadnom! Ábrahám, Dávid, Pál apostol, Luther üzenete, hogy: „Boldogok, akiknek megbocsáttattak törvényszegéseik, és akiknek elfedeztetek bűneik. Boldog az az ember, akinek az Úr nem tulajdonít bünt.”

Ezzel az evangéliumi boldogsággal a megigazító és az egyedül üdvözítő hit tudatával menjünk haza otthonainkba és

tudjuk az egyházi és a nemzeti közösségünk ünnepeit az őket megillető módon, méltón ünnepelni.

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk!

Köszönjük, hogy újra és újra beíratsz minket a hit iskolájába, ahol mi állandóan tanulók vagyunk. Köszönjük neked, hogy a hit példáit újra felvillantod előttünk. Újra elmondod nekünk, hogy Ábrahámot nem cselekedetei, hanem a hite miatt tartotta meg és fogadtad el igaznak. Ugyanúgy minket is a hit által fogadsz el igaznak. Mert mi emberi érdemeinkkel, cselekedeteinkkel, jellemünkkel hozzád nem közelíthetünk. Jaj nekünk, ha ilyenekkel dicsekszünk, mert akkor azonnal elveszünk!

Te ajándékot adtál nekünk, áldozatot hoztál érettünk. Ezért a bárány vére a mi egyedüli menedékünk, csak az ő nevében fehéríthetjük meg a mi szennyes ruhánkat. A Bűn rabsága helyett királyi szabadságot adományozol nekünk.

*Hála és dicsőség legyen neked ezért most és mindörökké,
Ámen.*

8.

„MEGTETSZETT-E MÁR AZ ÖEMBERED?!”*

Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében hallgassuk meg a 130.
zsoltárt.

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk! E nyári estén, egy új munkaév és iskolaév kezdete előtt néhányan összejöttünk a hajlékodban a te szent neved dicséretére és igéd hallgatására. Megvalljuk előtted, hogy ismét sok mindent elmulasztottunk és akaratoddal ellenkezőket cselekedtünk. De bánjuk bűneinket és a te igédből szeretnénk erőt kapni, abban felfrissülni.

Nyisd meg ezért szívünket és értelmünket a te beszéded befogadásával. Kísérje áldásod ezt a csendes félórát. Ámen.

Textus: Fil 3,7–14

„Ellenben azt, ami nekem nyereség volt, kárnak ítélem a Krisztusért. Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Őerte kárba veszni hagytam, és szemétnak ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem. Hogy kitűnjék rajtam őáltala: nincsen saját igazságom a törvény alapján, hanem a Krisztusba vetett hit által van igazságom Istentől a hit alapján, hogy megismerjem őt és feltámadása erejét, valamint szenvedéseiben való részesedést, hasonlóvá lévén az ő halálához, hogy valamiképpen eljussak a halottak közül való feltámadásra.

Nem mintha már elértem volna mindezt, vagy már a célnál volnék, de igyekszem, hogy meg is ragadjam, mert engem is megragadott a Krisztus Jézus. Testvéreim, én nem gondolom magamról, hogy már elértem, de egyet teszek: ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok

* Elhangzott a budahegyvidéki evangélikus gyülekezetben, 2001. augusztus 26-án.

egyenesen a cél felé, Isten mennyei elhívásának a Krisztus Jézusban adott jutalmáért.”

I.

Pár évvel ezelőtt egy erdélyi református lelkész tartott igehirdetést egy budapesti gyülekezetben. Nagy lendülettel, szabadon beszélt és igehirdetése közben újra és újra feltett egy fülünkben furcsán csengő kérdést: „Testvérem, megtetszett-e már neked az óembered?” „Mert addig nem vagy újjászületett, megtért hívó ember, amíg nem teszik meg neked az óembered!” A gyülekezet, a hallgatóság – magamat is beleértve – értetlenül állt e talányos kifejezés előtt még akkor is, amikor a lelkész lement a szószékről. Egészen addig, amíg a helybeli lelkész oda nem állt a gyülekezet elé és nagyon egyszerűen és világosan értelmezte számunkra a vendég igehirdető furcsa szavait:

„Kedves Testvérek – mondta – mifelénk itt Magyarországon azt a kifejezést, hogy „megtetszett-e az óembered” úgy mondják, hogy „megláttad-e az óemberedet?”

És azonnal minden világos lett: a „megtetszik” azt jelenti, hogy „kitetszik”, „észre veszek-e”, „felismerek-e”, „meglátok-e” valamit. Tehát a „megtetszik-e az óembered?” kérdése nem azt jelenti, hogy szimpatizálok-e az óemberemmel, hanem éppen az ellenkezőjét: „Megláttam-e”, „felismertem-e”, „beismertem-e” az óemberemet, a régi, Krisztus nélküli életemet. Mert ha Krisztusban vagyok, akkor nem tudom nem látni a kontrasztot, a régi és az új életem között, s ha ezt a kontrasztot Krisztus felől nézem, akkor iszonyodom a régi énemtől, az óemberemtől.

II.

Pontosan erről van szó a most felolvasott igében. Pál apostol fogságban van, valószínűleg a rómaiak tartják testi fogságban. Mert kezén bilincsek vannak, de lelkében szabad. Innen írja szeretett gyülekezetének, a filippibeliekhez szóló levelet.

A bibliatudósok ezt Pál legörömtelibb levelének mondják. Ezt a négy fejezetből álló kis levelet érdemes odahaza végig elolvasni és imádságban végigtöprengenünk! Ebben a fogságban Pál apostol átéli a Krisztuskövető ember királyi szabadságát, amit Luther később így fogalmazott meg:

„A keresztyén ember szabad ura mindennek,
és nincs alávetve senkinek.

A keresztyén ember készséges szolgája mindennek,
és alá van vetve mindenkinek.”

Ebben a személyes, szenvedélyes levélben a rabságban lévő Pál apostol biztatja-buzdítja a filippibelieket, „Örüljete, mindenkor örüljete”. (4,4) De nem egy olcsó „hurrá-keresztynséget” ajánl nekik, mert ebben a levélben azt is mondja, hogy „félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket” (2,12)

Miről is szól Pál apostol ebben a szakaszban? Ha röviden, egy mai szóval akarnánk ezt kifejezni, akkor azt mondanánk: érték váltásról. Mert Saulus, Pál apostol óembere nem egy egyszerű szürke ember volt korábban. Voltak korábbi énjének is értékei! A választott néphez tartozott, akit az Istennel való szövetség alapján a születése utáni nyolcadik napon körülmetéltek. Büszke volt arra, hogy Benjamin törzséből származott, héber volt a héberek közül. Sőt azok között is a legkiválóbbak, a legtanultabbak, a legvallásosabbak, a farizeusok közé tartozott: „a törvényben követelt igazság szempontjából feddhetetlen voltam”. Értékei voltak, amelyek szerint berendezte életét, az értékrendszerében volt jó és rossz.

Mint az igaznak vélt vallás követőjének egy zsidóságot bomlasztó, erjesztő, Krisztuskövető szekta „rossznak” tűnt, amit a népe, vallása védelmében köteles üldöznie. A vélt igazság értékének védelmében állt ott Pál apostol István vértanú megkövezői között, s az igaznak hitt vallás érdekében indult el a damaszkuszi

úton. És ezen az úton ledöntötte nemcsak szószerinti lováról, hanem énjének, egójának, vallásának büszke paripájáról a feltámadott Úr, aki így szólt hozzá „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” A büszke zsidót, a tanult farizeust megragadta a valódi Isten, aki a Názáreti Jézusban emberré lett. Megragadott emberré vált, aki ezentúl csak annyit tudott mondani „Mert nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség”.

És ennek az embernek az életében – nem tudjuk, hogy pillanatok, napok, vagy hónapok keltek hozzá – érték váltás zajlott le Minden érték átértékelődött. Ami eddig jó volt az rossz lett, ami rossznak mondatott, az lett a jó „ami nekem nyereség volt, kárnak ítélem a Krisztusért” „Kárnak ítélek most is mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért.” Ami eddig csillogó-villogó szellemi érték, lelki tőke volt számára, azt most „szemét”-nek mondja.

Mi az a „szemét” (vagy trágya)? Az a farizeusi hit és vallásosság, hogy a törvénynek engedelmeskedve igazak leszünk. Erről hallottunk a legutóbbi vasárnap. Nem a törvény megtartása, hanem a Krisztusban való hit tesz bennünket igazgá. Minden kegyelemből van! Önmagunkban nem lehetünk igazak, de a hitünk számíttatik nekünk igazságul. Ezért Ábrahám a hit példaképe, mert hitt Istennek és ezért Isten igaznak tartotta őt. A hit által ragaszkodik Krisztushoz, és ez a ragaszkodás Krisztus megismerésével jár. Őt megismerni pedig annyit tesz, mint az ő szenvedéseiben részesedni. Igen, mert az egyház a Krisztus teste, s ebbe a testbe a keresztség által kapcsolódunk be. A keresztségben a vízbe való bemerítéssel pedig meghaltunk, mintegy megfulladtunk, azért, hogy Krisztus halálával egyesüljünk. Ám a vízből való felmerülés a Krisztussal való feltámadás szimbóluma. Az egyház közösség, koinónia, amely a keresztség által részesedik Krisztus halálában és feltámadásában.

Ezt a feltámadás-hitet akarja rendületlenül vallani Pál apostol „hogy valamiképpen eljussak a halottak közül való feltámadásra” Pál apostol úton van a nagy beteljesedés, a feltámadás felé. A célt még nem érte el, de legjobb úton halad arra felé. Nem halad. Fut! „Nekifeszülve fut!” A hit mozgás, dinamiz-

mus és Pál apostol hányszor alkalmazza a versenyfutás, az atléta hasonlatát! A keresztyén élet célja a koszorú elnyerése, Pál apostol is elmondja: „Futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam és nekem adatott az élet koronája”

A futás lényege: – ami mögöttünk van – azt elfelejtjük
– ami előttünk van – annak nekifeszülünk.

III.

Egyházban élünk, igehallgató gyülekezet vagyunk. De nekünk is szól Pál apostol üzenete! Ugyanis a hitünk könnyen kopik, fogyóeszközzé válik. Ezért tegyük fel bátran újra és újra a kérdést.

Lezajlott-e az értékváltás bennünk? Egy lelki rendszer-változás? Mindez Krisztus érdekében! Tudjuk-e, merjük-e Krisztus nélküli életünket, értékeinket, hitünket, vallásosságunkat „szemét”-nek ítélni? Az erdélyi lelkésszel szólva: „megtetszett-e nekünk az óemberünk?” Tudunk-e sajnálattal, bűnbánattal, iszonyodva nézni a Krisztus nélküli életünkre? Ledöntötte-e egónkat a Feltámadott a damaszkuszi úton? Vagy még mindig huncutul összekacsintunk régi énünkkel? Csak egy kicsit engedünk a Sátánnak, a régi énünk kísértésének. Aztán ha volt is megtérésünk, futunk-e a pályán ugyanolyan lendülettel? Vagy talán hátranézünk és csak nosztalgiázunk? Régi ébredési énekeket is talán csak nosztalgiából fűjünk? Milyen messze van ez az operett-keresztyénség attól, amit Pál apostol mondott: „Félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket!”

Nem a megrettentés, a megfélemlítés, hanem a józanságra intés hangja ez. Örüljete, mindenkor örüljete a Krisztusban, de vigyázzatok!

Új munkaév, tanévkezdés előtt állunk. Röviden gondoljuk végig a mögöttünk levő nyarat és az elmúlt esztendőt. Mennyi volt ebből a tartalmas és Krisztusra mutató, és mennyi volt a szemét, a fölösleges, a „salak”? Ha rossz volt az értékrendünk, nem késő az értékváltást végrehajtani most, s ha meglátjuk az igazi értéket, a

Krisztusit, feszüljünk neki mi is a célnak, s így kezdjük meg vagy folytassuk futásunkat az előttünk álló esztendőben. Ámen

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk!

Köszönjük, hogy ismét figyelmeztetted bennünket, hogy nem természetes dolog veled és tebenned élnünk. A veled való közösségbe nem születünk bele, hanem kegyelmeddel kiválasztasz és magadénak tulajdonítasz minket. Add, hogy sohasem vegyük könnyedén hitünket, tudjunk félni és rettegni attól, hogy mit jelent a nélküled leélt élet. Csak a veled megélt drága közösségben tapasztaljuk, hogy azon kívül minden egyéb fölösleges lom és talmi csillogás. Figyelmeztess bennünket az értékváltás szükségességére és annak állandó megújítására.

Áldd meg távollévő szeretteinket és testvéreinket, adj élő hitet gyülekezetünknek, Jézus nevében kérünk, akivel együtt imádkozzuk: Mi Atyánk...Ámen

9.

A MESTER BÚCSÚZIK*

Oltári ige: Róm 8, 31–34

Textus: Jn 14,1–14

I.

A mennybemenetel ünnepére

Mennybemenetel ünnepe van. Sajnálatosan szerény, szürke ünnep lett ez az egyházi esztendőnkben. Vajon miért? Mert hétköznapra, munkanapra esik? Vagy inkább azért, mert a modern ember számára ez már kicsit mitologikusnak tűnik?

Ünnepeljük a karácsonyt, Jézus születését, az ige testté-telét, mi evangélikusok különösen is fontosnak véljük Nagypén-tekét, Krisztus értünk hozott áldozati halálának ünnepét. Igen, megemlékezünk Nagypéntekről, Krisztus haláláról, de foglalkoztat minket eléggé a kereszt titka, botránya, csodája, teológiája? És tudjuk-e ősi erővel vallani a húsvéti feltámadáshitet, a halálon győzedelmes Krisztus, a Christus Victor evangéliumát? Nem tudnánk-e tanulni például az orthodox testvéreink feltámadás hitéből?

Igen, Karácsony, Nagypéntek, Húsvét gondolata és hite a mienk, még akkor is, ha a racionális szkepszis sokszor az egyház teológusai között újra és újra felüti a fejét. A mennybemenetel gondolata azonban végképp távolinak tűnik fel a mai ember számára.

Máté és János evangélista nem is tudósít a mennybemenetelről, Márk is nagyon szűkszavú: „Az Úr Jézus miután ezeket mondta nekik, felemelkedett a mennybe és Isten jobbjára ült”. (Mk 16,19)

Lukács evangélista az evangéliuma végén egy kicsit többet mond: „És miközben megáldotta őket, eltávozott tőlük és felvitetett

* Elhangzott a kelenföldi evangélikus gyülekezetben, 2002. május 9-én.

a mennybe”. (Lk 24,50). Tudósítása második kötetét (vagy teker-
csét), az Apostolok cselekedeteiről írt könyvét Lukács hangsú-
lyozott megismételésével, az események részletesebb kinagyítá-
sával kezdi: „Miután ezeket mondta, szemük láttára felemelkedett,
és felhő takarta el őt a szemük elől. Amint távozása közben
feszülten néztek az ég felé, íme két férfi állt meg mellettük fehér
ruhában, és ezt mondta: „Galileai férfiak, miért álltok itt az ég felé
nézve? Ez a Jézus, aki felvitetett tőletek a mennybe, úgy jön el,
ahogy láttátok őt felmenni a mennybe. (ApCsel 1,9–11)

„Ez aztán már végképp a '3 szintes' mitologikus, premo-
dern világkép (pokol-föld-mennyország) valahol a térben – s ehhez
nekünk nincs sok közünk” – mondják nemcsak racionális liberá-
lisok, hanem sokszor mi is, Krisztust követni kívánó keresztyének,
evangélikusok. A mennybe elragadtatni – mint annak idején Illés –
vagy „Isten jobbján” ülni – ahogy a Zsoltáros mondja (110,1)
képies kifejezések, melyekre magyarázatokat keresünk. „Isten
jobbján ülni” például azt jelenti, hogy a hatalmat átélni, abban
részesülni. (Pröhle K.)

Egyik legújabb igehirdetési előkészítőben is ezt olvastam
textusunk kapcsán: „Az Atyához menni és az Atyánál maradni nem
topográfiai helymeghatározás naturális értelemben, hanem a vele
való személyes kapcsolat felvétele és kiteljesedése. A szimboli-
kusan értve: a „lélek helyváltoztatása”. (Lp. 2002.05.188) A mon-
dat első felével egyet is értek, de a „hanem” válaszra több kérdést
is felvet bennem. „a személyes kapcsolat felvétele” nem elspiri-
tualizálása a mennybe menetelnek? Ha csak személyes kapcsolat,
akkor miért kell külön ünnepelnünk Jézus mennybemenetelét?

Ha ez így van, akkor racionális-modern emberünknek mégis
igaza van.

Ha ez így van, akkor egyháztagjaink többségének is igaza
van, amikor otthon marad ezen az ünnepen.

Nincs-e mélyebb jelentése mégis mennybemenetel ünnepé-
nek? Nem indokolt-e mégis, hogy – ha szerényebb is a gyülekezet
jelenléte – mégis ünnepel ezen a napon?

A válaszom: de igen! Ha nem ezt mondanám, az igehirdetői
szolgálatot aligha vállaltam volna el!

A Szentírás nagyon komolyan veszi az időt, és a történelmet, üdvösségünk történetét, az üdvtörténetet: Istennek az emberiséggel való cselekvésének történetét a teremtéstől az utolsó ítéletig. És ebben a történetben kiemelt eseménysor megváltásunk története: a Jézus történet. Ami Karácsonnyal, az ige testté lételével, az inkarnációval kezdődött, az Krisztus földi szolgálatainak befejezésével, a mennybemenetellel ér véget.

Ha Karácsonyt komolyan vesszük, miért hanyagoljuk el Jézus Urunk mennybemenetelének ünneplését?

Lukács hangsúlyozottan említi, hogy feltámadása után 40 napig tanítványaival volt Jézus! A golgotai kereszthalál után elkeseredett és megfélemlített, a Húsvéti üres sír láttán megdöbben a feltámadt Mesterral való személyes találkozás kapcsán örvendő tanítványok milyen sokat tanulhattak 40 napon át a Mestertől! Jézus bizonyította (1,3) nekik, hogy Mózesről és a prófétáktól kezdve az írások mind róla szólnak (Lk 24,27) Micsoda intenzív biblia kurzus lehetett ez: kezükkel érinthették azt, együtt ehettek, ihattak azzal, akiről immár racionális, kézzelfogható bizonyítékkal is tapasztalhatták, hogy ő a Krisztus, az Ószövetség által várt és ígért Messiás! Ez alatt az intenzív idő alatt felkészítette őket Jézus a Szentlélek befogadására. Ez az intenzív kurzus a 40 napos együttlét, a magyarázat arra, hogy a hozzánk hasonló csetlő-botló tanítványokból: a kétkedő Tamásból, a hangoskodó Péterből, a mennyei nyereszkedésre vágyódó Zebedeus-fiakból apostolok lettek! Senkiből-mindenek!

II.

Jézus búcsúbeszéde

Felolvasott textusunk, Jézus búcsúbeszéde azonban nem a 40 nap alatt, hanem még a szenvedés és a kereszthalál bekövetkezése előtt hangzott el. A szentírásnak talán a legszebb szakasza ez. 16 évesen, amikor olvasni kezdtem az Újszövetségben ez a beszéd érintette meg leginkább az akkor még kétkedő-kereső kamasz szívemet, ezen a beszéden keresztül nyílt aztán meg az Újszövetség

többi könyvei nekem. Könnyekig meghatott: ennyi tapintat, tanítás, szeretet!

Valóban Jézus itt kezdte meg ezt a bizalmas-bennsőséges tanítást, ami a 40 alatt kiteljesedhetett. A „halálos szeretet” csodálatos dokumentuma ez a beszéd.

Mit csinál itt Jézus?

1. Jézus vigasztal

Ne nyugtalankodjon a ti szívetek – mondja. A tanítványoknak háborog a lelke: félnek, szoronganak, csalódtak. Péter fogadkozik, Tamás kérdez, Fülöp értetlenkedik. Jézus egy hullámhosszon van velük. Empátiával szól hozzájuk: ne háborogjon a ti szívetek. Jézus a lelekigondozó! Lecsendesíti a háborgó lelkeket ugyanúgy, ahogyan egykoron lecsendesítette a háborgó tengert!

Jézus vigasztal ma is: mai keresztyének is sokan csalódtak ebben az országban. Sokaknak nyugtalan a szívük „Nem így akartuk”, „Nem így gondoltuk a jövőt”. „Másképp képzeltük el az országunk sorsát, a választások kimenetelét”. Jézus azonban arra int bennünket, hogy őbenne higgyünk, ne emberi-testi-politikai eszközökben. Jézus arra int, hogy a keresztyén embernek nem az a fontos, hogy melyik politikai párt győz egy választási ciklusban, hanem az, hogy immár 2000 éve ő győzött. A hívő ember nem csalódhat, nem keseredhet el: „Ne nyugtalankodjon a ti szívetek!”

2. Jézus tanít

Jézus úgy vigasztalja a tanítványokat, hogy hitre tanítja őket: „Higgyetek énbennem”, „az én Atyám házában sok hely van” „elmegyek, helyet készítek számotokra”, „ismét eljövök”.

Hol van Jézus amíg távol van tőlük? A mennyben! Az Atya házában. Mit csinál Jézus, amíg a mennyben van? Tevékenykedik! Helyet készít számunkra! Mi is a menny? Nehéz ezt nekünk embereknek elképzelni. A mennyből csak hasonlatokban szólhatunk.

Egy 17. században élt angol költő John Donne egyik meditációjában arról ír, hogy az emberiség egyetlen szerző könyve. Ha meghal valaki, akkor nem kitépik őt ebből a könyvből, hanem egy szebb nyelvre fordítják. Van akit az öregség fordít le, van akit a háború, van akit az igazságszolgáltatás. „de Isten keze ott van mindegyik fordításban; az ő keze fűzi össze szétszórt lapjainkat egy olyan könyvtár számára, amelyben mindannyian nyitott könyvek leszünk egymás előtt.”

Én ilyennek képzelem el a mennyet: mindnyájan áttetszők, transzparenszek leszünk: nincs bűn ami eltakarna, elhomályosítana, megrontana. Mindannyian nyitott könyvek leszünk egymás előtt. Jézus ma is tanít bennünket. Azért adta kezünkbe a Szentírást, hogy tanulmányozzuk azt. A hitet ma is tanulnunk kell. A titkok az Úréi, a kinyilatkoztatott dolgok a miénk. A zsidókhöz írt levél tanít bennünket arról, hogy Jézus helyet készít számunkra, aki Főpapként szüntelenül közbenjár és imádkozik érettünk. Azért szolgál Jézus az Isten előtt, hogy „elnyerjük a bemenetet” az ő nyugodalmába (Zsid 4,9–10), hogy a helyünkre kerüljünk, oda, ahová teremtettünk.

Augustinus mondta:

„Magadnak teremtettél minket, Uram,

Nyugtalan a mi szívünk, amíg

Tebenned meg nem nyugszik”.

„Helyrekerülésünk” a mi életünkben is a legfontosabb: nem porció, hatalom, pénz. Hanem azt akarja Isten, hogy helyünkre kerüljünk. De ez csak Jézuson keresztül lehetséges, „mert ő az út, az igazság és az élet” .

3. Jézus tanúskodik

A búcsúbeszéd, majd az azt követő főpapi ima az Atya, a Fiú és a tanítványok csodálatos egységéről tanúskodik.

A búcsúbeszéd „az én és ti” viszonyokról szól, s közben megemlíti „Őt”! A főpapi ima az „én és te” viszonyról szól s közben Jézus említi: „ők”! A z „Én-Ti-Ők”-ről „Én-Te-Ők”-re változik a kapcsolatrendszer. Íme az isteni matematika és permentáció.

„Én tibennetek
ti énbennem
én őbenne
ő énbennem
ti őbenne
ő tibennetek”

Jézus középen van az Atyát és a tanítványokat köti össze.
„Aki engem látott, az látta az Atyát” (14,9)

Mi jellemző erre az isteni egységre?

A teljes áttetszőség, fedetlenség, nyíltság. Az „én”, az „ego” nem takarja el a másikat, hanem tökéletesen áttetszenek egymásba, „nyitott könyvek egymás számára”. Ez a szeretet és az igazság szoros egysége. Jézus erről az egységről tanúskodik ma is! Ráadásul nekünk nemcsak megígérte, hanem meg is adta az igazság lelkét, a Szentlelket. Ez a Szentlélek teremt egyházat, ez a Szentlélek újítja meg az anyaszentegyházat.

Ennek tudatosítására alakult meg megújulási – őrálló mozgalmunk: az EBBE is.

- az egész anyaszentegyház ébredését
- a teológiai-reformátori reflexiót vállalja fel
- nyitottságával, párbeszéd keresésével a Krisztusban elnyerhető kiengesztelődést munkálja.

Jézus azt akarja, hogy Atya és a Fiú szeretet egysége legyen a tanítványok között is: Azért imádkozik: „Hogy mindnyájan egyik legyenek”

Nem uniformitást, hanem valódi bűnbánaton, megbékélésen és kiengesztelődésen alapuló egységet szeretne látni közöttünk Jézus

- az egyesületekben
- a gyülekezetekben
- az ő egyházában

Az egyház közösségében, a communio-ban részesít is bennünket Krisztus javaiban az egyház ura: „A mi bajaink” és az „ő javai” kicserélődnek! Csodálatos „cserekereskedelem ez!” A szentség, az úrvacsora révén a testével való egységet, az ő vérében való keringést éljük meg különösen.

4. Jézus buzdít

„Aki hisz én bennem, azokat a cselekedeteket amélyeket én teszek, szintén megtenni, sőt ezeknél nagyobbakat is tesz.”

Jézus követéséről van szó itt, kedves testvérek! Most már nem olyan közvetlen módon kell követni, ahogyan azt a tanítványok tették, akik felálltak a halászháló mellől és csatlakoztak hozzá. Ezentúl – az ő mennybemenetele után Krisztust követni – azt jelenti: hinni benne. Hinni abban, hogy értünk meghalt, minket a bűn fogságában vergődő embereket megváltott. Az ő szerelme, az ő fogsága a mi csodálatos, nagyszerű szabadságunk!

Ordass püspökkel szólva: az ő halálának gyümölcse az én életem! Jézus buzdít: ha valóban ez a hit, a benne való hit, a Krisztus hit éltet bennünket, akkor nemcsak azt tesszük meg amit ő, hanem annál nagyobbakat is cselekszünk. Az egyház a Krisztus teste, az ő „meghosszabbítása”.

Jézus buzdít bennünket ma is: nagyszerű dolog, számunkra egyedüli élet az, hogy hozzá, az ő testéhez, az egyházhoz tartozhatunk; hatalmas dolgokra lehetünk mi is képesek, bár mennyire is talán kevesen vagyunk! Senkiből – mindenek lettünk – akárcsak a Húsvét előtt csetlő-botló tanítványok – az anyaszentegyház oszlopai lettek.

Ehhez segítséget, közvetlen személyes segítséget is ígér a mi Urunk, amikor a Pártfogót, a Szentlelkét fogja elküldeni nekünk.

Mennybemenetel napján már arccal a Pünkösöd felé nézünk, máris az Ő Szentlelkét várjuk, hívjuk:

„Jöjj vigasztaló Szentlélek, töltsd be
Szíveinket híven”

Ámen

Imádkozzunk!

Urunk! Megváltónk!

Hisszük, hogy te az Atya jobbján ülsz, mert neked adatott minden hatalom a mennyen és a földön! Köszönjük, megrendülve köszönjük, hogy e hatalmaddal te nekünk szolgálsz, Főpapként közbenjársz, imádkozol, virrasztasz érettünk, hogy el ne vesszünk, el ne essünk!

Gondod van minden egyes emberi hajszálra, minden emberre, élőlényre, teremtményeidre. Köszönjük neked, hogy elküldted nekünk a te Szentlelkedet, az igazság lelkét, s könyörgünk, hogy erre minden évben tudatosan emlékezhetünk.

Atya-Fiú-Szentlélek Isten! Könyörgünk családjainkért, egyházad felnőtt tagjai sorába hamarosan belépő hozzátartozóinkért, munkatársainkért, országunk választott vezetőiért! Legyen meg a te akaratod, ne a mienk! Könyörgünk népedért, egyházadért, add, hogy egyházad az állam lelkiismerete lehessen! Órizd meg a te drága anyaszentegyházadat a világi fogságtól. Órizz meg bennünket a Krisztusfogság csodálatos szabadságában!

Adj éledést, ébredést egyházadnak. Ne a vizály élesztésének, hanem a másikat megmenteni akaró szeretet lelke legyen bennünk és munkálkodjon közöttünk.

A te szent nevednek legyen dicsőség most és mindörökké, Ámen.

Urunk! Hálát adunk neked, hogy mennybemeneteled napján a tanítványaidnak mondott búcsúbeszéddel, lelki végrendeletteddel szóltál hozzánk. Köszönjük, hogy a 2000 évvel ezelőtt elmondott szavaid érvényesek ma is. Köszönjük a vigasztalás, a tanítás, a támogatás, a buzdítás szavait. Add, hogy szívünkbe forgatva igédet, vigyük haza azokat otthonainkba.

Legyen áldás e szavakon családunkban, munkahelyünkön, anyaszentegyházunkban, e magyar hazában. Segíts bennünket, hogy mi is áttetszőek legyünk, s a te igéd sugározzon át rajtunk bárhol is járunk. Ámen.

Hiszek Szentlélekben. Hiszem az egyetemes anyaszentegyházat a szentek közösségét, a bűnök bocsánatát, a test feltámadását és az örök életet.

Hiszem, hogy az anyaszentegyház nem emberi kezdeményezés, hanem azt a Szentlélek teremti és szüli újjá. Hiszem, hogy ez az anyaszentegyház itt e földön a szenteknek, azaz Jézus Krisztus Urunk szentségéből élő bűnösöknek a közössége.

Hiszem, hogy a közösség bűneinek rendezése a közösség megújulásán és újjászületésén keresztül lehetséges. Hiszem, hogy az újjászületés folyamata sok fájdalommal és megpróbáltatással jár, de azt is hiszem, hogy mindez Isten szeretetének jele. A megújítás érdekében a Szentlélek ugyanis törekeny és gyarló emberi cserépedényeket választ ki magának, akik szolgálatuk vállalása közben emberi hibákat is ejtenek. Hiszem, hogy az emberi bűnök, hibák és konfliktusok kezelhetők és kezelendők a Szentírás tanítása alapján, mert mindnyájan Krisztus kereszthalálának gyümölcséből, bűneink bocsánatából élünk.

Hiszem, hogy a Krisztushoz hűséges teológiai gondolkodás csak a kereszt alapján lehetséges. Hiszem, hogy a tisztánlátás igénye nem Isten akarata ellen való, hogy egyéni és közösségi gondolkodásunk érdekében elkerülhetetlen a teológiai disputa műfaja, amely veszélyessé csak akkor válhat, ha egymás iránti szeretetünk hiányában nem megnyitjuk, hanem megkeményítjük testvéreink szívét. Hiszem ugyanakkor, hogy az evangéliumi indítékú vita célja nem az ellenfél legyőzése, és az emberi triumfálás, hanem az egymást és a közösséget felszabadító kiengesztelődés. Nem a mi igazságunk tesz szabaddá, hanem annak az igazsága, aki maga az igazság, út és élet.

Hiszem, hogy e nehéz, de áldott folyamatban mindnyájan tanulunk és tisztulunk. Hiszem azt is, hogyha Urunk igazságának útján indulunk el, minden nap megtapasztalhatjuk az ő vezetését, bátorítását és feddését.

Hiszem, hogy a megújulás folyamatában elkerülhetetlen imádságos életünk elmélyülése, hiszem, hogy egymásért, beleértve a törekvéseinket még nehezen fogadó testvéreinkért is tiszta szívből kell imádkoznunk.

ifj.Dr.Fabiny Tibor

Budakeszi, 2002. január 20.

